

3-6 Yaş Çocuğa Sahip Babaların Çocuk Yetiştirme Sürecindeki Katılım Düzeyleri ile Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yarem Zeden

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Okul Öncesi
Eğitim Yüksek Lisans Tezi olarak sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Eylül 2022
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Ali Hakan Ulusoy
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Okul Öncesi Eğitim Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Prof. Dr. Ayşe Işık Gürşimşek
Temel Eğitim Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından Okul Öncesi Eğitim Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Doç. Dr. Nihan Koran
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof. Dr. Ayşe Işık Gürşimşek

2. Doç. Dr. Nihan Koran

3. Doç. Dr. Azize Ummanel

ÖZ

Bu araştırmanın genel amacı, babaların gün içerisinde çocukları ile ilgili olan etkinliklerde sağladıkları katılım seviyelerini saptamak; babaların katılım seviyeleri ve çocukların sosyal beceri gelişimleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Böylelikle babaların bu araştırma sayesinde çocuklarının gelişimi üzerinde oynadıkları kritik rol konusunda dikkatlerini çekmek ve çocuklarının gelişimi sürecinde katılımı benimsemelerini sağlamak amaçlanmaktadır.

Araştırma Kuzey Kıbrıs'ta bulunan Gazimağusa şehri ve Gazimağusa'ya bağlı köylerde bulunan toplam 23 (15 devlet ve 8 özel) okul öncesi eğitimi veren kurumlarda bulunan 3-6 yaş çocukların babaları ile yürütülmüştür. Bu okullarda eğitime devam eden 3-6 yaş grubunda bulunan yaklaşık 900 çocuk ve babalarına COVID-19 pandemisi nedeni ile sadece okulların müdürleri ve öğretmenler aracılığıyla iletişime geçilerek Kişisel Bilgi Formu, Baba Katılım Ölçeği ve Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ulaştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini 400 gönüllü katılım sağlayan baba oluşturmaktadır.

Araştırma sonucunda; babaların baba katılımı ile ilgili üç alt boyut arasında ilgi ve yakınlık boyutundan en yüksek puanı aldıkları, oyun oynamak ve keyifli zaman geçirmek konuları ile ilgili olan keyfi meşguliyet boyutundan yüksek puan aldıkları, en düşük puanı ise çocuğun temel bakımı ile ilgili etkinliklere olan katılımlarından aldıkları bulunmuştur. Babanın eğitim seviyesi arttıkça katılımlarının arttığı, 45-54 yaş aralığındaki babaların diğer babalara kıyasla daha düşük katılım gösterdikleri, boşanmış babaların daha çok katılım gösterdikleri saptanmıştır. Çocukların genel olarak sosyal gelişimlerinin normal seviyede olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın örneklemine dahil olan babaların, BAKÖ genelinden ve keyfi meşguliyetten ve temel

bakımdan aldıkları puanlar ile; OSBED genelinden ve başlangıç becerilerinden, iv akademik destek becerilerinden, arkadaşlık becerilerinden ve kendini kontrol becerilerinden aldıkları puanlarının arasındaki ilişkilerin istatistik açısından anlamlı olduğu gözlenmiştir ($p \leq 0,05$). Babaların BAKÖ genelinden ve keyfi meşguliyetten ve temel bakımdan aldıkları puanlar arttıkça, çocukların OSBED genelinden ve başlangıç becerilerinden, akademik destek becerilerinden, arkadaşlık becerilerinden ve kendini kontrol becerilerinden aldıkları puanlarda artış gösterdiği gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Baba Katılımı, Sosyal Gelişim, Sosyal Beceri Gelişimi, Okul Öncesi Eğitim, Çocuk Gelişimi

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the level of father involvement to daily activities concerning their children and to analyse the relationship between father's involvement levels with the levels of their children's social development skills. The researcher aims to increase awareness on the importance of father participation on their children's life and especially on their social development skills.

The sample of the study included total of 400 fathers that had children aged 3-6 in 15 state preschools and 8 private preschools in Famagusta. The data was collected through Personal Information Form, Father Participation Scale and Pre-School Social Skills Assessment Scale by reaching out to the school principals and teachers due to COVID-19 restrictions.

In conclusion; the findings obtained has shown that fathers scored highly on the arbitrary preoccupation dimension related to playing games and having a pleasant time with their children; the lowest score, however, indicates that they participate less in activities related to taking basic physical care of their children. The findings show that as the level of education of the father increases, their participation increases; fathers between the ages of 45-54 show lower participation compared to other fathers and divorced fathers show more participation in daily activities related to their children. It has been determined that the social development of children in general is at a normal level. There was no statistically significant correlation ($p < 0,05$) observed when comparing the scoring of the participants of the Father Participation Scale, and the results of the PreSchool Social Skills Assessment Scale. The results, however, showed that, when the scores from the Father Participation Scale, general scale, arbitrary preoccupation and basic physical care, increased, the scores of the PreSchool

Social Skills Assessment Scale, initial skills, academic support skills, friendship skills, and self-control skills also increased.

Keywords: Father Participation, Social Development, Social Skill Development, Preschool Education, Child Development

TEŞEKKÜR

Çalışmamın gerçekleştirilmesinde büyük destek sağlayan, tez yazım aşamasında sabırla ve güler yüzle bana kıymetli zamanını ayıran, bilgi ve önerileri ile yol gösteren, yükseköğrenim sürecinde kattığı bilgi ve deneyimleri tüm hayatım boyunca unutmayacağım çok değerli tez danışmanım Doç. Dr. Nihan KORAN'a teşekkürü borç bilirim.

Lisans ve Yüksek Lisans öğrenim sürecimde bana kattıkları her şey için kıymetli hocalarım Prof. Dr. Ayşe I. GÜRŞİMŞEK ve Doç. Dr. Eda YAZGIN'a sonsuz teşekkürler.

Bu araştırmanın gerçekleşmesini sağlayan tüm katılımcı babalara ve babalara ulaşmam için yardım sağlayan tüm okul müdürleri ve öğretmenlere teşekkürlerimi sunarım. Okullar ile görüşmemde en büyük yardımcım ve destekçim olan babam Fikret ZEDEN'e ayrıca teşekkür ederim.

Bu süreçte ellerinden gelen her şeyi yapan ve her koşulda yanımda olup, destek ve sevgilerini esirgemeyen annem, babam ve canım ablam Dr. Merve Suzan ZEDEN'e sonsuz teşekkürler. Zorlandığım her anda bana güç veren annem Narin ZEDEN'e ayrıca teşekkür ederim.

Son olarak her daim yanımda olan, sevgi ve desteklerini her zaman hissettiğim Gözde SEVEREN, Hande BESMEL ve Sanem BİLER ile bu süreçteki yol arkadaşım olan biricik arkadaşım Manolya DURMUŞ'a sonsuz teşekkürler...

Yarem ZEDEN

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vii
KISALTMALAR	xii
TABLO LİSTESİ	xiii
1 GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
1.3 Problem Cümlesi ve Alt Problemler	5
1.3.1 Araştırmanın Alt Problemleri	6
1.4 Varsayımlar	7
1.5 Sayıtlılar	7
2 KURAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1 Babalığın Tanımı	8
2.2 Babalık Davranışları Üzerinde Etkisi Olan Etmenler	10
2.2.1 Kişisel Etmenler	10
2.2.1.1 Sosyoekonomik Seviye	10
2.2.1.2 Kişilik Özellikleri	10
2.2.1.3 Hayattan Alınan Haz	11
2.2.2 Çocuk ile İlgili Faktörler	11
2.2.2.1 Mizaç	11
2.2.2.2 Sağlık Durumu	12
2.2.3 Aile ile İlgili Faktörler	13

2.2.3.1 Annenin Eğitim Seviyesi	13
2.2.3.2 Annenin Çalışma Durumu	14
2.2.3.2 Eşler Arası Destek	14
2.2.3.3 Evlilikten Alınan Haz	15
2.2.3.4 Ailedeki Çocuk Sayısı	16
2.2.4 Sosyal Çevre Faktörleri	17
2.2.4.1 Aile Dışındaki Destek (Mahalle, Arkadaş, vb.).....	17
2.2.4.2 Sosyal Ortamlara Ayırılan Süre	17
2.2.5 Çalışma Hayatı ile İlgili Faktörler	18
2.2.5.1 İşe Ayırılan Zaman	18
2.2.5.2 Babalık İzni	18
2.2.6 Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlgili Faktörler	19
2.2.6.1 Babaya Karşı Cinsiyetçilik	20
2.2.6.2 Anneye Karşı Cinsiyetçilik	20
2.2.6.3 Çocuğa Karşı Cinsiyetçilik	21
2.3 Babalık Türleri ve Özellikleri	21
2.3.1 “Geleneksel Babalık”	21
2.3.2 “Yeni Geleneksel Babalık”	22
2.3.3 “Hevesli Babalık”	22
2.3.4 “Gayretli Babalık”	23
2.3.5 “Çizgi Dışı Babalık”	24
2.4 Ailede Babalık Rolü ve Babanın Aile Yaşantısına Katılımı	24
2.5 Baba Katılımı Modelleri	28
2.5.1 Lamb’ın Üç Boyutlu Baba Katılımı Modeli	28
2.5.2 Belsky ’ye Ait Süreç Modeli	29

2.5.3 Grossman ve Arkadaşlarının İnteraktif Sistem Modeli.....	30
2.6 Babaların Çocuk Gelişimi ve Bakımındaki Önemi.....	31
2.6.1 Çocuğun Bilişsel (Zihinsel) Gelişiminde Babanın Rolü	32
2.6.2 Çocuğun Dil Gelişiminde Babanın Rolü.....	33
2.6.3 Çocuğun Hareket (Motor) Gelişiminde Babanın Rolü	33
2.6.4 Çocuğun Öz Bakım Becerilerinin Gelişiminde Babanın Rolü.....	34
2.6.5 Çocuğun Sosyal Gelişiminde Babanın Rolü	34
2.7 Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceri	36
2.7.1 Sosyal Beceriye Dair Tanım	36
2.7.2 Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceri Gelişiminin ve Kazanımının Desteklenmesi	37
2.7.3 Okul Öncesi Dönemdeki Sosyal Becerileri Kazanımının Önemi	38
2.8 İlgili Araştırmalar.....	40
2.8.1 Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	40
2.8.2 Türkiye ve Kuzey Kıbrıs'ta Yapılan Çalışmalar	42
3 YÖNTEM.....	48
3.1 Araştırma Modeli	48
3.2 Evren ve Örneklem	49
3.2.1 Evren	49
3.2.2 Örneklem	49
3.3 Veri Toplama Araçları	51
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu	51
3.3.2 Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ).....	52
3.3.3 Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED) (Anne-Baba Formu).....	53

3.4 Verilerin Toplanması	54
3.5 Verilerin Analizi.....	56
4 BULGULAR.....	58
5 TARTIŞMA VE SONUÇ	73
6 ÖNERİLER.....	88
6.1 Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	88
6.2 Uygulamaya Yönelik Öneriler	89
KAYNAKLAR	90
EKLER.....	113
Ek 1: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı İzni....	114
Ek 2: Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu	115
Ek 3: Baba Katılım Ölçeği İzni	116
Ek 4: Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği İzin Belgesi	117

KISALTMALAR

AÇEV	Anne Çocuk Eğitim Vakfı
BAKÖ	Baba Katılım Ölçeği
ILO	International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Teşkilatı)
İY	İlgi ve Yakınlık
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KM	Keyfi Meşguliyet
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
OSBED	Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği
TB	Temel Bakım
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund (Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu)

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Babaların Sosyodemografik Özelliklerinin Dağılımları	50
Tablo 2: Babaların BAKÖ ve OSBED Puanlarının Normal Dağılım Testi Sonuçları	56
Tablo 3: Babaların Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) Puanları	58
Tablo 4: Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) Puanlarının Babaların Yaş Grubuna Göre Karşılaştırılması	60
Tablo 5: Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) Puanlarının Babaların Eğitim Seviyesine Göre Karşılaştırılması	61
Tablo 6: Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) Puanlarının Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Karşılaştırılması	62
Tablo 7: Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) Puanlarının Babaların 3-6 Yaş Grubundaki Çocuğunun Yaşına Göre Karşılaştırılması.....	63
Tablo 8: Baba Katılım Ölçeği Puanlarının Babaların 3-6 Yaş Grubunda Yer Alan Çocuklarının Cinsiyetine Göre Karşılaştırılması	64
Tablo 9: Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) Puanlarının Babaların Medeni Durumuna Göre Karşılaştırılması	65
Tablo 10: Baba Katılım Ölçeği Puanlarının Babaların Eşinin Eğitim Seviyesine Göre Karşılaştırılması	66
Tablo 11: Baba Katılım Ölçeği Puanlarının Babaların Eşinin Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması	67
Tablo 12: Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme (OSBED) Ölçeği Puanları	67
Tablo 13: Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED) Puanlarının Yüzdelik Norm Dilimlerine Göre Dağılımı.....	69
Tablo 14: Babaların BAKÖ ve OSBED Puanlarının Arasındaki Korelasyonlar	71

Bölüm 1

GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

Anne, baba ve çocuk/lardan oluşan aile; toplumdaki en küçük yapı taşı olarak tanımlanmaktadır (Çoban ve Şahin, 2020). Ebeveynlik rolü çocuk sahibi olmakla başlamakta ve yaşam boyu devam eden bir süreci kapsamaktadır. Bu süreçte; anne, baba ve çocuk/lar birbirlerini etkilemekte ve birbirlerinden etkilenmektedir (Öngider, 2013).

Çocuğun; farklı alanlardaki gelişiminin, yaşına uygun olarak, ideal bir biçimde gerçekleşebilmesi ve özellikle sosyal gelişim açısından gelecekte kuracağı ilişkilerin olumluluğu için, ebeveynlere düşen bazı görevler bulunmaktadır. Anne ve babaların; erken çocukluk döneminde çocuklarına ayırdıkları zaman, çocuğa gösterilen ilgi seviyeleri, çocuğun günlük hayatındaki aktivitelere katılım sağlama seviyeleri ve çocuğa sağladıkları destek ile değerler eğitimi önemli rol oynayan etkenler arasında bulunmaktadır. Zira çocuğun kişilik gelişimi ve sosyal gelişiminin temelleri ailede atılmakta ve büyük oranda aile içerisinde gerçekleşmektedir (Bowlby, 1982; Maccoby ve Martin, 1983; Sımsıkı, 2011). Çocukların iyi ya da kötü alışkanlıklar edinmelerindeki en önemli etken, ebeveyn olan anne ve babanın çocuğun gelişim aşamalarında ona sağladığı destek ve katılım seviyesi ile belirlenmektedir (Tezel Şahin ve Özbey, 2009).

Genel çerçevede bakıldığında çocuklarının beslenme, barınma, sağlık, giyinme, korunma ve yönlendirilmesinden sorumlu yetişkinler olan anne ve babaların, çocuklarının fiziksel/fizyolojik ihtiyaçlarının giderilmesi haricinde sevgi ve güvene

bağlı bir ilişki kurma, duygusal ihtiyaçlarını giderme gibi sorumlulukları da üstlenmeleri gerekmektedir (Baumrind ve Thompson, 2002; Tezel Şahin ve Özbey, 2007).

Anne ve babanın rolü, tutumları ve çocukları ile ilgili günlük aktivitelere katılım seviyeleri; çocuğun yaşı, cinsiyeti, içinde yaşanılan ve öğrenilmiş bir olgu olan kültür ve bu gibi çeşitli değişkenlere bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir (Güvenç, 2016). Örneğin, ebeveynlerin çocuklarına karşı davranışlarının erken çocuklukta daha sevecen, ergenlikte daha katı ve kontrolcü olabileceği gözlemlenmektedir. Kültürel bağlamda da kız ve erkek çocuklarına yönelik ebeveyn davranışlarının değiştiği ortaya çıkmaktadır (Triandis, 2007; Öngider, 2013; Yazgın, 2020).

İçerisinde yaşanılan toplumun yapısı ve kültürel normlar anne ve babaların üstlendiği roller ve genel anlamda aile içi rollerin tanımlanmasında farklılıklara yol açmaktadır. Bu durum çocuğun yetiştirilmesi sürecinde anne ve babanın edineceği ebeveynlik tutumuna da yansımaktadır. Fakat tüm toplumlarda genel olarak incelendiğinde ortak bir nokta bulunmaktadır. Bu ortak nokta, çocuk yetiştirme sürecinde babaların çok uzun bir süre boyunca unutulduğunu yansıtmaktadır. (Balin, 2021). Okul öncesi dönemde olan bir çocuğun hem annesi ile olan ilişkisi hem de babası ile olan ilişkisinin çocuğun tüm gelişim alanlarında oldukça önemli bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir (Easterbrooks ve Goldberg, 1984; Sımsıkı, 2011). Pekel Uludağlı (2017), çalışmasında uluslararası alan yazındaki baba ile ilgili araştırmaların sayısı artış gösterirken, ülkemizde ve Türkiye’de yeterli sayıda çalışma bulunmadığından bahsetmektedir. Günümüzde ise ülkemizde ve Türkiye’de baba katılımı ve babalık ile ilgili çalışmalar artış gösterirken, babaların okul öncesi dönemde bulunan çocuklarının sosyal gelişimi ile ilişkisini inceleyen çalışmaların sayısı sınırlıdır.

1.2 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Literatürde annelik üzerine çok sayıda çalışma olsa da; babalık ve baba katılımı konusundaki çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte anneliğin çocuğun gelişiminde oynadığı rol kadar babalığın ve babanın çocuğa vereceği ilgi ve sevginin, çocuk ve baba arasında güven ile bağlılığa dayanan ilişkinin de önem taşıdığı ve de bu nedenle baba katılımının desteklenmesi gerektiğinin unutulmaması önem taşımaktadır (Rohner ve Veneziano, 2001; Gürşimşek, Kefi ve Girgin, 2007; Kuzucu, 2011; Karabulut ve Şendil, 2018; Güven, 2019; Karadeniz, 2019; Slaughter & Nagoshi, 2020; Güzel ve Tüfekci, 2021).

Son dönemlerde; küreselleşme, teknolojik açıdan gelişmeler ve modernleşmeye gidilen yolda; toplumda cinsiyet rolleri, aile yapısı ve toplumun genel yapısı ile alakalı değişimler, babanın çocuğun gelişimindeki rolü ve katılımındaki önemin yeniden tanımlanmasına yol açmıştır. Annenin iş gücüne katılımının ailedeki genel rollerin yeniden tanımlanmasına ve babanın sorumluluklarının farklılaşmasına neden olduğu gözlemlenmektedir. Annenin iş hayatına atılması, ev işleri ile ilgili genel sorumlulukların dışında özellikle çocuk ile ilgili sorumlulukların anne ve baba arasında paylaşılmasına yol açtığı bilinmektedir. Bu değişimler ile birlikte babanın geleneksel yapıdaki “eve para getirme” görevine ek olarak çocuğun bakımı ve eğitimi ile ilgili konularda da yeni roller üstlenmesine yol açtığı bilinmektedir. Bu sayede babanın; uyku vakitlerinde çocukları yatağa götürme, yemek yedirme, banyo yaptırma, birlikte aktiviteler yapıp oyunlar oynama gibi sorumlulukları daha çok üstlenmeye başladığı gözlemlenmektedir (Güngörmüş ve Özkardeş, 2012). Geleneksel aile yapısının modern yapıya evrilmesi ile birlikte aile içerisinde daha eşitlikçi bir ortam oluşmaya başladığı gözlemlenmektedir. Bu durum ise babaların geçmiş ile kıyaslandığında çocukları ile geçirdikleri kaliteli zamanı arttırıcı bir etken olmaktadır.

Babaları aktif şekilde sürece dahil olan çocukların her gelişim alanında avantajının daha fazla olduğu çalışmalarca ortaya çıkarılmaktadır. Bu nedenle çocuğun gelişiminde bu kadar önemli ve kritik bir konu olan baba katılımının araştırılması önem taşımakta ve bu araştırmayı da bu yönden önemli kılmaktadır (Pekel Uludağı, 2017; Sayıl ve Selçuk, 2017; Güzel ve Tüfekci, 2021).

Baba katılımının; çocukların bilişsel, öz bakım, dil, motor ve sosyal becerileri ile ilişkili olduğu ve bu alanlarda çocuğun gelişimi sürecinde önem arz ettiği gözlemlenmektedir (Downer, Campos, McWayne ve Gartner, 2008). Babanın çocuğu ile geçireceği nitelikli zaman, çocuğuna rol model olmasına imkan sağlamaktadır. Babanın günlük aktivitelerde katılımı ve çocuğuna ayırdığı zaman bağlamında gerçekleştirilen çeşitli aktiviteler aracılığıyla çocuk yeni şeyler öğrenmekte ve farklı deneyimler edinmektedir bu bağlamda zeka gelişimi de sağlanmaktadır (Kuzucu, 2011; Balin, 2021). Çocuğun büyüme ve gelişme dönemlerinde babanın katılımı; çocuğun bağımsızlığını kazanması, özgüven geliştirmesi ve yaratıcı bir birey olmasında önem taşımaktadır (Mahler, 1975 Akt. Balin, 2021). Babası gelişim sürecine daha aktif katılan çocuklarda başarı seviyesinin daha yüksek olduğu, babasız büyüyen çocukların ise sosyalleşme ve okul hayatına adaptasyon sürecinde ve başarılı olma konularında zorlandıkları ve çeşitli sıkıntılar yaşadıkları belirlenmiştir. Zira babanın süreçte aktif var oluşu, çocuğu yetiştirme sürecine bire bir katılımı, maddi ve manevi desteği ile baba-çocuk arasında oluşacak olumlu ilişki, akademik açıdan çocuğun desteklenmesi ve gelişimi yönünden etkilidir (Rollè ve arkadaşları, 2019). Sürekli şiddete maruz kalan istismar edilmiş çocuklar ve babası olmadan büyüyen çocukların aynı kaygıları yaşadıklarının çeşitli araştırmalar aracılığıyla tespit edilmesi babanın önemini ve baba katılımının çocuğun hayatındaki önemli etkisini gözler önüne sermektedir. Bu nedenle bireylerin baba katılımını engelleyen faktörlerin neler

olduğu konusunda bilinçlendirilmesi ile bu engelleyici faktörlerin en aza indirgenmeye çalışılması ve babaların çocuklarının gelişimi sürecine aktif katılımının teşvik edilmesi önem arz etmektedir (Güngörmüş, 1992; Güven, 2019).

Bu araştırmanın genel amacı, babaların gün içerisinde çocukları ile ilgili olan etkinliklerde sağladıkları katılım düzeylerini saptamak ve babaların katılım düzeyleriyle çocukların sosyal beceri gelişimleri arasındaki ilişkiyi incelemek olacaktır. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular ile birlikte, baba katılımı bağlamında baba-çocuk ilişkisini geliştirmek üzere babalara önerilerin sunulması hedeflenmektedir. Böylelikle bu araştırma sayesinde babaların sürece nasıl katılmaları gerektiği ve çocuklarının gelişimi üzerinde oynadıkları kritik rolleri konularında dikkatlerini çekmek ve benimsemelerini sağlamak amaçlanmaktadır.

Bu araştırmada; Kuzey Kıbrıs'ta bulunan Gazimağusa şehri ve Gazimağusa'ya bağlı köylerde ikamet eden 3-6 yaş aralığında çocuk sahibi olan babaların öncelikle çocuklarının günlük yaşam süreçlerine ne derecede katılım gösterdikleri incelenecektir. Ardından da bu bağlamda çocukların sosyal becerilerinin gelişiminin baba katılımı ile ilişkili olup olmadığı ve eğer ilişkili ise bu ilişkinin ne ölçüde olduğunun araştırılması ve incelenmesi hedeflenmiştir.

1.3 Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Bu araştırma temelinde ele alınıp yanıtı aranacak olan araştırmanın problem durumu “3-6 yaş çocuğu olan babaların çocuk yetiştirme sürecindeki katılım seviyeleri ile çocuğun sosyal becerileri arasında var olan ilişki ne seviyededir?” olarak belirlenmiştir. Belirlenmiş problem durumu bağlamında ise cevap aranacak alt problemler aşağıda tanımlanmıştır:

1.3.1 Araştırmanın Alt Problemleri

1. 3-6 yaş grubu arasında çocuk sahibi olan babaların çocuklarının günlük yaşam süreçlerindeki etkinliklere katılım seviyeleri Keyfi Meşguliyet, İlgi ve Yakınlık ile Temel Bakım alt boyutları bakımından ne seviyededir?
2. 3-6 yaş grubu arasında çocuk sahibi olan babaların günlük yaşam süreçlerindeki etkinliklere katılım seviyeleri eğitim seviyesine göre değişmekte midir?
3. 3-6 yaş grubu arasında çocuk sahibi olan babaların günlük yaşam süreçlerindeki etkinliklere katılım seviyeleri babanın yaşına göre değişmekte midir?
4. 3-6 yaş grubu arasında çocuk sahibi olan babaların günlük yaşam süreçlerindeki etkinliklere katılım seviyeleri medeni durumuna göre değişmekte midir?
5. 3-6 yaş grubu arasında çocuk sahibi olan babaların günlük yaşam süreçlerindeki etkinliklere katılım seviyeleri eşinin eğitim seviyesine göre değişmekte midir?
6. 3-6 yaş grubu arasında çocuk sahibi olan babaların günlük yaşam süreçlerindeki etkinliklere katılım seviyeleri eşinin çalışma durumuna göre değişmekte midir?
7. 3-6 yaş grubu arasında çocuk sahibi olan babaların günlük yaşam süreçlerindeki etkinliklere katılım seviyeleri çocuk sayısına göre değişmekte midir?
8. 3-6 yaş grubu arasında çocuk sahibi olan babaların günlük yaşam süreçlerindeki etkinliklere katılım seviyeleri çocuğun yaşına göre değişmekte midir?

9. 3-6 yaş grubu arasında çocuk sahibi olan babaların günlük yaşam süreçlerindeki etkinliklere katılım seviyeleri çocuğun cinsiyetine göre değişmekte midir?
10. 3-6 yaş çocukların sosyal beceri seviyeleri ne seviyededir?
11. Babaların katılım seviyeleri ile 3-6 yaşındaki çocuklarının sosyal beceri seviyeleri arasında anlamlı korelasyonlar var mıdır?

1.4 Varsayımlar

Araştırma için veri toplamada kullanılan araçların ilgili değişkenleri doğru ve tam olarak ölçtüğü ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

Gönüllü katılım sağlayan babaların bu ölçeklere verdikleri yanıtlarının doğruyu yansıttığı varsayılmaktadır.

1.5 Sayıtlar

Bu araştırma kapsamında elde edilen veriler Kuzey Kıbrıs'ın Gazimağusa şehrinde ve Gazimağusa'ya bağlı köylerde (Akdoğan, Alaniçi, Dört Yol, Geçitkale, Güvercinlik, Mormenekşe, Yeniboğaziçi, Serdarlı, İnönü-Vadili) ikamet eden 3-6 yaş aralığında çocuk sahibi olan babalardan ulaşılabilenler ve gönüllü katılım sağlayanlarla sınırlıdır.

Bu araştırma ve araştırma kapsamında elde edilen bulgular, araştırmada kullanılan Baba Katılım Ölçeğindeki ve Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğindeki soruların kapsamıyla sınırlıdır.

Bölüm 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Babalığın Tanımı

Babalık; insanlığın tarihi kadar eski bir kavram olmakla birlikte, beraberinde getirdiği roller ve bu kuruma yüklenilen anlamlar kültürlerarası ve kronolojik açılardan değişiklik gösterebilmektedir (Şenol ve Erdem, 2018). Tarihsel süreç içerisinde; “baba” kavramının 1970’li yıllarda literatürde yer almaya başladığı ve 1990’lı yıllarda ise bu kavram üzerindeki çalışmaların sayısında artış olduğu gözlenmiştir. Literatürde hep bulunan “baba” kavramı bu sayede günümüze yaklaştıkça alan yazında akademik olarak farklı yönlerden ele alınmaya başlanmıştır (Amato, Marsiglio, Day ve Lamb, 2000; Gül, 2019).

Babalık, her bireyin günlük hayatında etkileşimde bulunduğu ya da rolünü üstlendiği bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Dünyaya getirilen bebeğin, aileye katılması ile baba olma durumunun getirdiği bir rol olan babalık; ailede rol değişimlerine sebep olmakta ve karı ve kocaların eş olma rollerine bir yenisi olan anne-babalık rolleri eklenmektedir (Güre, 2012). Baba ve anne, ebeveynlik rolünü birlikte üstlenerek bu süreçte büyüyen çocuğun yaşamına katkı sağlamaya çalışmaktadır (Fägerskiöld, 2006; Gül, 2019). Babalık ve babalık yapma kavramları incelendiğinde ise; babalığın biyolojik bir süreçten ve unvandan ibaret olduğu, fakat babalık yapmanın çocuğun bakımı ve büyümesi sürecinde babanın katılımı ve eylemsel olarak da sürece dahil olmasını içerdiği ileri sürülmektedir. (Barker, Greene, Levtoy, Kaufman ve Van

der Gaag 2015). Bu durumda da bu araştırmada, temel araştırma konusunun, baba olma eylemi ve ilgili etkilerinin araştırılması üzerine olduğunu söyleyebiliriz.

Şenol ve Erdem (2018), baba olan bireylerin, kendi rol modelleri olan babalarının davranışlarını sonraki nesillere aktardıklarını belirtirken; Fgerskild (2006), kendi çalışmasında, geleneksel rollerin sürekli değiştiğine vurgu yaparak, anne ve babaların aynı cinsiyetten olan ebeveynlerini tamamı ile model almayarak kendi bireysel rollerini oluşturduklarını ileri surmektedir (Gl, 2019).

Ebeveynlikte biyolojik ayrışma bağlamında, cinsiyet farklılığının ortaya çıktığı gözlenmektedir. Kadınlar hamilelik sürecini ve ardından emzirme sürecini geçirdiklerinden ana bakıcı konumunda iken, babalar çocukların bu süreçte bakımında pasif kalmakta ve içinde bulunduğumuz toplum ile kültürün de etkisiyle ana gelir kaynağı olmaları beklenmektedir. Kültürel beklenti ve dayatmalar nedeni ile babaların iş hayatları ve babalık rolleri arasında denge sağlamaları zorlaşmakta bu nedenle de çocukların gelişimindeki sürece katılımları azalmaktadır. Bu şartlarda ise babaların daha başarılı bir şekilde çocukları ile ilişki kurması ve babalığın getirdiği sorumlulukları yerine getirmede pasif yerine aktif konumda yer almaları için, gerekli dengeyi sağlayabilmeleri gerekmektedir. Bu dengenin sağlanabilmesi ise çocukla etkileşim ve iletişim sürecinde gerekli yetenekler ve onun bakımıyla alakalı konularda güdülenme, hazırlık ve isteklilik konuları ile ilgili olduğu ortaya çıkmaktadır (Suwada, 2014). Anne ve babanın ebeveynlik rolünü birlikte ve işbirliği içerisinde yürütmesi ise çocuğun gelişimi ve aile içi ilişkilerin daha sağlıklı ve pozitif olmasında büyük bir etken olarak ortaya çıkmaktadır (Grmen, 2019; Kılıç, 2022).

Baba olmak, erkeğin hayatında yeni bir gelişme ve adaptasyon sürecini içermektedir ve bu duruma karşı olumlu algılamalara sahip olan babaların çocuklarının

büyüme sürecine daha çok katılım sağlayacakları varsayılmaktadır (Israelashvili ve Levy-Shiff, 1988; Gül, 2019).

2.2 Babalık Davranışları Üzerinde Etkisi Olan Etmenler

2.2.1 Kişisel Etmenler

2.2.1.1 Sosyoekonomik Seviye

Yeterli ya da gerekli maddi imkanlara sahip olan babalar, ekonomik açıdan sıkıntı çekmediklerinden dolayı çocuklarının ihtiyaçlarını zamanında karşılayabilmekte ve bundan duyulan hazdan kaynaklı olarak çocukları ile pozitif etkileşim kurmaktadır. Çocuklarına daha fazla imkan sunabilen babalarda katılım seviyesinde de artış gözlemlenmektedir (Morgan, Hannon ve Nutbrown, 2009; Pekel Uludağlı, 2017).

Ancak maddi açıdan sıkıntı yaşayan babalarda stres seviyesi de yükseleceğinden bu sinirli olma durumunu arttıracak; tahammülsüzlük, otoriter ve cezalandırıcı nitelikler ortaya çıkınca ise bu nedenle maddi ya da manevi imkan sağlayamama durumundan kaynaklı olarak oluşan huzursuzluk sonucu çocukla olan ilişki zedelenmektedir (Akçınar, Baydar ve İmer, 2012).

Düşük gelirin ve düşük eğitim seviyesinin otoriter, ceza verici ve çocuklar tarafından korkulan baba imajı ile ilişkili olduğunu gösteren pek çok araştırma bulunmaktadır (Arkonaç ve Güngörmüş Özkardeş, 1998; Yılmazçetin, 2003; Seçer, Çeliköz ve Yaşa, 2007; Kağıtçıbaşı, 2014; Şahin ve Demiriz, 2014; Bilgi ve Kocatepe, 2018).

2.2.1.2 Kişilik Özellikleri

Babanın kişilik özellikleri arasında yaşı ve psikolojik durumu sayılabilir. Öncelikle, Marsiglio'ya göre (1993) meslek hayatında deneyim kazanmış ve belirli bir yere gelmiş babaların genç olan babalar ile kıyaslandığında çocuklarının gelişim

süreçlerine daha çok katılım sağlamaları söz konusu olmaktadır. Aynı zamanda babanın psikolojik özellikleri önemli belirleyici bir etken rolündedir. Babalar eğer stresten uzak, mutlu ve iç denetme mekanizmasına sahip ise çocuklarının bakımlarındaki sürece dahil olma oranları artmaktadır. Depresif ve stresli babaların çocukları ile nitelikli bir ilişki kurabilmesi mümkün olmamaktadır (Akçınar, Baydar ve İmer, 2012; Pekel Uludağlı, 2017).

2.2.1.3 Hayattan Alınan Haz

Babaların, hayatlarındaki memnuniyet seviyeleri ile sergiledikleri olumlu ebeveynlik davranışları arasında ilişki olduğu bulunmuş ve tatmin seviyeleri arttıkça babaların ilgili babalık özelliklerine sahip olma durumlarının arttığı gözlenmektedir (AÇEV, 2017).

Babanın aynı zamanda hayattan aldığı haz, ebeveynlik rolünde kendini yeterli hissedip hissetmemesi ile de ilişkili olarak ortaya çıkmaktadır; kendisini bu yönden yeterli hisseden baba bundan haz alması sonucu çocuğunun bakımına daha çok zaman ayırmaktadır (Barnett ve Fagan, 2003; Freeman ve ark., 2008; Pekel Uludağlı, 2017).

2.2.2 Çocuk ile İlgili Faktörler

2.2.2.1 Mizaç

Mizaç ile ilgili olarak üç farklı çocuk tipi tanımlanmaktadır. Birinci tip çocuk yeni deneyimlere adapte olabilen, uyumlu, düzenli rutin sahibi ve neşeli çocuklar olan kolay çocuklar olarak belirtilmektedir. Diğer tip çocuk ise kolay mizaca sahip çocukların tem tersi olarak düşünülmekte ve yeni durumlara adaptasyonda sıkıntılar çıkaran, rutin sahibi olmayan, yoğun negatif tepkiler sergileyen zor çocuklar olarak tanımlanmaktadır. Bu iki zıt mizaç tipi haricinde ise, çevresine ve uyaranlara çok az ya da hiç tepki göstermeyen, durgun bir yapıya sahip, genellikle duygu durumu olumsuz olan ve uyum sağlama ile adaptasyon gibi konularda yavaş olma gibi

özelliklere sahip olan çocuklar ise yavaş ısınan çocuklar şeklinde gruplandırılmaktadır (Thomas, ve ark., 1963; Akt. Akın-Sarı, 2018; Budak ve Özdemir, 2019; Abukan, 2020). Çocuğun sahip olduğu genel mizaç özelliklerinin ebeveyn katılımını etkilemesi kaçınılmaz bir durum olarak ortaya çıkmaktadır (Karaca, Kaya ve Can Yaşar, 2019).

Zor mizaca sahip çocukların ebeveynlerinin, çocuğu kontrol altına alabilmek için daha sert disiplin yöntemlerine başvurdukları gözlemlenmektedir. Bu durum otoriter ve olumsuz baba davranışlarında artışa neden olarak, baba-çocuk ilişkisini olumsuz yönde etkilemektedir. Kolay mizaçlı çocuklara ise hoşgörü artmakta daha demokratik ve olumlu bir baba-çocuk ilişkisi gözlenmektedir. Bu sayede, baba katılım sağlamakta daha istekli olmakta ve çocuğun bakımı sürecinde daha aktif olma konusunda istek göstermektedir (Akçınar, Baydar ve İmer, 2012).

2.2.2.2 Sağlık Durumu

Watson, Kirby, Kelleher ve Bradley'in 1996'da yaptığı bir araştırmada çocuğun sağlık sorunlarının anne ve baba üzerinde yarattığı psikolojik stres kaynaklı olarak; daha az sevgi, ilgi ve temas gösterdikleri ortaya çıkmaktadır.

Meral (2006), babaların zihin engelli çocuklarının yetiştirilmesindeki katılım seviyelerinin belirlenmesi amacı ile gerçekleştirdiği çalışma sonucunda, anne-baba değerlendirmelerine bakıldığında baba katılım seviyesinin ortalamanın üzerinde olduğunun saptanmıştır. Araştırma bulguları, babaların sadece çocuğun bakımı ile ilgili alt boyutta düşük katılım sergilediklerini, diğer tüm katılım alt boyutlarında ise zihin engelli çocukları ile ilgili aktivite ve rutinlere yoğun katılım sağladıklarını göstermektedir.

Bailey (1991), gerçekleştirdiği araştırma sonucunda hasta bir çocukla evde kalmak ve çocuğu doktora veya dişçiye götürmek ile ilgili görevi genellikle annelerin gerçekleştirmekte olduğunu, ancak annelerin çalışması durumunda, çocuğun cinsiyeti

fark etmeksizin babaların önemli ölçüde daha fazla yer aldığını belirtmektedir. Hasta çocuğu ile evde kalmanın ve çocuğunu doktora/dişıciye götürmenin, babaların ev işlerine de katılımı ile pozitif ilişkili olduğu araştırma sonuçları arasında yer almaktadır. Babaların hasta çocukları ile ilgili katılımlarının, daha az çalışma saati ile kadın hakları ve rollerine yönelik liberal tutumlara sahip olmaları ile anlamlı olarak ilişkili olduğu da bu çalışmanın sonuçları arasında yer almaktadır.

2.2.3 Aile ile İlgili Faktörler

2.2.3.1 Annenin Eğitim Seviyesi

Annelerin eğitim seviyeleri arttıkça; hem annelerin, babalar ve çocuklar ile; hem de babaların çocuklar ile arasındaki ilişkide olumlu etkisi olduğu gözlemlenmektedir (AÇEV, 2017).

Annenin eğitim seviyesi bilişsel gelişmişlik ve hazırbulunuşluk seviyelerini etkilediğinden; anne hem baba ile daha olumlu bir ilişki kurmakta bu sayede eş desteğinde artış gözlemlenmekte, hem de çocuğuna nasıl uyarılar sağlaması gerektiğini daha iyi bileceğinden ebeveyn yeterliliği artmakta ve sürece pozitif yaklaşmaktadır. Annenin eğitim seviyesi arttıkça çalışma olasılığı da artmaktadır; annenin ev dışı bir işi olması durumu çocuğun hayatındaki baba katılımının da artmasına sebebiyet vermektedir (Hoffman, 1974; Kuzucu, 2011).

Türkoğlu ve Gültekin-Akduman (2015), gerçekleştirdikleri çalışmada eğitim seviyesi daha yüksek eşe sahip olan babaların eşlerinden algıladıkları destek seviyelerinde artış olduğunu; bu araştırma sonuçlarının aksine Karabulut (2017), tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucunda ise babaların algıladıkları eş desteği seviyeleri ile annelerin eğitim seviyeleri arasında anlamlı korelasyon olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

2.2.3.2 Annenin Çalışma Durumu

Annenin iş sahibi olması baba katılımını arttırabilen faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Anne ve babanın ikisinin de çalışması durumu görev dağılımında daha eşitlikçi paylaşımlara neden olabilmekte ve bu bağlamda baba katılımında artış görülebilmektedir. Annenin ev hanımı olması durumunda, çocuk bakımı annenin görev alanı olduğundan ve babaların katılıma olan isteklerinde azalma gözlenmektedir (Roopnarine, Brown, Riegraf, Crossley, Hossain & Webb, 1995; Bonney, Kelley & Levant, 1999; Akt. Uludağlı, 2017).

Annelerin bir işte çalışmaması halinde babaların evin sorumluluğu ve çocuk bakımı görevlerini yalnızca annenin sorumluluğu olarak görebilmekte ve bu bağlamda katılımda isteksizlik gibi davranışlar sergileyebilmektedirler (Roopnarine ve ark., 1995). Lakin annenin de iş sahibi olması durumunda babaların annelerle birlikte ev işleri ve ebeveynlik ile ilgili sorumluluklarını paylaştıkları, babaların çocuklarına bakım verme açısından daha aktif oldukları gözlenmektedir (Uludağlı, 2017).

Annenin çalışma durumunun baba katılımını arttırdığı yönünde araştırmalar mevcut olduğu gibi; baba katılımına etkisi olmadığı, sorumlulukların paylaşımında önemli bir değişikliğe sebebiyet vermediği, katılımın kalitesinde düşüşe neden olabildiği, destekleyicilik ve duyarlılık gibi davranışları azalttığını ileri süren araştırmalar da bulunmaktadır (Lamb, 2000; Yeung, Sandberg, Davis-Kean & Hofferth; 2001; Adamsons, O'Brien & Pasley, 2007; Ünlü, 2010).

2.2.3.2 Eşler Arası Destek

Çocuk; anne-babaların ortak sorumlulukları olduğundan, eşler arası destek olduğu takdirde uyum artmakta, problem durumlarının ortadan kaldırılması daha kolay olmakta, bu aile içerisinde stresi azaltmakta ve bu sayede ise olumlu babalık davranışlarında artışa neden olmaktadır (Brunton ve Ark., 2013 akt. Pekel Uludağlı,

2017). Anne ve babaların ortak görüşe sahip olup birbirlerini desteklemeleri sonucunda çift uyumunun artması ile birlikte olumlu ebeveynlik davranışlarının da arttığını gösteren çeşitli araştırmalar mevcuttur (Özdemir ve Sağkal, 2020).

Karabulut (2017), 129 baba-çocuk çifti ile bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmada eşin desteğiyle babanın katılımı arasındaki korelasyona bakılmaktadır. Bu araştırma bulguları; baba katılımının ekonomik destek ve bilgi desteği, katılımı takdir etme ve eşin desteğiyle doğru oranda ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgu ise mevcut literatür ile uyumlu olarak ortaya çıkmaktadır. Zira literatür incelendiğinde eş desteğinin baba katılımını arttırıcı etkisi ortaya çıkmaktadır. Babaların, eşlerinden destek gördükleri takdirde eşleri kadar katılım gösterdikleri çeşitli araştırmalarca ortaya çıkarılmıştır (Belsky, 1984; Parke ve ark., 2005; Makusha ve Richter, 2016).

2.2.3.3 Evlilikten Alınan Haz

Evliliklerinden haz almayan anne babaların çocuklarına bunu olumlu bir şekilde yansıtmaları ve birbirlerine destek sağlamalarının mümkün olmadığı gözlenmektedir. Eşler arasında olumlu ilişki, olumlu babalık davranışlarının ortaya çıkarılması üzerinde rol oynayan bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Babanın çocuğun bakımına katılım sağlaması ile anne üzerindeki yük kalkmakta, eşit rol dağılımları pozitif yönde eşleri etkilemekte bu durum da yine babanın katılımını arttırıcı nitelikte bir öge olmaktadır (Pekel Uludağlı, 2017).

Kaya (2019), evlilik doyumu arttıkça ebeveyn katılımı ve olumlu ebeveyn davranışlarında artış olduğunu belirtmektedir. Zayıf ebeveyn takibinin ve tutarsız ve şiddete dayalı disiplinin ise evlilik doyumunun azalması ile bağlantılı olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda, bu araştırma evlilik doyumu ve ebeveyn davranışlarının ilişkili olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

2.2.3.4 Ailedeki Çocuk Sayısı

Ailedeki çocuk sayısının artması; ekonomik açıdan olabileceği gibi zaman açısından da sıkıntı yaratabilecek bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Çok sayıda çocuk sahibi olan bir babanın tüm çocukları ile eşit miktarda, eşit katılım oranı sağlayarak ve eşit maddi ile manevi imkan sağlaması zor olacağından; çok fazla çocuk olma durumu, baba katılımında düşüş ve olumsuz ebeveynlik davranışlarında artışa neden olabilmektedir (Kalmijn, 1999 akt. Akçınar, Baydar ve İmer, 2012).

Güven (2019), okul öncesi dönemde bulunan çocukların babalarının eğitime katılım seviyeleri ve buna ilişkin değişkenleri incelemek amacı ile KKTC’de gerçekleştirdiği çalışma sonucunda çocuk sayısının babanın çocuklarının eğitimine katılımını etkilemediğini bulduğunu vurgulamaktadır. Bu araştırmanın bulgularından farklı olarak ise Şahin ve Demiriz 2014 yılında, gerçekleştirdikleri çalışma kapsamında 5-6 yaş grubunda çocuk sahibi babaların baba rolüne dair algıların tek çocuklu olmaları durumunda daha fazla olduğunu fakat babaların çocuk ile ilgili eğitime katılım seviyelerinin çocuk sayısına göre farklılaşmadığını belirtmektedir. İnci ve Deniz (2015), benzer şekilde baba tutumlarının kardeş sayısına bağlı olarak etkilenmediğini ortaya koymaktadır.

Gürşimşek (2010), KKTC’de gerçekleştirdiği çalışmasında ebeveynlerin okul öncesi dönem çocuklarının eğitime katılım seviyelerinin ailedeki çocuk sayısının artması ile olumsuz yönde etkilendiğini ve bu bağlamda anne ve babaların hem okuldaki hem de evdeki eğitsel etkinliklere katılım seviyelerinin düştüğünü tespit etmiştir.

2.2.4 Sosyal Çevre Faktörleri

2.2.4.1 Aile Dışındaki Destek (Mahalle, Arkadaş, vb.)

Babanın çocuğu ile arasındaki ilişki haricinde olumlu ve sağlıklı aile dinamiklerini oluşturan başlıca faktörler babanın eşi ve daha sonra da sosyal çevresi ile olan ilişkisi olarak tanımlanmaktadır (Lamb, 1977).

Akranlarından, geniş ailesinden ve tanıdıklarından sosyal ve duygusal açıdan alınan desteklerle, yeni babalar daha iyi olmak için teşvik edilmektedirler. Çevrenin destek ve gerekli durumlarda yardım sağlaması baba katılımının hem niteliğini hem de seviyesini arttırmaktadır (AÇEV, 2017).

Gerek maddi gerekse manevi açıdan aile dışı destek sağlayıcı kaynakların varlığı katılım seviyesini arttırmaktadır (Akçınar, Baydar ve İmer, 2012).

2.2.4.2 Sosyal Ortamlara Ayırılan Süre

Sosyal ortamlarda babanın daha çok zaman geçirmesi, çocuğuna ayırabileceği süreyi kısıtlayacağından baba katılımında olumsuz etkiye neden olabilecek bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır (AÇEV, 2017)

Roberts, Coakley, Washington ve Kelley (2014), babalık rollerindeki destek ve engeller konusunda babaların görüşlerini inceledikleri araştırmada, babaların ailelerinden ya da ailelerinden olmayan erkeklerle zaman geçirdiklerinde onlardan babalık ve duygusal destek ile ilgili yeni bilgiler öğrendiklerini saptadıkları ortaya çıkmaktadır. Araştırma bulguları, babaların çeşitli kaynaklardan ve çeşitli şekillerde ebeveynlik yapmanın olumlu yollarını öğrendiklerini göstermektedir. Bu araştırma bulguları, babaların sosyal ortamlarda bulunması ve farklı bireylerle etkileşimde bulunması aracılığıyla da iyi babalık konusunda farkındalıklarının arttığı ve bunu uygulamaya geçirdiklerinde baba katılımı ile çocuk-baba ilişkisinin kalitesini arttırdığını ortaya koymaktadır.

2.2.5 Çalışma Hayatı ile İlgili Faktörler

2.2.5.1 İşe Ayırılan Zaman

Babanın işe ayırdığı zaman ve iş ortamının stresli olup olmama durumu babalık davranışları üzerinde çok etkisi olan bir faktör olarak tanımlanmaktadır. Saatlerce iş ortamında bulunan, stresli ve yorgun bir şekilde eve gelen babanın, çocuğu ile geçirdiği zamanda istediği verimi elde edememesi nedeniyle tam katılım sağlayamamaktadır. İş ortamında harcanan süre ve emek, çocuğun bakımında harcanacak zamanı kısıtlamakta ve davranışların kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle iş saatlerinin uygun olması, babanın sevdiği bir mesleği yapıyor olması ve stressiz iş ortamı önem taşımaktadır (AÇEV, 2017).

Townsend (2002), araştırmasında babaların evden uzakta, işe ayırdıkları uzun çalışma saatlerinin ilgili babalık davranışlarını azalttığını ortaya koymaktadır. Bu çalışma bulgularının aksine, bazı çalışmalar ise babaların işe ayırdıkları sürenin çocukla birlikte geçirilen kaliteli zaman üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir (Hook & Wolfe, 2012).

McGill'in 2014 yılında, çalışması sonucunda iş sahibi olmayan babaların, haftada 50 saat ve üzeri çalışma saatleri olan babalara göre çocuklarına daha çok zaman ayırdıklarını ve temel bakımları ile daha çok ilgilendiğini ortaya koymaktadır.

2.2.5.2 Babalık İzni

AÇEV'in 2017'de gerçekleştirdiği bir babalık araştırmasında babalık izninin, baba katılımı üzerinde önemli etkisi olan bir faktör olduğu belirlenmektedir. Babaların, bebek doğduktan sonraki süreçte babalık izinlerini kullanmaları; hem annenin yükünü hafifletip kalıplaşmış ve cinsiyet ayrımı gözetken düşünce ve davranışları değiştirmede, anneye gerekli desteği vermede, bebeğin bakımında eşit olarak rollerin paylaşılmasında ve bu sayede bebek ile erken çocukluktan itibaren

olumlu ilişkilerin kurulmasında önemli bir detay olmakla birlikte, iznini kullanan babaların sorumluk almada daha istekli ve katılımı daha ilgili oldukları, çocuklarının da bu bağlamda bilişsel testlerde başarı sergiledikleri gözlemlenmektedir (Huerta ve ark., 2013; ILO, 2014; Akt. AÇEV, 2017).

KKTC’de Babalık İzni: KKTC’de babalık izni adı altında bir izin bulunmamakla birlikte; İş Yasası’nın 53.maddesinde mazaret izni yer almaktadır. Mazaret izni hafta sonu izinleri, resmi tatiller ve yıllık ücretli izinler haricinde; çalışan bireyin evlenmesi, birinci derece akrabaların kaybı ve eşinin doğum yapması gibi özel olay ve durumlarda verilecek izinleri kapsamaktadır. Bu madde bağlamında çalışan erkek bireye eşinin doğum yapması yani bu bireyin baba olması durumunda iki ya da en fazla üç gün ödenekli mazaret izni verilmektedir. Babalara çocuğunun hastalanması durumunda ise, yılda en fazla on gün olacak şekilde izin verilmektedir. Asgari olarak belirlenen bu süreler toplu iş sözleşmesi ve hizmet akdi ile değiştirilebilmektedir. (Kuzey Kıbrıs Türk Çalışma Dairesi Müdürlüğü, 2022).

Ücretli babalık izni; babalara bebekleri ile sağlıklı ve güvenli bir bağ kurma, cinsiyet eşitliği, farklı gelişimsel alanlarda sağlıklı bebek ve çocuk gelişimi ve annenin doğum sonrası depresyonunun azalması konuları açısından büyük önem taşımaktadır. UNICEF, hükümetlerce babalar için ücretli izin politikalarının geliştirilmesini ve babaların bu izinler için cesaretlendirilmesinin gerektiğini savunmaktadır (UNICEF, 2018).

2.2.6 Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlgili Faktörler

Aile içi rollerin tanımlanmasında toplumun bireyden beklentileri ve kalıplaşmış davranış algıları öne çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet yapı ve algıları; cinsiyet bağlamındaki tutum, inanç ve bunlara bağlı olarak dayatılan rol dağılımlarının sürdürülmesindeki en büyük etkidir (Demren, 2008).

2.2.6.1 Babaya Karşı Cinsiyetçilik

Ebeveyn olarak babalık rolü ve babaya karşı yapılan cinsiyetçilik konusunda vurgulanması gereken en önemli noktalardan biri erkeklik ve erkek olma bağlamındaki kültürel algılardır. Zira baba katılımı konusunda babanın bir ebeveyn olarak algısını oluşturan yapı taşları evrensel ya da biyolojik bağlamda değil kültürel bağlamda belirlenmektedir. İçerisinde yaşanılan toplumun kültürü ve değerleri ile tanımlanan erkeklik bağlamındaki algı ve uygulamalar; babalığın ne olduğu, babanın çocukları ve eşi ile neler yapıp yapamayacağı ve babanın yetileri ile neleri nasıl yapması gerektiği düşüncelerinin ve yargılarının temelini oluşturmaktadır. Babaların geleneksel erkeklik ve babalık figürüne itilmesi halinde, çocuklarına karşı göstermiş oldukları ilgili babalık davranışlarının da o seviyede azaldığı görülmektedir. Babalara toplumsal olarak dayatılan rol “evinin reisi” olması yönündedir. Bu rol babalara; eve para getirme yani gelir kaynağı olma ve evi geçindirme, ev işi ve çocuklarla değil mesleği ile uğraşma, koruyucu ve kollayıcı olma gibi özelliklere sahip olması gerektiğini dayatmaktadır. Bu rol dağılımlarının ana nedeni toplumsal cinsiyet normları ve erkeğin kamusal alanla özdeşleştirilmesine dayanmaktadır (Marsiglio, 1995; Connell, 1998; Lamb ve ark., 1987; Akt. Özgündüz, 2015; AÇEV, 2017; Balin, 2021).

2.2.6.2 Anneye Karşı Cinsiyetçilik

Fiziki özellikleri ve üreme organına dayalı olarak güçlü görülen babanın bir önceki bölümde de ele alındığı gibi “Aile Reisi” olma arzu ve algısı aynı zamanda da cinsiyetçi ev içi iş dağılımı gibi modern olmayan aile ortamlarına sebebiyet verebilecek bir durumdur. Toplumda ya da aile içinde “geleneksel” aile yaklaşımında olduğu gibi cinsiyet ayrımı gözetiliyor ve baba sadece “gelir kaynağı”, “güçlü taraf”, “evin direği”; anne ise “çocuk bakıcısı”, “eşinin sözünden çıkmayan”, “yemek ve ev işlerinden sorumlu”, “ev hanımı” ya da “evcimen”, “şefkatli”, “fedakar” ve “duygusal”

rolünde algılanıyorsa, babanın maddi kısım haricinde çocuğun hayatındaki katılımı çok düşük seviyede gözlemlenecektir. Kağıtçıbaşı da (2014) çalışmasında, Türkiye’de aile içi rollerin geleneksel dağılımı ve kadına karşı cinsiyetçi yaklaşımın “ilgili babalık” karşısındaki en büyük engel olduğundan bahsetmiştir (Şahin ve Özbey, 2007; Çetin, 2016; Bilgi ve Kocatepe, 2018; Usta, 2018; Balin, 2021).

2.2.6.3 Çocuğa Karşı Cinsiyetçilik

Cinsiyet ayrımının yoğun olduğu ülkelerde kız çocuklarına daha yumuşak ve övgü dolu, erkek çocuklarına daha sert yaklaşıldığı (Radke-Yarrow, Richters ve Wilson, 1988); hata yapma durumunda kız çocuklarının hata nedenlerini anlamaya, erkek çocuklarına fiziksel ceza uygulamaya yönelim olduğu gözlemlenmiştir (Xing ve ark., 2011).

Kağıtçıbaşı, Ataca ve Diri (2005), yürüttükleri araştırma sonucunda bulunan bilgilere göre; Türk toplumunda ise kız olduğu için anneye duygusal destek sağlaması ve ev işine yardım etmesi beklenen çocukların erkek kardeşlerine daha çok önem verilmesi, soyadını taşıyacağı ve aile reisi olacağı için ailesine sonraları maddi destek sağlaması da beklenmekte olduğu gözlemlenmiştir. Bu gibi toplumsal cinsiyet ile ilgili ayrımlar babanın çocuğuna olan bakış açısını etkileyeceğinden, çocuğun bakımı sürecinde ayıracağı süre ve çabayı da etkileyecektir.

2.3 Babalık Türleri ve Özellikleri

2.3.1 “Geleneksel Babalık”

Geleneksel babanın özelliklerini; dediğim dedik, mesafeli, otoriter, disiplini sağlayan, ekonomik güç, evin geçim kaynağı, sevdiğini sadece çocuğu uyuduğu sırada gösteren, nadiren çocuğuyla oyun oynayan ve ahlaka çok önem veren olarak sıralayabiliriz. Bu babalar, duygularını gösterirse güçsüz görüneceği algısına sahip; çocuklarına karşı mesafeli ve cinsiyet ayrımı gözetken; üstün ve güçlü cinsiyet oluşuna

inanana: “Aile Reisi”; her zaman son sözü söyleme hakkına sahip; şiddet eğilimi olabilen ve teknolojiyi pek onaylamayan şeklinde tanımlanması mümkün olacaktır. (Onur, 2012; AÇEV, 2017; Bilgi ve Kocatepe, 2018).

Bu babalar için çocuğun bakımı ve ev işleri annelerin, maddi kazançtan sorumlu kişi yani evin direği olmak ise kendilerinin görevidir. Eğer disiplini sağlıyor ve maddi olanaklar sağlayabiliyorlarsa kendilerini görevlerini yerine getirmiş olarak görürler (Aschenbrenner, Feldman ve Nash 1983; Barnett ve Baruch, 1988). Barnett ve Baruch’a göre (1988) geleneksel tutumlardan uzaklaştıkça ve Radin’e göre (1981) liberal tutumu olan bir eş ile evli olan babaların çocuğun gelişim sürecindeki katılımı artmaktadır.

2.3.2 “Yeni Geleneksel Babalık”

Yeni geleneksel babalıkta, bu babaların kendi babalarına kıyasla (Geleneksel Babalık) daha çok iletişim kurmaya çalıştıkları, zorlansalar ve girişken olmasalar da çocukları için çabaladıkları gözlemlenmiş olmakla birlikte bu babalığın en genel tanımını; geleneksel babalığın aşınmaya başlamış hali olarak tanımlamak mümkün olacaktır. Bu babaların hassas noktalarının kızları olduğu ve kızlarını tarif ederken “uysal”, “narin” gibi kelimelere başvururken, erkek çocuklarını “hırçın” olarak tanımladıkları gözlemlenmiştir. “Elalem ne der” korkusu ve toplum ön yargısı merkezli yaşayan ve din ile ahlaka önem veren babalardır ve bu babaların toplumsal cinsiyet rollerinde zamanla keskin belirlenmiş hatlarının aşınmaya başlaması ile görülmeye başlandığı gözlemlenmektedir (Zeybekoğlu, 2013; AÇEV,2017; Bilgi ve Kocatepe, 2018).

2.3.3 “Hevesli Babalık”

Bu “Yumuşamış” babalık ise “Geçişli babalık” olarak adlandırabileceğimiz hem geleneksel hem de gayretli babalık özelliklerini içinde barındıran baba türüdür.

Bu babalarda eşlerine destek olma, ev işlerinde rol dağılımı, eşitlikçi olma kavramının gündeme gelmesi ve çocuğun gelişimine katılım sağlamaya hevesli olma özellikleri görülür. Sorumluluklarını keyfi olarak yapan bu babaların bir nevi istedikleri işleri yapıp istemediklerinden “beceremedikleri” sebebi ile sorumluluk üstlenmekten kaçtıkları gözlemlenmektedir (Ör: bez değiştirmek). Çocukları ile çok çeşitli etkinlikler gerçekleştiren, oyunlar oynayan ve bundan zevk alan babaların aynı zamanda disiplin amaçlı olarak ceza yönteminden uzaklaşarak sebebi anlamaya çalışma ve konuşma yoluyla çözümler üretme yollarına başvurdukları gözlemlenmektedir. Annelerin çalışmaya başlaması ve maddi gelirin yavaşça ortak olarak kazanılmaya başlanması ve babaların da ev işlerine ve çocukla ilgili görevlere dahil olması ile hevesli babalık ortaya çıkmıştır (Zeybekoğlu, 2013; AÇEV,2017).

2.3.4 “Gayretli Babalık”

Gayretli babalar için ev işleri ve bebek/çocuğun bakımı rutin zorunluluk ve bir görev olarak algılanıyorken bu konularda yeni sorumluluklar alma adımlarında da bulunmaktadır. Kendi yapmak istemedikleri işi, eşlerinin rica etmesi durumunda gerçekleştirdikleri gözlemleniyor. Kız çocuklarının da erkek çocuklar gibi özgür yetişmesi fikri gündeme gelirken çocuklar arası cinsiyet ayrımı azalış göstermektedir. Çocukların cezalandırılması ile disipline etme yöntemi neredeyse tamamen ortadan kalkmıştır ve bu nedenlerden dolayı da geleneksel babalığı eleştirdikleri gözlemlenir. Bu babaların “gayretli” bir şekilde çocuk psikolojisi, çocukla iletişim ve cinsellik konularında bilgi almaya çalıştıkları ve bu konularda eksiklik/egitim alma ihtiyacı hissettikleri gözlenmiştir. Maddi ve manevi anlamda en az “geleneksel anne” kadar gayretli ve hevesli olan babalardır ve çocuklarına doğruyu göstermek için çabalarlar (AÇEV,2017; Gül, 2019).

2.3.5 “Çizgi Dışı Babalık”

Son olarak Çizgi Dışı Babalık tipinde babalara nadiren rastlanması ile birlikte; bu babaların “ideal” babalar olarak tanımlandıkları ve en temel özelliklerinin; her konuda açık görüşlü, tutarlı, demokratik, yakın, katılımcı, değişime ve öğrenmeye açık, içsel motivasyonu olan ve anlayışlı olmaları olduğunu söyleyebiliriz. Cinsiyet ayrımcılığına karşı duran, kız-oğlan çocuk ayırmayan bu babalar çocuklar ile ilgili her işle ilgilenirken bununla gurur duyuyorlar. Eşleri ile eşit görev dağılımında bulunan bu babaların her işi yaptıkları ve eşlerine her konuda destek oldukları gözlenmiştir. Bu babaların eğitsel rolleri bulunduğu, çocuk ile duygusal iletişimin rahatça sergilendiği aynı zamanda da bu babaların teknoloji ile aralarının iyi olduğu söylenebilirken; kendilerini geliştirme konusunda araştırma yapmak için hem teknoloji hem de profesyonel destek yardımına başvurdıkları ortaya çıkmaktadır (Onur, 2012; AÇEV,2017; Gül, 2019).

2.4 Ailede Babalık Rolü ve Babanın Aile Yaşantısına Katılımı

Çocuk Hakları gereği Sözleşmenin İkinci Kısım 18.’nci Maddesi ile anne-babaların çocuğun yetiştirilmesinin ve gelişiminin sağlanmasındaki sorumlulukları beraber üstlenmeleri gerektiği ve bu sorumluluğun önce ana babaya, duruma göre de yasal vasilere düşeceği belirtilmektedir. Bu bağlamda da çocuk bakım, eğitim ve gelişimi sadece annenin değil; annenin olduğu kadar babanın da görevidir. Baba çocuğun bakımı ve gelişimi ile ilgili durumlarda katılım sağlamalıdır (Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, 1989).

“Baba katılımı” terimi ilk kez Lamb ve arkadaşlarınca tanımlanmıştır. Bu tanımlamaya göre; baba “*etkileşim*”, “*ulaşılabilirlik*” ve “*sorumluluk*” görevlerini yerine getirmelidir (Day ve Lamb, 2004; Özgündüz, 2015).

Babalar, çocuklarının hayatlarında farklı şekillerde katılım sağlayabilmektedirler. Babaların farklı şekilde katılım göstermelerinin temelinde, aslında bir önceki konuda ele aldığımız, babalık türleri bulunmaktadır. Bazı babalar bir uçta hala daha “geleneksel babalık” anlayışına sahipken ve sadece aile için maddi destek sağlamayı tek rolleri olarak kabul ederken; diğer bir uçtaki babalar “çizgi dışı babalık” anlayışına sahip olabilmektedirler. Günümüzde yaygınlaşmaya yeni başlayan bu babalık türü olan çizgi dışı babalık ise; çocuğun bakımı, çocukla oyun oynama, çocuğun gelişimini desteklemek için öğrenmeye açık olma, pek çok etkinlikleri çocuğu ile birlikte yapma, etkili ve olumlu iletişim kurma gibi rollerini yerine getirmekte olan babaları içine alır. Bu babalar aynı zamanda da ev işlerini anne ile eşit olarak bölüşme gibi cinsiyet eşitliğini sağlayıcı bir tutuma sahip olabilmektedirler (Onur, 2012; AÇEV,2017; Bilgi ve Kocatepe, 2018; Aschenbrenner, Feldman ve Nash, 1983 akt. Gül, 2019).

Babalık rolünü ve babanın ne kadar katılım sağlayacağını belirleyici en önemli faktör ise babanın anne ile olan ilişkisi olarak görülmektedir. Babanın en az kendi hayatı ve kendini gerçekleştirme konusunda aldığı hazzın babalık rolüne ve katılımına yansıdığı kadar, eşler arası sağlıklı iletişim, uyum ve ilişkinin niteliği de babalık rolünü ve katılımını etkilemektedir. Bu nedenle anne ve babanın görüş birliği içinde ve destekleyici olumlu bir ilişkide olması, babanın kendi babalık rolünü daha kolay tanımlamasında etkili olacak, eşler arası olumlu ilişki, babanın babalık rolüne de olumlu yansıyacaktır. Zira bu olumlu ilişki önce evlilik ilişkisini sonra ebeveynlik rol ve özelliklerini ve en sonda ise çocuk-baba ilişkisi bağlamında çocuğun gelişimini etkileyecektir (Belsky, 1979; Goldberg, Michaels veLamb, 1985).

Baba figürünün ve baba katılımının çocuklar üzerinde ve farklı gelişim alanlarında pek çok olumlu etkisi ve önemi bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet

rollerinin zamanla değişmesi ve eşitlikçi yaklaşımın benimsenmesi; aynı zamanda günümüzde kadınların da çalışması ile birlikte genel aile içi roller, babalık rolü ve katılımı değişmiştir. Günümüzde bu rollerin değişimi, babaların çocuk bakımı ve gelişimi sürecinde daha aktif katılım sağlamalarını gerekli kılmıştır (Sönmez, 2021). Annelerin de çalışma hayatının olması bağlamında ev ve çocuk ile alakalı bölünen roller, baba katılımını arttırıcı bir faktör olmuştur; bu durum hem anne-baba, hem anne-çocuk hem de baba-çocuk ilişkisinde olumlu sonuçlar doğurmaktadır (Anlıak, 2004; Tan, 2016).

Kuzey Kıbrıs'ta babanın ailedeki rolü ve aile yaşantısına katılımı konusunda çok az araştırma yapılmış olmakla birlikte genel olarak aile yapısını ele alan sınırlı sayıda araştırma yapıldığı görölmektedir. Alicik (1997), gerçekleştirdiğı araştırmada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) ailenin yapısal bağlamında değişimler olduğundan bahsetmektedir. KKTC'de aile yapısına bakıldığında çekirdek aile tipi yaygın olmakla birlikte 20.yy süresince geleneksel babalığı içinde barındıran ataerkil aile tipinden, anne ve babaların eşitliğe dayalı, rol dağılımlarının baba katılımını destekleyecek yönde arttığı eşitlikçi aile tipine evrilmeye başladığı söylenebilir. Modernleşme, kültür ve eğitimden etkilenen KKTC ailesi daha eşitlikçi olurken kadın de erkek ile aynı konumda yer almaktadır, cinsiyetçilik giderek azalmakta bu bağlamda da babaların çocuklarının günlük hayat aktivitelerine katılımlarında artış olmaktadır.

Gürkan, Ummanel ve Koran (2021), Kıbrıs'ta 3-6 yaş çocuğu olan 36-39 yaş arası 15 anne ve 15 baba ile birlikte; erkeklerin babalığı ve annelerin kocalarının babalıklarını nasıl algıladıklarını belirlemek adına görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre katılımcı babalar, babalığı “mutluluk”, “sorumluluk” ve “yaşam kaynağı” olarak tanımlamışlardır. Babalar kendilerini “özverili”, “oyun

oynayan”, “kaliteli zaman geçiren” ve “sevecen” olarak tanımlamışlardır. Anneler ise eşlerini “ilgili”, “oyun oynayan”, “sorumluluk sahibi” ve “sinirli” şeklinde tanımlamışlardır. Hem anne hem de babaların yanıtları, babaların çocukları ile çoğunlukla “oyun oynayarak” zaman geçirdiklerini söyledikleri bulunmuştur. Babaların geneli babalığın en güzel yanının “çocuklarını yetiştirmek” olduğunu ve en zor yanının ise “baba olmaya adapte olma” olarak yanıtladıkları tespit edilmiştir. Annelerin ise genel olarak eşlerinin baba olmasının en güzel yanının “rol model olmaları” olduğunu ve en zor yanlarının ise çoğunlukla “sorumluluk almaları” ve “çocuklarına zaman ayırmaları” olduğunu belirttikleri gözlemlenmiştir. Genel bağlamda çocuğun bakımı ile ilgili etkinliklere baba katılımının düşük olduğu gözlemlenmiştir.

Mertan’ın (2021) Kuzey Kıbrıs’ta annelerle gerçekleştirdiği araştırmaya göre babaların ücretsiz ev içi bakım emeği ile ilgili olarak, anneler tarafından verilen cevaplara göre yüzdeler incelendiğinde, babaların kendilerini aile içi görev dağılımında sorumlu hissettikleri durumlar; yiyecek alışverişi, ev içi tamiratlar, eve eşya alma sorumluluğu olduğu ortaya çıkmıştır. Yine annelerin çocuk bakımı konusunda verdiği cevaplar bağlamında aile yaşantısında babanın üstlendiği roller; çocuğu okula getirip götürme, çocuğu oyalama, aşı yaptırma-sağlık, çocuğu parka götürme ve çocuğu oyalama olduğu bulunmuştur. Babaların çocuk ile ilgili aktivitelerde katılımı yeterince olmasa da daha aktif olduğu yüzdelerle bakıldığında anlaşılırken, ev işlerinde yani temizlik ve yemek ile ilgili konularda katılımlarının oldukça düşük olduğu gözlemlenmiştir.

2.5 Baba Katılımı Modelleri

2.5.1 Lamb'ın Üç Boyutlu Baba Katılımı Modeli

Lamb (1975), babaları unutulmuş ebeveynler olarak tanımlayarak aslında çocuk gelişimindeki büyük etki ve önemlerine dikkat çekmiştir. Lamb ile birlikte daha çok fark edilmeye başlayan babalar, evin maddi geçindiricisi olarak görülmekten çıkmaya ve çocuklarının gelişiminde etkileşim bağlamında merkeze alınmaya başlamıştır. Bu sayede daha çok araştırılmaya başlanan baba katılımı ve baba-çocuk etkileşimi konuları; babaların çocuklarının gelişiminde oynadığı rolün farklı alanlardaki önemini ve aynı zamanda baba katılımı eksikliğinin büyük olumsuz etkilerini de ortaya koymuştur (Pedersen, 1987; Parke, 2000; Cabrera ve ark., 2007; Cabrerave ark., 2008; Pleck, 2010; Zeybekoğlu, 2013; Karabulut ve Şendil, 2018).

Babaların çocuklarının hayatındaki önemini keşfeden Lamb (2000) üç boyutu olan bir baba katılım modeli tanımlamıştır. Lamb'ın baba katılım modelinin birinci boyutu çocuğu ile bire-bir etkileşimi ele alan “*doğrudan temas*” ya da “*etkileşim*” boyutudur. Bu boyut beraber çeşitli etkinlikler yapmak, sinemaya gitmek yani beraber zaman geçirmeyi ifade etmektedir. Bu araştırmada kullanılan ve Hilal Karabulut ile Gül Şendil tarafından geliştirilen Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) bu boyut çerçevesinde oluşturulmuştur. Doğrudan temas bağlamında ölçekte üç farklı boyut ele alınmaktadır. Bu alt boyutlar; Keyfi Meşguliyet (serbest zaman etkinlikleri, birlikte oynanan oyunlar), İlgı ve Yakınlık (paylaşılan etkileşim, fiziksel ve sözel sevgi gösterilmesi) ve Temel Bakım (fizyolojik ihtiyaçların giderilmesi) şeklindedir. Bu modelin ikinci boyutu ise babanın “*çocuğu için ulaşılabilir*” olmasını kapsamaktadır. Bu boyut babanın çocuğu için her an ulaşılabilir durumda olmasını tanımlamaktadır. İhtiyacı olduğu ya da istediği her an çocuğun babasına ulaşabilmesi önem taşımaktadır. Son boyut ise “*sorumluluk*” boyutudur. Bu boyut babanın; çocuğunun sağlıklı, mutlu ve en

iyi şekilde gelişimi için sorumluluğunu almasını, çocuk için yapılan planlamaları ve çocuk için gereklilik duyulan kaynakların düzenlenmelerini ihtiva etmektedir (Lamb, 2000; Sımsıkı ve Şendil; 2014; Karabulut ve Şendil, 2018).

Lamb'ın ortaya koyduğu bu üç boyutlu baba katılım modeli, baba katılımına oldukça dikkat çekmiş ve babalar için hazırlanmış olan pek çok program için alt yapı oluşturmakla birlikte literatürde babanın rolü, baba katılımı ve etkileri bağlamında uyandırıcı bir etkiye sahip olmuştur (McBride, 1990 Akt. Kocayörük, 2010).

2.5.2 Belsky 'ye Ait Süreç Modeli

Belsky 1984 yılında Süreç Modelini geliştirmiştir. Belsky'e göre ebeveyn özellikleri, ebeveyn tutumunu ve genel olarak ebeveynliği doğrudan bu bağlamda da dolaylı olarak ebeveyn-çocuk ilişkisini etkilemektedir.

Belsky'nin Süreç Modeli'ne göre babalık davranışlarını etkileyen üç temel faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerden birincisi; ebeveynlerin kişilik özellikleri ile psikolojik özellikleridir. Bu faktör babanın kişiliği ve psikolojik durumu, çocuk bakımında sahip olduğu tutumlar gibi durumları içerisinde barındırmaktadır. İkinci faktör çocuğun özellikleridir. Çocuğun özellikleri; çocuğun mizacını, yaşını, cinsiyetini, toplumsal cinsiyet faktörleri gibi özellikleri içermektedir. Son faktör olan stres ve destek kaynakları; evlilikten alınan doyumu, iş ile ilgili durumları, sosyal destek ağını ve bu gibi faktörleri içermektedir (Belsky, 1984; McBride, 2002; Duran, 2010).

Belsky'nin Süreç Modeli bağlamındaki faktörleri ve ne gibi etkileri olduğu araştırmanın “2.2 Babalık Davranışları Üzerinde Etkisi Olan Faktörler” kısmında detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Belsky'nin Süreç Modeli'ndeki bu üç faktör değişen derecelereyle dinamik bir şekilde optimal ebeveynliği ortaya çıkarmaktadır.

2.5.3 Grossman ve Arkadaşlarının İnteraktif Sistem Modeli

Grossman, Pollack ve Golding 1988 yılında yaptıkları araştırmalar sonucunda baba katılımı üzerinde etkili olan değişkenleri beş boyutta sınıflandırmaktadır. Bu beş boyut; *psikolojik, evlilik, sosyo-kültürel, ebeveynlere bağlı değişkenler ve çocuklara bağlı değişkenler* şeklinde kategorize edilmektedir.

Psikolojik boyut; babanın kendi babası ile olan ilişkisi, babanın ruh sağlığı, cinsiyet kimliğini edinmiş olması, ilgi ve yakınlık, babaların yeterliliği ve çocuklarına alışmış olma durumları gibi konularla ilişkilendirilmektedir.

Evlilik boyutu; anne ve babanın ilişki kalitesi ve baba katılımı ile ilgili olarak annenin desteği ve tepkisi gibi durumlardan etkilenmektedir. Evlilik boyutu baba katılımında ebeveynliğin niteliğine ve niceliğine etki etmektedir. Grossman, Pollack ve Golding (1988), yaptıkları incelemeler sonucunda; babaların aile sisteminin bir parçası olduğunu, aynı zamanda babaların eşleri ile olan ilişkileri ve babalığın büyük ölçüde eşlerinden etkilendiğini vurgulamaktadır.

Sosyo-kültürel boyut; anne ve babanın yaşları, çalışma durumu, mesleği, ekonomik seviyesi gibi özellikleri içermektedir ve bu özelliklerin etkileri ile ilgilidir.

Ebeveynlere bağlı değişkenler boyutu; ebeveynlik tutumu ve çocukla olan etkileşim ile ilişkilendirilmektedir. Babanın çocuğa karşı sergilediği tutum ve davranışlar çocukla ilerideki etkileşim ve iletişimin nasıl olacağında büyük rol oynamaktadır.

Son olarak, *çocuklara bağlı değişkenler boyutu*; çocukların yaş ve cinsiyeti gibi özelliklerden etkilenmektedir. Çocuğun yaşı ve cinsiyeti baba katılımını büyük oranda etkileyen durumlardandır (Grossman, Pollack ve Golding, 1988; Bağlı, 2010).

2.6 Babaların Çocuk Gelişimi ve Bakımındaki Önemi

Baba, anne ve çocuklar için güven kaynağı olarak ortaya çıkmaktadır. Saygı duyulması gereken ve güçlü bir kişi olarak görülen babanın, çocuğa karşı sergilediği davranışların niteliği çocuğun gelişimini etkilemektedir (Özdağ ve Aral, 2005). Anne ve babanın çocuğun hayatına etkin katılması, rollerin paylaşılması ile birlikte babanın geleneksel modelin aksine daha fazla sorumluluk üstlenmesi ve aktif katılım sağlaması, çocuğun model alacağı kişi sayısının artmasında bir etken olmaktadır. Çocuklar hem anne hem de babalarına bağlanmakta ve bu iki farklı modelden farklı deneyimler edinmektedirler. Anne ve çocukların ihtiyaçlarına duyarlı olan, destekleyici davranışlar sergileyen baba sadece çocuğun gelişimi için değil, tüm aile içerisindeki bireylerin ilişkisinin olumlu gelişmesinde büyük bir etken olarak rol oynamaktadır. Bu bağlamda babanın çocuk gelişimi ve bakımındaki önemi gözler önüne serilmektedir (Anlıak, 2004; Uzun, Simsar ve Karaca, 2019).

Çocuğun eğitiminde de anneler ne kadar önemli ise babalar da o kadar önem taşımaktadır. Babasının aktif katılımı ile çocuğun özgüven sahibi olduğu, olumlu kişilik gelişiminin gerçekleştiği, sosyal etkileşim açısından gelişimin olumlu etkilendiği ve özdisiplini bir birey olarak yetiştiği gözlemlenmektedir. Babanın çocuğu ile konuşması, fikirlerini merak etmesi, sevgisini hissettirmesi, birlikte kitaplar okuması, oyunlar oynaması aracılığıyla çocukların zeka gelişimlerinde olumlu yönde ilerlemelere sebep olduğu bulunmuştur (Erdal, 2017). Baba katılımı ve baba sevisinden mahrum kalan çocukların öz saygısında azalma, akademik açıdan zorlanma ve başarısızlık ile güvensizlik duyguları ile daha sıklıkla baş ettikleri gözlemlenmektedir.

Akranları ile olumlu ilişkiler kuran, uyumlu, lider, kimlik gelişimi olumlu çocuklar baba ilgi ve sevgisi ile büyüyen çocuklar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Babanın olumlu ilgi ve etkisi anneyi de olumlu etkiler ve çocuk bundan pozitif etkilenir. Baba desteği anneyi de çocuğa karşı pozitif yönde sabırlı ve duyarlı yapmaktadır. Bu da anne-çocuk ilişkisini olumlu etkilemektedir. Kız çocukları baba davranışlarını rol alarak karşı cinse, erkek çocuklar da kendi davranışlarını belirlemektedir. Önünde rol model olmayan, babasız çocukların gelişimi daha düşük seviyede olduğu gözlenmektedir. Sağlıklı bir psikoloji, kariyer, sosyal ilişkiyi yetişkinlik döneminde yakalayan çocukların okul öncesi dönemde babalarının yaşamlarına aktif katılımları etki etmektedir. Çocuğun fiziksel ve bilişsel gelişimi de babanın var olmasından etkilenmektedir (Gürşimşek, Kefi ve Girgin, 2007; Kirpitçi, 2010; Pekel Uludağlı, 2017; Güven, 2019).

Kız çocukları için de erkek çocukları gibi baba varlığı ile büyümek çok önemlidir. Ergenlik öncesi babanın sevgisi, ilgisi, yakınlığı, kız çocuklarının cinsel kimliği ve özgüven gelişimi için önemli ve etkili olmaktadır. Baba sevgisi hem kendi cinsleri hem de karşı cinsle sağlıklı ilişkilerinde önem arz etmektedir. Babanın, rolünün öneminin farkında olarak çocuk eğitimi ve gelişimini göz önünde bulundurarak ve bu alanlarda kendini geliştirerek bu bağlamda çocukları ile ilişki kurması gerekmektedir. Farklı programlarla desteklenen baba öğrendiklerini çocuklarına hissettirmek ve göstermek için davranışa dönüştürmelidir (Özdağ ve Aral, 2005; Şahin ve Özbey, 2007; Taşkın, 2011; Pekel Uludağlı, 2017).

2.6.1 Çocuğun Bilişsel (Zihinsel) Gelişiminde Babanın Rolü

Baba katılımının; çocuğun bilişsel gelişimi ile problem çözme becerileri üzerinde olumlu etkileri olduğu gözlemlenmiştir (Easterbrooks ve Goldberg, 1984). Lamb (1977), kendi araştırmasında babanın katılımı ile çocuğun bilişsel gelişimi arasındaki bu ilişkiyi, çocuğun örnek alacak modellerinin artması ve daha zengin uyarıcı sağlaması nedeni ile olduğunu açıklamıştır. Yine Vygotsky'e göre çocukların

çevrelerinden etkilenmesi ile birlikte babalarının çocuğun gelişme sürecindeki aktif katılımı, çocuğuyla oyun oynama ve günlük etkinlikleri gerçekleştirmesi sonucu baba-çocuk arasında oluşacak olumlu ilişki ve iletişim çocuğun karmaşıklığa düşmesi durumunda daha erken çözümlenmesine yardımcı olacak ve bilişsel gelişim sürecine katkı sağlayacaktır (Gül, 2019). Babası olmadan büyüyen çocuklarda ise olumsuz okul deneyimleri, yanlış tercihlere yönelim ve başarısızlıklar gözlemlenmiştir. Bu durum da zihinsel ve problem çözme becerilerindeki eksikliğin göstergesidir (Radin, 1981).

2.6.2 Çocuğun Dil Gelişiminde Babanın Rolü

Çocuk doğduğu andan itibaren anne ve babasını rol alarak, izleyerek ve onlardan öğrenerek çok yönlü bir gelişim gösterir. Her alanda olduğu gibi dil becerilerinin de gelişimi ailede başlar. Baba sürece dahil olursa, çocuğun iletişim kurduğu kişi sayısı artacaktır. Çocuk ilk konuşmaya basit seslerin tekrarı yoluyla başlar. Babaların erken dönemde çocukları ile iletişim kurmaları erken dil gelişiminde pozitif yönde bir etkiye sahip olacaktır. Baba çocuk büyürken aktif katılım gösterir, bebeğiyle konuşur ve kitap okuma gibi aktiviteleri çocuğu ile yaparsa bu çocuk için anlamlı dil deneyimleri olacak bu sayede de dil becerilerinin gelişiminde önemli rol oynayacaktır (Bronfenbrenner, 1979; Pancsofar ve Vernon-Feagans, 2010).

2.6.3 Çocuğun Hareket (Motor) Gelişiminde Babanın Rolü

Babanın çocuğun gelişim sürecindeki aktif katılımı fiziksel uyarıları da zenginleştirmede bir rol oynamaktadır. Baba çocuğu ile oyunlar oynadıkça ve katılım gösterdikçe çocuğun büyük ve küçük motor gelişim becerileri de pozitif yönde etkilenmektedir. Baba çocuğu ile birlikte spor faaliyetlerinde bulunma, oyunlar oynama ve çocuğunu parka götürme gibi etkinlikler aracılığıyla çocuğun hareket gelişiminde önemli rol oynar konumda olacaktır (Kambas ve Venetsan, 2009; Gül, 2019).

2.6.4 Çocuğun Öz Bakım Becerilerinin Gelişiminde Babanın Rolü

Diğer gelişim alanlarında olduğu gibi öz bakım becerilerinin gelişiminde de katılımcı bir babanın öncelikle çocuk için model olma yönünden avantajları olacaktır. Babalar çocuklarının günlük rutinlerine dahil olurken farkında olarak veya olmadan öz bakım becerilerinin desteklenmesine katkıda bulunacaklardır. Temel öz bakım becerileri arasında; “Temizlik ve düzen”, “Beslenme”, “Giyinme”, “Kişisel Güvenlik” ve “Dinlenme” alt başlıklarını sayabiliriz. Baba günlük hayatı içerisinde çocuğuna bunları kendisi yaparak örnek olacak, çocuğunun yapmasına yardım ederek ya da kendi başına yapması için gerekli desteği sağlayarak bu alandaki gelişiminde yine büyük bir rol oynayacaktır (Ata, Karayol, Kimzan ve Orçan Kaçan, 2019).

2.6.5 Çocuğun Sosyal Gelişiminde Babanın Rolü

Bazı durumlarda çocuk gelişiminde anne ve babaya düşen roller birbirinin yerini tutmamaktadır. Çocuk büyürken kendine bir erkek bir de kadın model benimsemektedir. Annenin yanında sadece babanın yapabileceği şeyler çocuk yetiştirirken önem taşımaktadır. Anne, baba tarafından çocuğa sağlanan uyarı, dürtü, ikazlar farklı cinsiyet ve farklı tarzdaki bireylerle iletişimini belirlemektedir. Sadece anne değil babanın da çocuğunun yaşamının her alanında sorumluluk alması çocuğun model alacağı, bağlanacağı kişi sayısını arttırmaktadır. Hem anne hem de babadan ilgi, sevgi alan çocuk, duyuşsal, bilişsel ve sosyal gelişimini etkileyen kaynaklarını farklılaştırır (Dodson, 2000; Bekman, 2001).

Lamb (2001), anne-baba güvenini hissedenden çocuğun sosyal dünyaya yöneleceğini, belirtmektedir. Etkili, verimli, güvenilir bir etkileşim için ebeveyn güveni önemlidir. Çocuğun aile dışı ilişkilerde şüpheli, güvensiz davranışlar sergilemesi ailedeki ilk ilişkilerde yeteri kadar güven duygusu kazanmamaktan kaynaklanmaktadır. Araştırmamızın esas noktası olan sosyal gelişim ve sosyal

beceriler üzerinde de babaların çocuklarına rehberlik etmede rolü büyüktür. Babalarının sıcaklık ve şefkati ile büyüyen çocukların sosyal açıdan daha az problem çektiği ve özgüvenli, empati kurabilme becerisine sahip, sosyal yeterliliği olan, disiplinli, sağlıklı arkadaşlık ve iletişim kurabilen çocuklar olarak yetismeye meyilli oldukları gözlemlenmiştir (Coltrane, 1990; Lamb, 1997; Doyle ve Markiewicz, 1999; Flouri, 2007; Kandır ve Alpan, 2008; Campos ve Harris, 2013; Gül, 2019; Deleş ve Kaytez, 2020; Gözübüyük ve Özbek, 2020). Babası ile kaliteli zaman geçiren ve babası katılım sağlayan çocukların uyum problemi yaşamadıkları ortaya çıkmıştır bunun tam tersi durumda ise babaları ile olumsuz bir ilişki içerisinde olan çocuklarda başarısızlığın ve sosyal-duygusal alanda problem davranışların arttığı gözlemlenmiştir (Hilton ve Saleh, 2010; Alkan, 2018). Bebeğin gelişimindeki aktif rollerine bağlı olarak, çocuğun güven duygusu anne ve babaya karşı değişiklik gösterebilmektedir. Verilen olumlu güven her iki ebeveynle de olumlu yönde ayrı ayrı kurularak gelişebilmektedir. Aile dışı bireylerle kurulacak etkileşimde baba önemli rol oynar (Coltrane, 1990; Lieberman, Doyle ve Markiewicz, 1999).

Çocuğun dil ve psikososyal gelişimi ebeveyn-çocuk iletişimi ne kadar güçlü ise o kadar olumlu yönde gelişir (Başaran ve Aksoy, 2020). Baba-çocuk iletişimi çocuğun sosyalleşme ve arkadaşlık gelişimi için önemli rol oynamaktadır. Zaman olarak çocuk anne ile daha uzun süre iletişim kurduğundan bazı yönlerde anne etkisi daha çoktur. Baba ise daha çok disiplin konusunda rol alır. Çocuk büyüdükçe baba daha çok disipline edici ve eğitici olmaktadır. Sadece annenin kontrolü ile ergenin uyumu daha zor olmakta ve annenin gözlem ve kontrol yetersizliği ergenin uyum sorunu yaşadığı gözlemlenmektedir. Anne-baba ayrılıklarında babanın çocuğun hayatında olması ergenin davranış problemlerini azaltmaktadır. Babalar erkek çocukları görsel ve motor araştırmaya, kız çocukları ise sözel araştırmaya

yöneltmektedirler. Babalar kız çocuklarına karşı daha yumuşak, kabul edici, erkek çocuklarda ise daha katı ve cezalandırıcı davranmaktadırlar. Ayrıca erkeklerin daha bağımsız ve başarılı, kızların ise bağımlı ve sosyal becerilerini geliştirmelerini desteklemektedirler. Sonuç olarak babaların çocuklarının gereksinimleri ile yakından ilgilenmeleri çocuğun gelişiminde çok önemli rol oynadığı ortaya çıkmaktadır (Baumrind ve Black 1967; Fagot, 1978; Fielde, 1978; Thomson ve Walker, 1987; Astone ve McLanahan, 1991; Maccoby, 1992; Simons ve ark. 1994).

2.7 Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceri

2.7.1 Sosyal Beceriye Dair Tanım

Sosyal beceri; sözel ya da sözel olmayan davranışları içermektedir. Bu davranışlar iletişim kurabilme, karar verebilme, akran ilişkileri gibi olumlu sosyal deneyimlerin başlatılması ve sürdürülmesi ya da gerekli durumlarda ilişkilerde oluşan sosyal sorunlarda çözüm üretilmesi açısından önem taşır. Sosyal becerilerin, kendini yönetebilme yani özdenetim ile ilgili olduğu da söylenebilir. Çocuk, sosyal becerileri gelişmişse; sorumluluklarını bilebilir, olumlu ilişkiler kurabilir ve işbirliği yapabilir, gerektiğinde yardım isteyebilir, kurallara uyabilir, olumsuz duygularla baş edip onları kontrol altına alabilir, duyarlı olup duygudaşlık kurabilir ve kendisinden beklenenleri ortaya koyabilir. Bu sayede çocuk toplumun beklentilerini yerine getirmiş olacağından çevresi tarafından sevilecektir. Sosyal becerilerin gelişmesi ilk aile içerisinde; çocuğun anne ve babasıyla olan etkileşimleri ve ebeveynin çocuğun gelişiminde sağladığı destekler yoluyla başlayarak hayat boyu devam eder. Freud'a göre, çocuk ile anne babası arasında oluşan duygusal bağın diğer kişilere uzantısı sosyalleşmedir (Adak, Kapıkıran ve İvrendi, 2006; Akman ve Gülay, 2009; Avcıoğlu, 2009; Ceylan, 2009; Chi-hung Leung, 2010; Kargı, 2011; Özabacı, 2006 akt. Özyürek, 2015).

3-6 yaş arası çocuklar için sosyal beceriler dört temel beceri başlığı altında ele alınmaktadır (Ömeroğlu vd., 2012). Bunlar:

1. Başlangıç
2. Akademik Destek
3. Arkadaşlık
4. Duygularını Yönetme

becerileri olarak ifade etilmektedir.

2.7.2 Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceri Gelişiminin ve Kazanımının Desteklenmesi

Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal beceri kazanımında etkili olan kişiler; aile bireyleri, arkadaşları ve öğretmenleridir. Bu durumda öncelikle ebeveynlerin çocuk için güven verici, destek çıkan ve hoşgörülü bir tutum sergilemeleri gerekmektedir çünkü bu ortam çocuğun sosyal gelişimi ve desteklenmesi için ideal olacaktır (Alphan ve Kandır, 2008) . Ardından çocuğun okulda öğretmeni ve akranları ile kuracağı ilişkiler aileden sonra en etkili ve önemli faktördür. Eğer sosyal beceriler yeterli seviyede gelişmez ve desteklenmezse çocukların okulda arkadaşları ile iletişim kurmada sıkıntı yaşamaları, başarısız ve isteksiz olmaları ve öfke gibi pek çok problem gözlemlenebilir (Daraee, 2016).

Öğretmenin bu süreçte çocuklara model, rehber ve destek olması önemlidir çünkü eğitim ve eğitim ortamı okul öncesi çocuk için sosyalleşmede en önemli faktörlerden biridir ve çocuklar öğretmenlerinin konuşmaları ve sosyal ilişkilerine dikkat edecekler ve bunu taklit edeceklerdir (Seven, 2009). Aynı zamanda öğretmenin gerçekçi beklentiler içinde olması, aileye de gerekli bilgileri sağlaması ve aile katılımını sağlaması da sosyal becerilerin gelişiminde etkili olacaktır. Bu sayede fazla ve çocuğun gelişimine uygun olmayan beklentiler sonucunun çocukta yaratabileceği

olumsuz duygular (yetersizlik hissi, hayal kırıklığı, öfke, vb.) ortadan kaldırılmış olacaktır. Okul öncesi kurumunun, sosyal becerilerin gelişimini desteklemesi bağlamında; büyük grup etkinliği, işbirlikli oyunlar, sembolik oyun gibi oyunlara elverişli bir çevre olanağı sağlaması önemlidir, bu sayede çocuklar olumlu akran ilişkileri geliştireceklerdir (Jones vd, 2015).

2.7.3 Okul Öncesi Dönemdeki Sosyal Becerileri Kazanımının Önemi

Okul öncesi eğitimi, sosyal becerilerin kazanılmasının erken çocukluk döneminin kritik bir dönemi olduğu ve ne kadar elzem olduğu ortaya konmaktadır (Erbay, 2008). Erken çocukluk, çocukların her alanda en hızlı geliştikleri ve en çok öğrenmeye açık oldukları dönemdir. Her alanda olduğu gibi sosyal alanda da bu dönemde hızlı bir gelişim gerçekleşmektedir. Çocuklar hem okul öncesi kurumunda hem de evde sınırsız sayıda sosyal etkileşimlerde bulunmakta, sosyal uyumu nasıl sağlayacaklarını keşfetmektedirler. Okul öncesi döneminde çocukların yeterli sosyal beceri seviyesine erişmeleri, gelecekteki olumlu sosyal ilişkilerinin, çocuğun bağımsızlığının ve toplum ile bütünleşmesinin temelleri olmaktadır (Şahin, 2001; Hawkins ve Nissen, 2010; Samancı ve Uçan, 2017; Herman ve Rusmayadi, 2019). Çocuğun pek çok sosyal beceriyi edindiği okul öncesi dönemde sosyal becerilerini geliştirebilmesinde en etkili faktör; çevresi yani anne-baba, okul öncesi öğretmeni ve akranlarının olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu dönemde çocuğun edineceği sosyal beceriler hem çocuğun yetişkinlik dönemindeki ilişkilerinin niteliği hem de toplumun geleceği için bir yatırım niteliğinde olmaktadır (Samancı ve Uçan, 2017).

Her toplumun kendine özgü değerleri ve kuralları vardır. Topludaki bireyler bu kural ve davranışlara uyarak devamlılık sağlanabilir. Bireylerin sosyal beceri gelişimi ile devamlılığa katkı sağlanır. Sosyal gelişimi gerçekleşmeyen bireylerde problem davranışlar oluşur. İleride anne-baba olacak çocuklar sosyal gelişimleri ölçüsünde

çocuklarına model olacaklardır. Bu nedenle çocuklar toplumun en önemli temsilcileridir. Okul öncesi çağında kaliteli eğitim alan çocuklar ileride toplumda yararlı bireyler olarak karşımıza çıkacaktır. Sosyal becerileri gelişmiş çocuklar insanlarla olumlu ilişkiler kuracaktır. Bu olumlu sosyal etkileşim, gerekli sosyal beceriler erken çocuklukta çocuklara sunulması ile mümkün olacaktır (Alberg, 2018; Herman ve Rusmayadi, 2019).

Sosyal becerilerin temelleri okul öncesi dönemde atılıp geliştirilirse çocuklar çevrelerine uyum sağlayıp, sağlıklı iletişim kurarak çatışma çözme becerisini kazanmaları ile bağlantılıdır. Sosyal beceriler çocukların diğer çocuklara karşı davranışlarını içerir. Başkalarının haklarına, duygularına saygı, iletişim, topluma aidiyet, değer, saygı-sevgi, sosyal ihtiyaçların karşılanması bakımından sosyal becerilere gereksinim vardır (Çubukçu ve Gültekin, 2006).

Sorumluluk alabilme, çevredeki kişilerle iyi ilişkiler, kurallara uyma ve haklarını kullanma bakımından sosyal becerilerin kazanılması çok önemlidir. Çünkü benimsenmek, grubun bir üyesi olmanın farkında olmak, toplumsal sorumlulukları yerine getirmek sosyal becerileri kazanmakla mümkündür. Sosyal gelişim konusunda geride kalmış çocuklarda ileriki yaşlarda sosyal fobi görülebildiği ileri sürülmektedir. Ergenlik yıllarında sosyal fobi etkisini gösterebilmektedir. Kendine güvenmeyen çocuk toplulukta konuşamama, hayır diyememe, yemek yiyememe gibi problemlerle karşılaşabilir. Anne-babalara düşen en önemli görevlerden biri de erken yaşlarda çocuklarındaki sosyal beceri kazanımlarını desteklemek ve gelişimlerini takip etmeleridir. Hayat boyunca oluşacak ilişki ve uyumun temelinde sosyal becerilerin erken yaşlarda kazanılmasında yatar (Lynch ve Simpson, 2010; İkesako ve Miyamoto, 2015).

2.8 İlgili Araştırmalar

2.8.1 Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Marquis ve Turbiville 2001’de babaların 0-2yaş döneminde çocuklarının eğitimine ne biçimlerde katıldıkları araştırmak üzere Amerika Birleşik Devletleri’nde altı eyalette Ulusal Küçük Çocukların Eğitimi Derneği (NAEYC) tarafından akredite edilmiş, Head Start ve Part B ve Part C programlarına katılım sağlayan babalarla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmaya katılım sağlayan baba sayısı 318 olarak belirtilmektedir. Araştırmaya katılım sağlayan babaların yanıtları ile elde edilen bulgular; aileleri ile birlikte tatil, kamp ve piknik gibi etkinliklere katıldıklarını, eşleri ile birlikte ise çocuklarının geleceğini daha iyi planlayabilmek ve daha iyi bir ebeveyn/baba olabilmek amacı ile çeşitli etkinliklere katıldıkları tespit edilmektedir. Bu bağlamda ise babaların erken çocukluk eğitimindeki katılım biçimlerinde yetersizlik olduğu ve katılımın sınırlı etkinliklerle gerçekleştiği saptanmaktadır.

Flouri ve Buchanan (2004), araştırmalarında baba katılımının çocuğun ileriki dönemlerdeki eğitim kazanımı üzerindeki rolünü tespit etmek, cinsiyet ve aile yapısının çocuğun eğitiminde anne ve baba katılımını etkileyip etkilemediğini tespit etmek ve son olarak babanın katılım seviyesinin anne katılım seviyesinden etkilenip etkilenmediğini araştırmak amacı ile bir araştırma gerçekleştirmiştir. Kısaca; anne ve babaların katılımlarının çocuklarının ileriki dönemlerde eğitimi üzerinde etkilerinin incelendiği bu araştırma, National Child Development Study - Ulusal Çocuk Gelişimi Çalışması’ndan elde edilen verilerin kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın örneklemini 7 yaşında anne tutumu, 7 yaşında baba tutumu ve 20 yaşına kadar okul yeterliliği hakkında geçerli verileri olan 7.259 veri içermekteydi, bu veriler içerisinde 3.303 nihai verinin bu araştırmada kullanıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu çalışma sonucunda erken baba katılımının daha sonraki yıllarda düşük başarı seviyelerine yol

açabilecek risk koşullarına karşı koymada bir koruyucu faktör olabildiği tanımlanmaktadır.

Bost, Brown, Korth, McBride, Shin ve Vaughn (2005), annelerin babalık rolü konusundaki inançları bağlamında annelerin babanın çocuğunun hayatına katılımı üzerindeki etkilerini araştırdıkları bu çalışmayı 2-3 yaş arası çocuğu olan 30 iki ebeveynli aile ile yapılan görüşmeler ve anne-baba öz değerlendirme raporları aracılığıyla gerçekleştirmişlerdir. Çoklu regresyon analizlerinden elde edilen sonuçlar, babaların ebeveyn rollerine algılanan yatırımlarının ve gerçek baba katılımı seviyelerinin, annelerin babanın rolü hakkındaki inançları tarafından yönetildiğini göstermiştir.

Cabrera, Shannon, ve Tamis-LeMonda (2007), 24, 36 ve 64 aylık çocukları ile babaların nasıl etkileşime girdiklerini ve bu bağlamda baba katılımının bu yaş grubundaki çocuklarının bilişsel, sosyal duygusal ve dil gelişimleri üzerindeki etkilerini incelemek amacı gerçekleştirdikleri bu çalışmada katılımcılarını hem Ulusal Erken Head Start Araştırma ve Değerlendirme Projesi'ne hem de Early Head Start (EHS) Baba Çalışması'nın Projesine katılım sağlayan babalardan belirledikleri saptanmaktadır. Çalışmaya toplamda 3,800 24-64 aylık çocuk ve babalarının katılım gösterdiği gözlemlenmektedir. Araştırma sonucunda, baba katılımının çocuklarının 24 aydan itibaren dil ve bilişsel gelişimine, 24 ay sonrasında ise duygusal gelişimlerine önemli etkilerinin olduğu açıklanmaktadır.

Sarkadi, Kristiansson, Oberklaid, ve Bremberg, (2008), 24 araştırma inceleyerek yaptıkları derleme çalışmasında baba katılımının çocuklar üzerindeki gelişimsel sonuçlarını incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma bulguları, baba katılımının çocukların sosyal, davranışsal ve psikolojik bağlam üzerindeki olumlu etkisini destekleyen kanıtların varlığını ortaya koymaktadır.

Kroll, Carson, Redshaw ve Quigley (2016), baba katılımının çocuklarının 3,5 ve 7. yaşlarındaki davranışlarıyla olan ilişkisini değerlendirdikleri çalışmada kız ve erkek çocuklarını ayrı ayrı inceledikleri görülmüştür. Araştırmanın örneklemi için 2000-2001 doğumlu çocuklar için İngiltere Milenyum Kohort Çalışması'ndan elde edilen verileri kullandıklarını belirtmektedirler. Babaların erken çocuklukta pozitif ebeveynlik inançlarına sahip olması ve 5 yaşında ise yaratıcı oyun sıklığının artması ile hem erkek hem de kız çocuklarında daha sonraki davranış problemleri riskinin düşük olması ile anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmektedir. Araştırmanın sonucu ise rutin bakımın ebeveynler arasında bölünmesinden ziyade ebeveynlik kalitesinin çocuğun davranışsal sonuçları ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Mirlashari, Holsti, Ranjbar, Sanjari, Morovati ve Ameri (2021), bu çalışma babaların prematüre yenidoğan bakımına katılımının baba-bebek bağı ve öz yeterlik üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırma, Tehran, İran'da bulunan Tıp Bilimleri Üniversitesi'nin 2017 Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde hastaneye yatırılan yenidoğanların toplam 80 katılımcı babası üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma bulguları, babaların, çocuğun gelişim sürecinde bakıma katılımının, baba-bebek bağını geliştirdiğini ve yüksek riskli yenidoğanın bakımı için baba öz yeterliliğini arttırdığını göstermektedir.

2.8.2 Türkiye ve Kuzey Kıbrıs'ta Yapılan Çalışmalar

Gürşimşek ve arkadaşlarının (2007), babaların okul öncesi eğitime devam eden çocuklarının eğitim süreçlerine katılım seviyelerinde etkisi olan farklı değişkenleri incelemek hedeflenen bu çalışmanın, araştırma grubunu İzmir'de bulunan Foça, Aliğa ve Karşıyaka ilçelerinde araştırmacılar tarafından belirlenmiş 6 okul öncesi eğitim kurumundaki 161 çocuğun babaları oluşturmaktadır. Babaların eğitime katılımlarındaki en büyük engel oluşturan faktörlerin; katılımı gerekli görmeme,

ulaşım sıkıntılarını yaşama, ayıracak zaman bulamama, öğretmen ve diğeri velilerle iletişim güçlükleri yaşama ve zamanında haberdar olmama gibi etkenler olduğu ortaya konulmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler baba katılımının desteklendiği okul öncesi eğitim kurumlarındaki babaların katılım seviyelerinde ve ilgili beklentileri ile alakalı anlamlı farklılıklar olduğu saptanmaktadır. Baba katılımının artması ve babanın çocuk ile birlikte geçirdiği etkin ve aktif zamanın artması ile babaların okul öncesi eğitim kurumlarındaki etkinliklerinde de katılım seviyelerinin arttığı görölmektedir.

Seçer, Çeliköz ve Yaşar (2007), babaların babalığa dair tutumlarını ve bazı sosyo-demografik özelliklerin bu tutumlar üzerindeki etkisini araştırdığı bu araştırmada, araştırma örneklemini anaokullarında eğitim gören 5 ve 6 yaş grubundaki çocukların babalarından oluşmaktadır. Araştırmaya 277 babanın katılım sağladığı görölmektedir. Araştırma sonucunda babaların babalık ile ilgili olumlu bir tutum sahibi oldukları gözlemlenmektedir. 36 ve üstü yaş grubundaki babalardan daha genç olan babaların babalığa olan ilgisinin daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. İlk babalık yaşının babalığa dair tutumlarda farklılaşmaya neden olduğu tespit edilmektedir. Çocuk sayısının da artması ile birlikte babaların ilgi puanlarında azalma gözlemlenmektedir.

Kotaman (2008), okur-yazar olan ebeveynlerin çocuklarının eğitimi ile ilgili faaliyetlere ne seviyede katılım gösterdiklerini belirlemek hedefiyle gerçekleştirdiği bu çalışmanın örneklemini İstanbul ilinde yaşayan ve rastgele örneklemeyle seçilmiş 61 anne-baba oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucu; anne-babaların katılım seviyelerinin yüksek olduğunu, öğrenim seviyeleri daha yüksek olan ebeveynlerin düşük olanlara kıyasla daha çok katılım gösterdiğini ve anne-baba katılımının çocuğun

akademik anlamdaki başarısında da olumlu etkileyici bir faktör olduğunu göstermektedir.

Pekkarataş (2010), çocuğu okul öncesinde eğitim gören babaların çocuk yetiştirme ve eğitimiyle alakalı tutumları ve eğitime katılım seviyeleri ile olan ilişkisini araştırdığı çalışmanın örneklemini 2009-2010 eğitim yılı içerisinde İzmir’de bulunan 2 resmi 2 özel okul öncesi kurumda eğitimini sürdüren 240 çocuğun babaları oluşturmaktadır. Araştırma sonuçları; boşanmış babaların eğitime katılımlarının daha yüksek seviyede olduğunu, eğitim seviyesi yüksek babaların daha modern tutumlar benimsediğini, çocuk sayısının artması ile babaların geleneksel tutumdan uzaklaştığını, geç baba olmanın geleneksel tutumu benimsemede önemli bir rol oynadığını, şehirde yaşayan ve çocuklarıyla daha çok vakit geçiren babaların daha çağdaş tutumlar sergilediğini göstermektedir.

Şahin ve Demiriz 2014 yılında gerçekleştirdikleri çalışma kapsamında 5 ve 6 yaşlarında çocuk sahibi olanların babalık rolüne dair algıları ile okul öncesi eğitim kurumlarındaki aile katılımı çalışmaları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirdikleri çalışmanın örneklemini 2010-2011 eğitim yılında Ankara’daki okullarda bulunan çocukların babalarından, 650 baba oluşturmaktadır. Araştırma bulguları; çocuğun cinsiyetinin babalık rolü ve aile katılımında etkili bir faktör olmadığını, tek çocuk sahibi olan babaların babalık rolüne dair algısı ile ev temelli katılımlarının yüksek olduğunu, çocuk sayısı arttıkça babalık rolü algısı ile katılımın düştüğünü, babaların yaşı arttıkça, ekonomik seviyeleri yükseldikçe ve eğitim seviyeleri arttıkça babalık rolü algısı ile aile katılım seviyelerinin arttığını göstermektedir. Araştırma sonucu ise babalık rolü algısı yükseldikçe, babaların okul öncesi kurumlarında gerçekleştirilen ebeveyn katılımının desteklendiği çalışmalara olan ilgisinin de yükseldiğini göstermektedir.

Türkoğlu ve Gültekin 2015 yılında okul öncesi dönemdeki çocuğa sahip babaların babalık rolüne dair algıları ile çocuklarının sosyal beceri seviyeleri arasında bulunan ilişkiyi incelemek amacı ile gerçekleştirdikleri bu çalışmanın örneklemini Ankara ilinde bulunan anaokullarında eğitimini sürdüren 4 ve 6 yaş arasındaki 533 çocuk ve babaları oluşturmaktadır. Araştırma bulguları; babaların babalık rolü algılarının eşlerinin yaşı, çocukların sosyal beceri seviyelerinin ise yaşları ve cinsiyetleri gibi faktörlerden etkilendiğini ortaya koymaktadır. Araştırma sonucu babaların babalık rolü algıları arttıkça çocukların sosyal beceri seviyelerinde de artış gözlemlendiğini göstermektedir.

Tezel ve arkadaşları (2017), yaptıkları çalışmada 3-6 yaşında çocuğu olan babaların çocukları ile zaman geçirdikleri durumları incelemektedir. Yapılan araştırma örneklemini, 2013-14 eğitim yılında Ankara iline bağlı olan Çankaya ve Yenimahalle ilçesindeki okul öncesi eğitim kurumlarında eğitimini sürdüren okul öncesi dönem çocukların babaları tarafından oluşturulmuştur. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 80 baba örneklemini temsil etmektedir. Araştırma bulguları babaların çocukları ile en fazla oyun oynayarak zaman geçirdiklerini göstermektedir. Bunun dışında babaların çocukları ile birlikte; sohbet ettiklerini, hayvanat bahçesine/parka/pikniğe gittiklerini, tiyatroya/sinemaya gittiklerini, kitap okuma, resim yapma gibi aktiviteler gerçekleştirdiklerini, spor yaptıklarını ve alışverişe gittiklerini söyledikleri gözlemlenmektedir. Araştırma sonucunda katılımcı babaların çocukları ile birlikte günde 1-2 saat arası bir zaman geçirdiklerini söyledikleri ve bunu yeterli bulmadıkları dile getirilmektedir.

Güven (2019), 3-6 yaş grubunda çocuğa sahip olan baba katılımcıların, çocuklarının okullarındaki eğitim ile ilgili aktivitelerde ne seviyede katılım sergilediklerinin belirlenmesi ve eğitimde baba katılımına ilişkin değişkenlerin

saptanması amacı ile gerçekleştirdiği araştırmanın örneklemini KKTC'nin Gazimağusa ilçesinde yer alan 15 anaokulunda bulunan çocukların babaları oluşturmaktadır. Araştırmaya gönüllü katılım sağlayan baba sayısı 231 olarak belirtilmektedir. Araştırma bulguları babaların çocukları ile en çok oyun oynayarak zaman geçirdiklerini göstermektedir. Araştırmada babaların eğitime katılımlarında uzun iş saatleri, yeterli ve uygun zaman bulamama gibi engellerle karşılaştıklarını belirttikleri gözlemlenmektedir. Araştırma sonucunda babaların eğitime katılım seviyelerinin; babanın yaşı, eğitim durumu, mesleği gibi etkenlerden etkilendiği ortaya çıkmaktadır.

Deleş ve Kaytez (2020), okul öncesi dönemdeki çocuk sahibi olan babaların babalık rolüne dair algıları ile katılma seviyelerinin farklı değişkenler bağlamında incelenmesi amacı ile gerçekleştirilen bu araştırmanın örneklemini Gümüşhane ilindeki özel okul öncesi kurumalarda eğitim gören 200 çocuğun babalarından oluşmaktadır. Araştırma bulguları babaların babalık rolü ölçeğinden aldıkları puanların; eşlerinin çalışma durumu, eğitim seviyeleri, evlilik süresi, çocuğun yaşı, ailedeki çocuk sayısı ve kendi babası ile olan ilişkisi gibi faktörlerden etkilendiğini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, babalık rolü algı ölçeğinden almış oldukları skorlar ile baba katılım ölçeğinden aldıkları skorlar arasındaki pozitif korelasyonel bir ilişkinin var olduğu da ortaya çıkmaktadır

Baş, Döner, Duran, Er ve Karakoç (2021), 0-3 yaş grubunda çocuğa sahip babalarda, babalık rol kazanımı ile tutumları ve davranışları incelemeyi hedeflediği bu araştırmanın örneklemini Haziran 2019- Mart 2020 tarihleri arasında özel bir üniversite çalışanı olan 150 baba oluşturmaktadır. Araştırma bulguları; ilk kez baba olanların ikinci kez baba olanlara oranla bebeğe ilk baktığında babalık olma hissini daha az hissettiği tespit edilmiştir. İlk kez baba olanların doğuma hazırlık, babalık ve

ebeveyn olma ile ilgili kurslara ikinci kez baba olanlara oranla daha çok katılım sağladığı bulunsa da katılım sağlayan babaların sayısının oldukça az olduğu gözlenmiştir. Baba olmaya hazırlık, bebeğe fiziksel bakım sağlama, baba-bebek ilişkisi ve eş desteğine bakıldığında babaların ilk kez ya da daha fazla baba olma durumuna göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Bölüm 3

YÖNTEM

Araştırmanın üçüncü bölümünde yapılan çalışma bağlamında; araştırma modeline, evreni ve örnekleme, verilerin toplanmasında kullanılan araçlara, verilerin toplama sürecine ve veri analiz edilmesiyle ilgili hususlara değinilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırmada, okul öncesi dönemde olan çocuğa sahip babaların çocuklarının büyüyüp gelişme sürecindeki günlük aktivitelerinde sağladıkları katılımın seviyesi ve çocukların sosyal beceri gelişimi arasındaki ilişkilerin bulunup bulunmadığı ve eğer var ise bu ilişkilerin hangi seviyede olduğu araştırılıp incelenmiştir; bu nedenle araştırma nicel bir araştırma olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sürecinde genel ve ilişkisel tarama modelleri kullanılmıştır. Tarama araştırmalarında amaç geniş kitlelere ulaşp bu kitlelerin görüşlerini mevcut durumu tespit etmek ve betimleme yapmak için kullanmaktır (Yöyen, 2020). Tarama yöntemi betimsel bir yöntem olup, kullanılacak ölçekler aracılığıyla örneklemden toplanan bilgilerin evrene yorumlanması, genellenmesi ve çıkarımlar yapılması sürecidir (Çepni, 2010). İlişkisel tarama modelinde, 2 ve/veya 2'den fazla sayıda değişken arasında anlamlı ilişkilerin bulunup bulunmadığını incelemek hedeflenmektedir (Karasar, 2017). Bu bağlamda da bu araştırmada kullanılan tarama modellerinden genel tarama modeli ile olayın etrafıca betimlenmesi yani tanımlanması hedeflenirken; ilişkisel tarama yöntemi ile de iki değişken arasında ilişki olup olmadığını ya da olan ilişkinin ne seviyede olduğunu belirlemek amaçlanmaktadır

(Christensen, Johnson ve Turner, 2015; Karasar, 2015; Aydoğdu, Bülbül ve Karamustafaoğlu, 2017; Creswell, 2017).

3.2 Evren ve rneklem

3.2.1 Evren

Bu araştırmanın evrenini, KKTC’de bulunan Gazimağusa ilçesindeki 3-6 yaş çocuğu bulunan babalar oluşturmaktadır.

3.2.2 Örneklem

Araştırma örnekleminin belirlenmesi adına KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı’nın 2020-2021 yılına ait yayınlamış olduğu istatistikler incelenmiştir. İncelenen İstatistik Yıllığı’na göre 3-6 yaş grubunda Gazimağusa’da 5700 ocuk bulunmaktadır. Araştırma sonuçları ile genelleme yapılacağından örneklemin büyük ölçekli olması için %95 güvenirlik ve %5 hata payı ile Kuzey Kıbrıs’ın Gazimağusa ilçesinde 3-6 yaş çocuğu bulunan en az 360 babaya ulaşılması ve görüşlerinin alınması hedeflenmiştir.

Araştırmaya katılım sağlayacak babalar araştırmacı tarafından kolay ulaşılabilir örneklem yoluyla belirlenmiştir. Araştırmacı Gazimağusa’da ikamet ettiğinden ve bağlantılarının olmasından dolayı bu örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi ile belirlenmiş ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan babalar araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Araştırma toplam 23 (15 devlet ve 8 özel) okul öncesi eğitim kurumunda eğitimini sürdüren 3-6 yaş grubundaki çocukların babaları ile yrtlmştir. Bu okullarda eğitime devam eden 3-6 yaş grubunda bulunan yaklaşık 900 ocuk ve babalarına COVID-19 pandemisi nedeni ile sadece okulların müdürleri ve öğretmenler aracılığıyla iletişime geçilmiştir. Araştırmaya toplamda 428 kişi gönüllü katılım sağlamıştır. leği eksik dolduran 23 baba olduğu saptanmış olup, 5 tane de annenin

ölçeği doldurduğu gözlenmiştir. Toplamda 28 veri kaybı olduğundan dolayı araştırmanın örneklemini 400 baba oluşturmaktadır. Örnekleme oluşturan 400 baba ile ilgili sosyo-demografik bilgiler Tablo 3.1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Babaların Sosyodemografik Özelliklerinin Dağılımları

	Sayı(n)	Yüzde (%)
Yaş		
25-34	103	25,75
35-44	237	59,25
45-54	60	15,00
Eğitim seviyesi		
İlköğretim	99	24,75
Lise	155	38,75
Üniversite ve üzeri	146	36,50
Ailedeki çocuk sayısı		
Bir	86	21,50
İki	221	55,25
Üç ve üzeri	93	23,25
3-6 yaş grubundaki çocuğun yaşı		
3 yaş grubu	47	11,75
4 yaş grubu	83	20,75
5 yaş grubu	134	33,50
6 yaş grubu	136	34,00
3-6 yaş grubundaki çocuğun cinsiyeti		
Kız	189	47,25
Erkek	211	52,75
Medeni hal		
Evli	391	97,75
Boşanmış	9	2,25
Eşin eğitim seviyesi		
İlköğretim (İlkokul/Ortaokul)	86	21,50
Lise	126	31,50
Üniversite ve üzeri	188	47,00
Eşin çalışması durumu		
Çalışıyor	201	50,25
Çalışmıyor	199	49,75

Tablo 1’de araştırmanın örneklemini oluşturan babaların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımları verilmiştir.

Tablo 1 değerlendirildiğinde, babaların %25,75'inin 25-34 yaşında, %59,25'inin 35-44 yaşında ve %15,0'inin 45-54 yaşında olduğu, %24,75'inin ilköğretim mezunu, %38,75'inin lise seviyesinde ve %36,50'sinin üniversite ve üzeri seviyede eğitim aldığı, %21,50'sinin tek çocuğunun, %55,25'inin iki ve %23,25'inin üç ve üzeri sayıda çocuğunun olduğu, %11,75'inin çocuğunun 3 yaşında, %20,75'inin 4 yaşında, %33,50'sinin 5 yaşında ve %34,0'ünün 6 yaşında olduğu, %47,25'inin çocuğunun kız ve %52,75'inin erkek olduğu belirlenmiştir. Babaların %97,75'inin evli, %2,25'inin ise boşanmış olduğu gözlenmiştir. Evli olan babaların %21,50'sinin eşinin ilköğretim(ilkokul/ortaokul), %31,50'sinin lise seviyesinde ve %47,0'sinin üniversite ve üzeri seviyede eğitim aldığı, %50,25'inin eşinin çalıştığı, %49,75'inin eşinin çalışmadığı bulunmuştur.

3.3 Veri Toplama Araçları

KKTC'de yer alan ve okul öncesi dönem çocuğa sahip babalara verilerin toplanması aşamasında; demografik bilgiler toplanmak üzere Kişisel Bilgi Formu, kendi katılım seviyelerinin belirlenmesi amacıyla Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) ve çocuklarının sosyal beceri seviyelerinin belirlenmesi için Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED) (Anne ve Baba Formu) verilmiştir. Araştırmaya başlamadan önce ölçek kullanım izini almak için ölçek sahipleri ile iletişime geçilmiş; Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) için Hilal Karabulut, Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED) için ise Özlem Yurt'tan gerekli izinler alınmıştır.

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya dahil olan babalara, araştırmanın gerçekleştirilmesi için gerekli demografik bilgilerin sağlanması amacıyla araştırmacının hazırlamış olduğu kişisel bilgi formları verilmiştir. Bu formda babanın yaşı, öğrenim seviyesi, mesleği ve medeni durumu; ailedeki çocuk sayısı ve 3-6 yaş grubunda bulunan

çocuğun/çocukların yaşı, cinsiyeti ile babanın eşi varsa; eşinin eğitim düzeyi ve çalışma durumu ile ilgili belirleyici sorular yer almaktadır.

3.3.2 Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)

3-6 yaş aralığında çocuk sahibi olan babaların, çocukları ile ilgili gün içerisindeki etkinliklere ne seviyede katılım sağladıklarını ölçmek amacı ile Hilal Şendil tarafından 2014'te geliştirilmiş olan Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) beşli likert tipi ölçek şeklindedir. Seçenekler ve puanları “Her zaman böyledir = 5 puan”, “Çoğunlukla böyledir = 4 puan”, “Bazen böyledir = 3 puan”, “Nadiren böyledir = 2 puan” ve “Hiçbir zaman böyle değildir = 1 puan” şeklindedir. Toplam 37 maddeden oluşan ölçeğin alt boyutları; Keyfi Meşguliyet (KM), İlgi ve Yakınlık (İY) ve Temel Bakım (TB) şeklindedir. Keyfi Meşguliyet (KM) boyutu 17 maddeden oluşmaktadır. KM babaların çocukları ile birlikte gerçekleştirdikleri serbest zaman aktiviteleri ile oynanan oyunları kapsamaktadır. (KM maddeleri: 1, 3, 5, 7, 10, 12, 14, 15, 20, 21, 23, 25, 28, 31, 33, 35, 37). İlgi ve Yakınlık (İY) boyutu 12 maddeden oluşmaktadır. İY babaların çocuklarının yaşadığı olaylara karşı olan duyarlılıklarını, fiziksel ve sözel sevgi gösterme gibi aktiviteleri kapsamaktadır. (İY maddeleri: 6, 9, 13, 17, 18, 19, 22, 27, 30, 32, 34, 36). Son boyut olan Temel Bakım (TB) boyutu ise 8 maddeden oluşmaktadır. TB babaların çocuklarının günlük gereksinimlerinin ve fiziksel bakımlarının sağlanması ile ilgili çeşitli etkinlikleri içermektedir. (TB maddeleri: 2, 4, 8, 11, 16, 24, 26, 29). Ölçeği yanıtlayan babaların maddelerde yer verilen davranışları sergileme sıklıkları tespit edilerek her boyuta dair ayrı puan hesaplanmaktadır. BAKÖ için aynı zamanda toplam puan da kullanılmaktadır. Orijinal çalışmada, toplam ölçek için Cronbach $\alpha = 0.92$ (alfa güvenirlik katsayısı) şeklinde hesaplanmıştır. Alt boyutlar için ise Cronbach' Alfa iç tutarlılık katsayısı; KM için 0.89, İY için 0.85 ve TB için 0.83 olarak bulunmuştur. Bu ölçek aracılığıyla; baba-çocuk etkileşiminde babaların

çocuğa yönelik temel bakım aktiviteleri, oyun, duygusal bağ gibi ilgili olma durumlarına katılım seviyelerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Babalar katılımlarını kendileri değerlendirecek olup, bu kendini bildirim ölçeği sonucunda toplam baba katılım puanı elde edilecek ve aynı zamanda baba katılım aktivitelerinde sıklık belirlenecektir. Babaların her boyuttan alacakları puanın yüksek oluşu o boyutta bahsedilen davranış biçiminin benimsendiğini gösterecektir. (Sımsıkı ve Şendil, 2014).

3.3.3 Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED) (Anne-Baba Formu)

3 ve 6 yaş arasında çocukların sosyal becerilerinin değerlendirilmesi amacı ile 2014 yılında Ömeroğlu ve arkadaşları tarafından geliştirilip hazırlanmış olan OSBED 4 faktör ve 49 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları; “Başlangıç Becerileri(11 önerme)”, “Akademik Destek Becerileri(12 önerme)”, “Arkadaşlık Becerileri(13 önerme)”, “Duygularını Yönetme Becerileri(8 önerme)” ve “Kendini Kontrol Etme Becerileri(8 önerme)” şeklindedir. Başlangıç Becerileri çocuklarca kolay olarak öğrenilen ve aynı zamanda diğer sosyal becerilerin kazanılmasına basamak oluşturan selamlaşma, kendini tanıtmaya gibi becerilerdir. Akademik Destek Becerileri, çocukların okul öncesi kurumundan ilköğretim kurumlarına geçişte uyum sağlamalarını kolaylaştıracak dinleme, yönergelere uyma, söz alma ve alternatif çözümler üretebilme gibi becerileri kapsamaktadır. Arkadaşlık Becerileri, çocukların olumlu akran ilişkileri geliştirmelerinde gerekli olan iş birliği yapma, akran gruplarına katılma, paylaşma ve oyuna davet etme gibi becerilerdir. Birbirleri ile bağlantılı olan Duygularını Yönetme Becerileri ve Kendini Kontrol Etme Becerileri ise ölçeğin son boyutunu oluşturmaktadır. Duygularını Yönetme Becerileri, çocukların duygularını (mutluluk, kızgınlık, üzüntü vs.) tanıma ve bu duygularını kontrol edebilme gibi becerileri içinde

barındırırken; Kendini Kontrol Etme Becerileri çocukların günlük hayatta sıklıkla karşılaşılabilecekleri engellenme, hata yapma, baskı, alay etme ve çatışma gibi durumlar karşısında duygularını fark edip kontrol edebilme ve bu sayede olumlu tepkiler kazanarak olumlu sosyal beceriler geliştirmede etkili olan becerileri kapsamaktadır. OSBED'in hem öğretmen hem de anne babalar için iki farklı çeşidi bulunması ile birlikte, bu araştırmada anne babalar için olan form 3-6 yaş çocuk sahibi babalara uygulanmıştır. 3-6 yaş çocukların bu ölçek sonucu puanlarla belirlenecek olan sosyal gelişim seviyeleri, yüzdelik norm dilimleri ile yorumlanmaktadır. Çocukların alacakları puanların yüzdelik olarak karşılıklarına göre taşıdıkları anlamlar şu şekildedir: %25- “akranlarına oranla oldukça geride”, %25-%50 - “akranlarına oranla biraz yavaş olduğundan takip edilmesinin gerekliliği ”, %50-%75 – “akranlarına oranla biraz yavaş ve eğitim desteği gereksinimi” ve %75-%100 – “normal seviyede”. Anne ve baba formundan hesaplanan alfa katsayılarından yola çıkılarak norm örneklemin tümü için ölçeğe ait iç tutarlılık katsayısının 0.95 olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlarda ölçeğin iç tutarlılığının olduğu ve güvenilirliğinin sağlandığı görülmektedir (Ömeroğlu ve ark., 2014).

3.4 Verilerin Toplanması

Kuzey Kıbrıs'taki okul öncesine devam eden çocuğu bulunan babaların çocuklarını yetiştirme sürecindeki çocukları ile olan günlük aktivitelere katılımının ve bunun çocukların sosyal beceri seviyeleri ile olan ilişkisinin belirlemesi açısından Okul Öncesi Eğitim Programı'na devam eden öğrencilerin babalarından, genelleme yapılması hedeflenen bu araştırmamızda yeterli sayıda kişinin görüşlerinin belirlenmesi önem taşımaktadır.

Veri toplama sürecinin COVID-19 salgını nedeni ile online olarak doldurulacak ölçeklerle gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. Araştırmada katılımcıların

gönüllülüğü ve araştırma sonuçlarının gizli tutulması esas olarak alınmıştır. Bu nedenle online yapılacak bu ölçekler için babaların onamlarının alınması amacıyla onam formları oluşturulmuştur. Onam formlarında araştırma ile ilgili gerekli bilgiler ve babaların daha fazla soru sormak istedikleri takdirde gerekli araştırmacı iletişim bilgileri verilmiştir. Onam formları tüm okullara çıktı şeklinde dağıtılmak üzere hazırlanmış, Google Forms üzerinden hazırlanan ölçeğin başına da araştırmacı tarafından eklenmiştir.

Bilgisayar ortamında Google Forms üzerinden hazırlanan ölçek sırasıyla; Bilgilendirilmiş Onam Formu, Kişisel Bilgi Formu, BAKÖ ve OSBED şeklinde oluşturulmuştur. Araştırmadan ayrılmak isteyen babalara her an ayrılacakları bilgisi ölçeğin başında ve dağıtılan onam formlarında verilmiştir.

Araştırmaya başlamadan önce etik kuruldan gerekli izinler alınmıştır. Ardından okullarla görüşmeden önce ise Millî Eğitim Bakanlığı'ndan (MEB) gerekli başvuru yapılarak izin alınmıştır.

MEB'ten alınan izin sonrasında Gazimağusa ve Gazimağusa'ya bağlı 15 devlet okulu ve 8 özel okulla görüşülmüş, okul idarelerinden gerekli izinler alınmıştır. Görüşülen okullara babalara dağıtılacak bilgilendirilmiş onam formları ile Google Forms üzerinden gerçekleştirilecek ölçek bağlantısı bilgisi verilmiştir. Okulların bazıları, babaların teknolojik açıdan yeterli donanım ve bilgiye sahip olmadığı gerekçesi ile ölçeklerin çıktı şeklinde dağıtılmasını talep etmiştir. Bunun üzerine 232 adet ölçek Google Forms kullanılarak oluşturulan ölçekten online olarak toplanmış geriye kalan 196 adet veri babalardan çıktı halinde dağıtılan ölçekler aracılığı ile toplanmıştır. 196 ölçekten 28 adet ölçek veri kaybı olduğundan araştırmada kullanılmaya uygun olan toplam 400 veri toplanmıştır.

Her okul babalara dağıtılan bilgilendirilmiş onam formlarını ve çıktı şeklinde ölçek talep eden okullar da babalardan geri toplanan ölçekleri araştırmacıya teslim etmiştir. Çıktı olarak toplanan 196 adet ölçek daha sonra araştırmacı tarafından Google Forms'a geçirilmiştir. Veri toplama süreci okullar ile görüşülmeye başlamasından itibaren 2,5 ay sürmüştür.

3.5 Verilerin Analizi

Araştırmaya katılan babalardan elde edilmiş olan verilerin istatistik açısından analizinde S.P.S.S yazılımının 26'ncı sürümü kullanılmıştır.

Araştırmaya dahil olan babaların Baba Katılım Ölçeği ve Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğine vermiş oldukları yanıtların güvenilirliği için Cronbach Alfa testleri yapılmıştır ve elde edilen güvenirlik katsayıları Baba Katılım Ölçeği için 0,934 ve Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği için 0,961 olduğu tespit edilmiştir.

Babaların sosyo-demografik özellikleri bağlamındaki dağılım frekans analiziyle belirlenmiş olup, Baba Katılım Ölçeğine ve Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğine ait puanları için tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Tablo 2: Babaların BAKÖ ve OSBED Puanlarının Normal Dağılım Testi Sonuçları

	Kolmogorov- Smirnov		
	Değerler	s.d.	p
Keyfi Meşguliyet (KM)	0,051	400	0,014*
İlgi ve Yakınlık (İY)	0,280	400	0,000*
Temel Bakım (TB)	0,106	400	0,000*
Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)	0,087	400	0,000*
Başlangıç becerileri	0,106	400	0,000*
Akademik destek becerileri	0,092	400	0,000*
Arkadaşlık becerileri	0,089	400	0,000*
Kendini kontrol etme becerileri	0,053	400	0,009*
Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED)	0,063	400	0,001*

Tablo 2’de araştırmaya dahil edilen babaların BAKÖ ve OSBED puanlarının normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov ve Smirnov testi ile değerlendirilmiş ve normal dağılıma uyum göstermediği sonucu gözlenmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde, babaların BAKÖ ve OSBED puanlarının normal dağılmadığı tespit edilmiştir. Bundan dolayı araştırmada nonparametrik hipotez testleri kullanılmıştır.

Babaların sosyo-demografik özelliklerine göre Baba Katılım Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasında bağımsız değişkenin 2 gruptan oluşması halinde Mann-Whitney (MWU), 2’den daha çok gruptan oluşması halinde ise Kruskal-Wallis(KWH) testi yapılmıştır. Babaların BAKÖ ve OSBED puanlarının arasında bulunan korelasyonlar Spearman testiyle incelenmiştir.

Bölüm 4

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma amaçları doğrultusunda araştırma alt problemleri sırasına göre analiz sonucu elde edilen bulgular ve açıklamaları verilmiştir.

Tablo 3: Babaların Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) Puanları

	n	Ortalama ($\bar{x}$)	S.S.	Min	Max
Keyfi Meşguliyet	400	61,28	11,58	17	85
İlgi ve Yakınlık	400	56,41	6,18	12	60
Temel Bakım	400	29,67	6,97	8	40
Baba Katılım Ölçeği	400	147,35	21,12	37	185

Tablo 3’de araştırmaya dahil olan babaların Baba Katılım Ölçeği puanları ile ilgili olarak tanımlayıcı istatistiklere yer verilmektedir.

Baba Katılım Ölçeği’nin Keyfi Meşguliyet (KM), İlgi ve Yakınlık (İY) ile Temel Bakım(TB) olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır.

BAKÖ beşli likert tipi ölçek şeklindedir ve seçenekler 1-5 arasında puanlandırılmaktadır. Seçeneklerin puanlandırılması; “5 puan=Her zaman böyledir”-, “4 puan=Çoğunlukla böyledir”, “3 puan=Bazen böyledir”, “2 puan=Nadiren böyledir” ve “1 puan=Hiçbir zaman böyle değildir” şeklindedir. Babaların Baba Katılım Ölçeği puanı, bu puanlama doğrultusunda babaların ölçek için verdiği tüm yanıtların toplanan puanları ile elde edilmektedir. Keyfi Meşguliyet (KM), İlgi ve Yakınlık (İY) ile Temel Bakım (TB) alt boyutları için ise her boyut için babaların verdikleri yanıtların puanları ayrı ayrı toplanmaktadır.

Keyfi Meşguliyet boyutu 17 maddeden oluşmaktadır. Babaların bu boyuttan en düşük alabilecekleri puan 17 olmakla birlikte en fazla alabilecekleri puan 85'tir. Tablo 4.1 değerlendirildiğinde babaların ölçekteki keyfi meşguliyet alt boyutundan ortalama ($\bar{x}$) 61,28±11,58 puan aldıkları tespit edilmiştir. Bu puan, standart sapma da göz önünde bulundurulduğunda, Keyfi Meşguliyet boyutunda babaların katılımının tam olmasa da yüksek denilebilecek seviyede olduğunu göstermektedir.

İlgi ve Yakınlık boyutu 12 maddeden oluşmaktadır. Bu bağlamda babaların bu boyuttan alabilecekleri en az puan 12, en fazla puansa 60'tır. Tablo 4.1. değerlendirildiğinde babaların ilgi ve yakınlık alt boyutundan ortalama ($\bar{x}$) 56,41±6,18 puan aldıkları bulunmuştur. Standart sapma ve maksimum değer göz önünde bulundurulduğunda babaların İlgi ve Yakınlık boyutundan oldukça yüksek bir puan aldıkları tespit edilmiştir.

Temel Bakım boyutu ise 8 maddeden oluşmaktadır. Bu boyut için minimum alınabilecek puan 8, maksimum puan ise 40'tır. Tablo 4.1. incelendiğinde babaların ölçekteki temel bakım alt boyutundan ortalama ($\bar{x}$) 29,67±6,97 puan aldıkları tespit edilmiştir. Bu bağlamda tüm boyutlar incelendiğinde babaların en düşük puanı Temel Bakım boyutundan aldığı bulunmuştur.

Tüm ölçek incelendiğinde, babaların minimum alabilecekleri puan 37, maksimum 185 puan olan 37 maddelik Baba Katılım Ölçeği genelinden ortalama 147,35±21,12 puan aldıkları belirlenmiştir. Bu bağlamda babaların genel olarak katılım seviyelerinin tam olmasa da oldukça yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 4:Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) Puanlarının Babaların Yaş Grubuna Göre Karşılaştırılması

	Yaş	n	$\bar{x}$	S.S.	M	S.O.	X ²	p	Fark
KM	25-34 yaş	103	61,49	11,98	61,00	198,44	3,596	0,166	
	35-44 yaş	237	61,84	11,14	63,00	207,57			
	45-54 yaş	60	58,68	12,45	59,50	176,10			
İY	25-34 yaş	103	56,54	6,19	59,00	216,08	7,066	0,029*	1-3
	35-44 yaş	237	56,78	5,46	59,00	201,98			2-3
	45-54 yaş	60	54,70	8,32	58,00	167,89			
TB	25-34 yaş	103	29,52	7,48	31,00	201,21	1,099	0,577	
	35-44 yaş	237	29,94	6,67	31,00	203,78			
	45-54 yaş	60	28,88	7,28	30,00	186,33			
BAKÖ	25-34 yaş	103	147,55	21,92	149,00	201,97	4,286	0,117	
	35-44 yaş	237	148,55	19,73	151,00	206,96			
	45-54 yaş	60	142,27	24,42	143,50	172,47			

*(p≤0,05)

Tablo 4’te araştırma örneklemini oluşturan babaların yaş grubuna göre Baba Katılım Ölçeği puanlarının karşılaştırılabilmesi için uygulanan MWU testi sonuçlarına yer verilmektedir.

Tablo 4 değerlendirildiğinde babaların yaş grubuna göre BAKÖ genelinden ve ölçekteki keyfi meşguliyet ve temel bakım alt boyutlarından almış oldukları puanların arasında istatistik açısından anlamlı farklılıkların bulunmadığı gözlenmiştir. (p>0,05).

Araştırma kapsamındaki babaların BAKÖ’deki ilgi ve yakınlıktan aldıkları puanların arasında istatistik açısından anlamlı bir farkın yer aldığı gözlenmiştir (p≤0,05). 45-54 yaş grubunda bulunan katılımcı babaların Baba Katılım Ölçeğinde bulunan ilgi ve yakınlık alt boyutundan aldıkları puanlar diğerlerine göre düşük bulunmuştur.

Tablo 5:Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) Puanlarının Babaların Eğitim Seviyesine Göre Karşılaştırılması

	Eğitim seviyesi	n	$\bar{x}$	S.S.	M	S.O.	X ²	p	Fark
KM	İlköğretim	99	57,56	12,80	60,00	167,55	11,623	0,003*	1-2
	Lise	155	61,73	10,05	63,00	205,11			1-3
	Üniversite ve üzeri	146	63,32	11,72	63,00	217,95			
İY	İlköğretim	99	55,01	9,30	59,00	195,37	1,458	0,482	
	Lise	155	57,28	3,93	59,00	209,03			
	Üniversite ve üzeri	146	56,42	5,29	58,00	194,92			
TB	İlköğretim	99	27,81	7,57	29,00	171,24	8,624	0,013*	1-2
	Lise	155	30,07	6,80	32,00	207,42			1-3
	Üniversite ve üzeri	146	30,51	6,52	32,00	213,00			
BAKÖ	İlköğretim	99	140,37	26,16	145,00	168,80	10,346	0,006*	1-2
	Lise	155	149,08	17,18	152,00	206,57			1-3
	Üniversite ve üzeri	146	150,25	20,16	153,00	215,55			

*(p≤0,05)

Tablo 5’te araştırma kapsamındaki babaların eğitim seviyesine göre Baba Katılım Ölçeği puanlarının karşılaştırılabilmesine yönelik yapılan KWH testi sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 5 değerlendirildiğinde babaların eğitim seviyesine göre BAKÖ’den ve keyfi meşguliyetten ve temel bakımdan alınan puanlar arasında istatistik açısından anlamlı farkların olduğu gözlenmiştir (p≤0,05). İlköğretim seviyesindeki babaların BAKÖ genelinden, keyfi meşguliyetten ve temel bakımdan alınmış olan puanlar diğer babalara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya dahil edilen babaların eğitim seviyesine göre BAKÖ’deki ilgi ve yakınlık alt boyutundan aldıkları puanların arasında istatistik açısından anlamlı farklılıkların bulunmadığı gözlenmiştir (p>0,05).

Tablo 6:Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) Puanlarının Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Karşılaştırılması

	Çocuklar	n	$\bar{x}$	S.S.	M	S.O.	X^2	p	Fark
KM	Bir	86	63,36	9,96	63,00	219,31	10,537	0,005*	1-3
	İki	221	61,86	11,98	62,00	207,04			2-3
	Üç ve üzeri	93	57,96	11,45	60,00	167,57			
İY	Bir	86	57,10	4,16	59,00	201,20	10,098	0,006*	1-3
	İki	221	56,72	6,05	59,00	213,39			2-3
	Üç ve üzeri	93	55,00	7,69	58,00	169,23			
TB	Bir	86	30,10	6,06	31,00	203,46	13,353	0,001*	1-3
	İki	221	30,42	7,11	32,00	215,10			2-3
	Üç ve üzeri	93	27,51	7,04	28,00	163,08			
BAKÖ	Bir	86	150,57	17,03	152,00	214,77	13,758	0,001*	1-3
	İki	221	149,00	21,32	152,00	211,31			2-3
	Üç ve üzeri	93	140,46	22,71	143,00	161,63			

*(p≤0,05)

Tablo 6’da babaların ailedeki çocuk sayısı göre BAKÖ puanlarının karşılaştırılabilmesinde kullanılan KWH testi sonuçları verilmektedir.

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen babaların ailedeki çocuk sayısı göre BAKÖ genelinden ve keyfi meşguliyetten, ilgi ve yakınlıktan ve temel bakımdan aldıkları puanların arasında istatistik açısından anlamlı farkların olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$). 3 çocuk ve üzerinde çocuğu olanların BAKÖ genelinden ve keyfi meşguliyetten, ilgi ve yakınlıktan ve temel bakımdan aldığı puanlar diğer babalara göre düşük bulunmuştur.

Tablo 7:Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) Puanlarının Babaların 3-6 Yaş Grubundaki Çocuğunun Yaşına Göre Karşılaştırılması

	Çocuk Yaş	n	$\bar{x}$	S.S.	M	S.O.	X ²	p
KM	3 yaş grubu	47	62,62	11,28	63,00	214,19	1,003	0,801
	4 yaş grubu	83	61,14	11,69	61,00	199,66		
	5 yaş grubu	134	60,56	12,62	61,00	194,85		
	6 Yaş grubu	136	61,60	10,58	62,00	201,85		
İY	3 Yaş grubu	47	57,62	3,34	59,00	211,86	1,692	0,639
	4 Yaş grubu	83	56,25	5,41	58,00	188,63		
	5 Yaş grubu	134	55,41	8,41	59,00	198,89		
	6 Yaş grubu	136	57,06	4,43	59,00	205,40		
YB	3 Yaş grubu	47	30,87	5,65	32,00	216,02	1,881	0,597
	4 Yaş grubu	83	30,16	6,66	32,00	207,91		
	5 Yaş grubu	134	28,82	8,05	30,50	192,45		
	6 Yaş grubu	136	29,80	6,37	30,00	198,55		
BAKÖ	3 Yaş grubu	47	151,11	17,12	152,00	217,97	1,601	0,659
	4 Yaş grubu	83	147,55	20,05	151,00	202,35		
	5 Yaş grubu	134	144,79	25,43	150,00	193,40		
	6 Yaş grubu	136	148,46	18,01	149,50	200,33		

Tablo 7’de araştırmaya dahil olan babaların 3-6 yaş grubundaki çocuğun yaşına göre Baba Katılım Ölçeği puanlarının karşılaştırılabilmesi için kullanılan KWH testi bulgularına değinilmiştir.

Tablo 7’de araştırmanın örnekleminde bulunan babaların 3-6 yaş grubundaki çocuğun yaşına göre BAKÖ genelinden ve keyfi meşguliyetten, ilgi ve yakınlıktan ve temel bakımdan aldıkları puanlar arasındaki farkların istatistik açısından anlamlı seviyede bulunmadığı gözlenmiştir($p>0,05$). 3-6 yaş grubundaki çocuğun yaşına bakılmaksızın BAKÖ genelinden ve keyfi meşguliyetten, ilgi ve yakınlıktan ve temel bakımdan alınmış olan puanlar benzerdir.

Tablo 8: Baba Katılım Ölçeği Puanlarının Babaların 3-6 Yaş Grubunda Yer Alan Çocuklarının Cinsiyetine Göre Karşılaştırılması

	Çocuğun Cinsiyeti	n	$\bar{x}$	S.S.	M	S.O.	Z	p
Keyfi	Kız	189	61,37	11,79	63,00	203,44	-0,481	0,630
Meşguliyet	Erkek	211	61,19	11,42	61,00	197,87		
İlgi ve	Kız	189	56,53	6,17	59,00	204,75	-0,716	0,474
Yakınlık	Erkek	211	56,29	6,19	59,00	196,69		
Temel	Kız	189	28,54	7,15	30,00	181,97	-3,038	0,002*
Bakım	Erkek	211	30,69	6,66	32,00	217,10		
Baba	Kız	189	146,44	21,55	150,00	196,35	-0,679	0,497
Katılım Ölçeği	Erkek	211	148,17	20,74	151,00	204,22		

*($p \leq 0,05$)

Tablo 8’de araştırmaya katılan babaların 3-6 yaş grubunda yer alan çocuklarının cinsiyetine göre BAKÖ puanlarının karşılaştırılmasında kullanılan MWU testi sonuçlarına değinilmiştir.

Tablo 8 incelendiğinde, babaların 3-6 yaş grubunda olan çocuklarının cinsiyetine göre BAKÖ genelinden ve keyfi meşguliyetten ve ilgi ve yakınlıktan aldıkları puanlar arasında olan farklılıkların istatistik açısından önemli seviyede olmadığı gözlenmiştir ($p > 0,05$).

Babaların 3-6 yaş grubunda olan çocuklarını cinsiyetine göre BAKÖ’de bulunan temel bakımdan alınm puanlar arasında istatistik açısından anlamlı farklılıkların bulunduğu gözlemlenmiştir ($p \leq 0,05$). 6 yaş grubundaki çocuğu erkek olan babaların Baba Katılım Ölçeğinde bulunan temel bakım alt boyutundan aldıkları puanlar kız olanlara göre yüksektir.

Tablo 9:Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) Puanlarının Babaların Medeni Durumuna Göre Karşılaştırılması

	Medeni Hal	n	$\bar{x}$	S.S.	M	S.O.	Z	P
KM	Evli	391	61,06	11,56	62,00	198,34	-2,459	0,014*
	Boşanmış	9	70,78	8,81	73,00	294,17		
İY	Evli	391	56,36	6,24	59,00	200,22	-0,327	0,744
	Boşanmış	9	58,44	1,51	59,00	212,61		
TB	Evli	391	29,55	6,97	31,00	198,31	-2,499	0,012*
	Boşanmış	9	35,11	4,68	37,00	295,61		
BAKÖ	Evli	391	146,96	21,12	150,00	198,15	-2,676	0,007*
	Boşanmış	9	164,33	13,37	164,00	302,44		

*($p \leq 0,05$)

Tablo 9’da araştırmanın örnekleminde olan babaların medeni durumuna göre Baba Katılım Ölçeği puanlarının karşılaştırılabilmesi için yapılan MWU testi sonuçlarına değinilmiştir.

Tablo 9 incelendiğinde, babaların medeni durumu bağlamında BAKÖ genelinden, ölçekteki keyfi meşguliyetten ve temel bakımdan alınan puanlar arasında istatistik açısından önemli seviyede farklılıkların olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$). Boşanmış olan babaların BAKÖ genelinden, ölçekteki keyfi meşguliyetten ve temel bakımdan almış oldukları puanlar evli babalara göre daha fazladır.

Babaların medeni durumu bağlamında BAKÖ bulunan ilgi ve yakınlık alt boyutlarından alınmış olan puanların arasında istatistik açısından anlamlı fark bulunmadığı gözlemlenmiştir ($p > 0,05$).

Tablo 10:Baba Katılım Ölçeği Puanlarının Babaların Eşinin Eğitim Seviyesine Göre Karşılaştırılması

	Eşinin Eğitim Seviyesi	n	$\bar{x}$	S.S.	M	S.O.	X^2	p	Fark
KM	İlköğretim	86	59,56	11,86	60,00	182,48	4,806	0,090	
	Lise	126	60,37	11,80	61,50	193,77			
	Üniversite ve üzeri	188	62,66	11,20	63,00	213,25			
İY	İlköğretim	86	55,78	7,45	59,00	194,45	5,633	0,060	
	Lise	126	56,62	7,35	59,00	220,03			
	Üniversite ve üzeri	188	56,55	4,46	58,00	190,18			
TB	İlköğretim	86	27,86	7,28	29,50	170,99	7,168	0,028*	1-2
	Lise	126	30,06	7,15	32,50	209,46			1-3
	Üniversite ve üzeri	188	30,24	6,59	31,00	207,99			
BAKÖ	İlköğretim	86	143,20	22,96	144,00	177,49	4,538	0,103	
	Lise	126	147,05	22,87	151,00	203,25			
	Üniversite ve üzeri	188	149,46	18,71	152,00	209,18			

*($p \leq 0,05$)

Tablo 10’da araştırmanın örneklemindeki babaların eşinin eğitim seviyesine göre BAKÖ puanlarının karşılaştırılabilmesi için kullanılan KWH testi sonuçlarına değinilmiştir.

Babaların eşinin eğitim durumuna göre BAKÖ genelinden, keyfi meşguliyetten ve ilgi ve yakınlıktan alınan puanlar arasındaki farkın istatistik açısından anlamlı fark bulunmadığı görülmüştür ($p > 0,05$).

Araştırmaya dahil edilen babaların eşinin eğitim durumuna göre BAKÖ’deki temel bakımdan aldıkları puanlar arasında istatistik açısından önemli farklılıklar olduğu gözlenmiştir ($p \leq 0,05$). Eşi ilköğretimden mezun olan babaların Baba Katılım Ölçeğinde bulunan temel bakım alt boyutundan aldıkları puanlar diğerlerine göre az olduğu gözlenmiştir.

Tablo 11: Baba Katılım Ölçeği Puanlarının Babaların Eşinin Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması

	Çalışma	n	$\bar{x}$	S.S.	M	S.O.	Z	p
KM	Çalışıyor	201	63,32	10,93	64,00	220,94	-3,555	0,000*
	Çalışmıyor	199	59,21	11,88	60,00	179,85		
İY	Çalışıyor	201	56,95	4,76	59,00	207,47	-1,245	0,213
	Çalışmıyor	199	55,86	7,31	58,00	193,46		
TB	Çalışıyor	201	30,76	6,47	32,00	217,52	-2,963	0,003*
	Çalışmıyor	199	28,58	7,30	30,00	183,30		
BAKÖ	Çalışıyor	201	151,02	18,59	155,00	220,85	-3,539	0,000*
	Çalışmıyor	199	143,64	22,85	147,00	179,94		

*(p≤0,05)

Tablo 11’de araştırma kapsamındaki babaların eşinin çalışma durumuna göre BAKÖ puanlarının karşılaştırılabilme için kullanılan MWU testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 11 incelendiğinde, babaların eşinin çalışma durumuna göre BAKÖ genelinden, keyfi meşguliyetten ve temel bakımdan aldıkları puanların arasındaki farkın istatistik açısından anlamlı olduğu gözlemlenmiştir ($p \leq 0,05$). Eşi çalışmayan babaların BAKÖ genelinden, keyfi meşguliyetten ve temel bakımdan alındığı saptanan puanlar eşi çalışanlara göre yüksektir.

Araştırmaya dahil edilen babaların BAKÖ’deki ilgi ve yakınlıktan almış oldukları arasındaki farklılıkların istatistik açısından anlamlı bulunmadığı gözlenmiştir. ($p > 0,05$).

Tablo 12: Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme (OSBED) Ölçeği Puanları

	n	Ortalama ($\bar{x}$)	S.S.	Min	Max
Başlangıç becerileri	400	50,14	7,86	12	60
Akademik destek becerileri	400	46,23	8,07	12	60
Arkadaşlık becerileri	400	52,37	8,86	13	65
Kendini kontrol etme becerileri	400	41,09	9,40	12	60
OSBED	400	189,82	29,36	49	245

Tablo 12’de araştırmaya dahil olan babaların görüşleri doğrultusunda 3-6 yaş grubundaki çocukları için yanıtladıkları OSBED puanlarına ile ilgili olarak tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Tablo 12 değerlendirildiğinde, OSBED’te yer alan başlangıç becerilerinden ortalama ($\bar{x}$) 50,14±7,86 puan, akademik destek becerilerinden ortalama ($\bar{x}$) 46,23±8,07 puan, arkadaşlık becerilerinden ortalama ($\bar{x}$) 52,37±8,86 puan, kendini kontrol etme becerilerinden ortalama ($\bar{x}$) 41,09±9,40 puan almıştır.

Araştırmaya dahil edilen babaların çocuklarının Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğinden en az 49 puan ve en fazla 245 puan aldıkları tespit edilmiş olup, alınan puan ortalaması 189,82±29,36 puan aldıkları gözlenmiştir.

3-6 yaş çocukların bu ölçek sonucu puanlarla belirlenmiş olan sosyal gelişim seviyeleri, yüzdeler norm dilimleri ile yorumlanmaktadır.

Çocukların, babalarının verdikleri yanıtlar doğrultusunda almış oldukları puanların yüzdeler olarak karşılıklarına göre taşıdıkları anlamlar; %25- “*akranlarına oranla oldukça geride*”, %25-%50- “*akranlarına oranla biraz yavaş olduğundan takip edilmesinin gerekliliği*”, %50-%75 – “*akranlarına oranla biraz yavaş ve eğitim desteği gereksinimi*” ve %75-%100 – “*normal seviyede*” şeklindedir.

Tablo 13’de bu bağlamda OSBED puanlarının yüzdeler norm dilimlerine göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 13:Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED) Puanlarının Yüzdelik Norm Dilimlerine Göre Dağılımı

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Başlangıç becerileri		
X<25	49	12,25
26≤X<50	53	13,25
50≤X<75	98	24,50
≥75	200	50,00
Akademik destek becerileri		
X<25	77	19,25
26≤X<50	83	20,75
50≤X<75	152	38,00
≥75	88	22,00
Arkadaşlık becerileri		
X<25	61	15,25
26≤X<50	97	24,25
50≤X<75	134	33,50
≥75	108	27,00
Kendini kontrol etme becerileri		
X<25	89	22,25
26≤X<50	78	19,50
50≤X<75	101	25,25
≥75	132	33,00
Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği		
X<25	35	8,75
26≤X<50	92	23,00
50≤X<75	148	37,00
≥75	125	31,25

Tablo 13 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların OSBED’e verdiği yanıtlara göre Başlangıç Becerileri alt boyutu için, çocukların sosyal gelişimleri yüzdelik norm dilimleri bağlamında incelendiğinde; %12,25’inin 25 puan ve altında olarak “akranlarına oranla oldukça geride”, %13,25’inin 25 ile 50 arasında puan olarak “akranlarına oranla biraz yavaş olduğundan takip edilmesinin gerekliliği”, %24,50’inin 50 ile 75 arasında puan olarak “akranlarına oranla biraz yavaş ve eğitim desteği gereksinimi” ve geriye kalan %50’sinin 75 ve üzeri puan olarak “normal seviyede” gelişim gösterdikleri tespit edilmiştir.

Araştırmaya dahil olan babaların 3-6 yaş grubundaki çocuklarının bir diğer alt boyut olan Akademik Destek Becerileri bağlamında; %19,25'inin 25 puan ve altında olarak "akranlarına oranla oldukça geride", %20,75'inin 25 ile 50 arasında puan alarak "akranlarına oranla biraz yavaş olduğundan takip edilmesinin gerekliliği", %38'inin 50 ile 75 arasında puan alarak "akranlarına oranla biraz yavaş ve eğitim desteği gereksinimi" ve geriye kalan %22'sinin 75 ve üzeri puan alarak "normal seviyede" gelişim gösterdikleri bulunmuştur.

Arkadaşlık Becerileri alt boyutu için; %15,25'inin 25 puan ve altında olarak "akranlarına oranla oldukça geride", %24,25'inin 25 ile 50 arasında puan alarak "akranlarına oranla biraz yavaş olduğundan takip edilmesinin gerekliliği", %33,50'inin 50 ile 75 arasında puan alarak "akranlarına oranla biraz yavaş ve eğitim desteği gereksinimi" ve geriye kalan %22'sinin 75 ve üzeri puan alarak "normal seviyede" gelişim gösterdikleri gözlenmiştir.

Ölçeğin son boyutu olan Kendini Kontrol Etme Becerileri için ise; %22,25'inin 25 puan ve altında olarak "akranlarına oranla oldukça geride", %19,50'inin 25 ile 50 arasında puan alarak "akranlarına oranla biraz yavaş olduğundan takip edilmesinin gerekliliği", %25,25'inin 50 ile 75 arasında puan alarak "akranlarına oranla biraz yavaş ve eğitim desteği gereksinimi" ve geriye kalan %33'ünün 75 ve üzeri puan alarak "normal seviyede" gelişim gösterdikleri bulunmuştur.

Bu bağlamda OSBED alt boyutları için özetle; Başlangıç Becerileri alt boyutundan genel olarak çocukların 75-100 puan arası olarak "normal seviyede", Akademik Destek Becerileri alt boyutundan genel olarak 50-75 puan aralığında puan alarak "akranlarına oranla biraz yavaş ve eğitim desteği gereksinimi", Arkadaşlık Becerileri alt boyutundan genel olarak 50-75 puan aralığında puan alarak "akranlarına oranla biraz yavaş ve eğitim desteği gereksinimi", Kendini Kontrol Etme Becerileri alt

boyutundan ise 75-100 puan arası olarak “normal seviyede” gelişim gösterdikleri gözlenmiştir.

Genel ölçek bağlamında bakıldığında ise çocukların %37’sinin 50-75 arası yüzdelik norm diliminde olduğu yani “akranlarına oranla biraz yavaş ve eğitim desteği gereksinimi” ve %31,25’inin ise “normal seviyede” sosyal gelişim gösterdiği gözlenmiştir. Çocukların %23’ünün ise 25-50 arası yüzdelik norm diliminde olduğu yani “akranlarına oranla biraz yavaş olduğundan takip edilmesinin gerekliliği” ve %8,75’inin ise 0-25 arası yüzdelik norm diliminde “akranlarına oranla oldukça geride” olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 14: Babaların BAKÖ ve OSBED Puanlarının Arasındaki Korelasyonlar

		KM	İY	TB	BAKÖ
Başlangıç becerileri	r	0,316	0,366	0,203	0,330
	p	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*
	N	400	400	400	400
Akademik destek becerileri	r	0,353	0,395	0,238	0,370
	p	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*
	N	400	400	400	400
Arkadaşlık becerileri	r	0,328	0,350	0,232	0,338
	p	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*
	N	400	400	400	400
Kendini kontrol etme becerileri	r	0,370	0,316	0,299	0,385
	p	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*
	N	400	400	400	400
Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği	r	0,397	0,408	0,279	0,412
	p	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*
	N	400	400	400	400

*(p≤0,05)

Tablo 14’te araştırmanın örnekleminde yer alan babaların BAKÖ ve OSBED puanlarının arasındaki korelasyonların incelendiği Spearman testi sonuçları verilmiştir.

Babaların, BAKÖ'ünün genelinden ve BAKÖ'de bulunan keyfi meşguliyetteni ilgi ve yakınlıktan ve temel bakımdan aldıkları puanlar ile; OSBED'de bulunan başlangıç becerilerinden, akademik destek becerilerinden, arkadaşlık becerilerinden ve kendini kontrol becerilerinden ve ölçeğin genelinden aldıkları puanların arasında istatistiki açıdan anlamlı ve pozitif ilişkilerin olduğu gözlenmiştir ($p \leq 0,05$). Bu bağlamda babaların BAKÖ'ünün genelinden ve BAKÖ'de bulunan keyfi meşguliyetteni ilgi ve yakınlıktan ve temel bakımdan aldıkları puanlardaki artış, OSBED'de bulunan başlangıç becerilerinden, akademik destek becerilerinden, arkadaşlık becerilerinden ve kendini kontrol becerilerinden ve ölçeğin genelinden aldıkları puanlarıda arttırmaktadır.

Bölüm 5

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmanın tartışma ve sonuç bölümünde; araştırma sonucunda saptanmış olan bulguların mevcut alan yazınla karşılaştırılması bağlamında yorumlanması ile oluşturulan tartışma bölümüne, ardından araştırmanın genel sonuçlarına ve araştırmacının konu bağlamındaki önerilerine yer verilmiştir.

Araştırmanın birinci alt probleminde “3-6 yaş aralığında çocuk sahibi olan babaların çocuklarının günlük yaşam süreçlerindeki etkinliklere katılım seviyeleri Keyfi Meşguliyet, İlgi ve Yakınlık ile Temel Bakım alt boyutları bakımından ne seviyededir?” sorusuna yanıt aranmaktadır. Bu alt problemle birlikte babaların aktif olarak çocukları ile birlikte geçirdikleri süreçlerin BAKÖ alt boyutları olan Keyfi Meşguliyet, İlgi ve Yakınlık ile Temel Bakım açısından ne seviyede olduğunun incelenmesi hedeflenmiştir.

Babalar oyun oynamak ve serbest zaman aktivitelerini içeren keyfi meşguliyet boyutundan yüksek bir puan almıştır. Babaların en az puanı temel bakım alt boyutundan, en fazla puanı ise ilgi ve yakınlık alt boyutundan almış oldukları tespit edilmiştir. Temel Bakım alt boyutu babaların çocuklarının günlük gereksinimlerinin ve fiziksel bakımlarının sağlanması ile ilgili çeşitli aktiviteleri kapsamaktadır. İlgi ve Yakınlık boyutu ise babaların çocuklarının yaşadığı olaylara karşı olan duyarlılıklarını, fiziksel ve sözel sevgi gösterme gibi aktiviteleri içermektedir.

Araştırmamıza benzer olarak Çetin, Küçük Biçer, Özcebe, Yılmaz ve Zakirov (2011), 0 ile 10 yaş arasında çocukları olan babalar ile birlikte gerçekleştirdikleri bu

araştırmada çocuğun bakımı ve sağlığıyla ilgili olarak baba katılım seviyelerini incelemektedir. Araştırma bulguları babaların, %38,7'sinin çocuklarına kitap okuduğunu; %39,5'inin çocuklarıyla birlikte televizyon seyrettiğini; %51,2'sinin parka gidip birlikte oyunlar oynadıklarını, %48,7'sinin ise evde kalarak oyunlar oynadıklarını belirttikleri gözlemlenmiştir. Yine, Çeliköz, Türkoğlu ve Uslu (2013), 3 - 6 yaşında çocuk sahibi olan babalar ile birlikte çocukları ile geçirdikleri nitelikli zaman hakkında görüşlerini belirlemek amacı ile gerçekleştirdiği araştırma sonucunda; katılımcı babaların 12 tanesinin oyun oynamak, 3 tanesinin gezmek, 4 tanesinin alışverişe/markete gitmek, 2 tanesinin birlikte ödev yapmak ve son olarak 1 tanesinin çocuğu ile boyama yaparak nitelikli zaman geçirdiğini tanımladığı gözlemlenmektedir. Araştırmamızla uyuşur nitelikte babaların daha çok keyfi meşguliyet bağlamında katılım gösterip, temel bakım konularında katılımın düşük olduğu gözlemlenmektedir.

Güven (2019), 3-6 yaşında çocuğa sahip babaların çocuklarının eğitimlerine olan katılımlarında rol oynayan faktörleri belirlemek amacı ile gerçekleştirdiği araştırmada katılımcı babaların bazen çocukları ile doğada zaman geçirdiklerini, piknik ve resim yaptıklarını belirtmektedir. Yanıtlar her zaman yaptıkları etkinlikler olarak da babaların çocukları ile oyunlar oynadıklarını, alışveriş yaptıklarını ve bahçe işi yaptıklarını göstermektedir. Yine benzer sonuçlara ulaşan Coşgun, Kılıç ve Şahin (2017), katılımcı babaların çocukları ile birlikte oyun oynayarak, sohbet ederek, parka giderek, hayvanat bahçesini ziyaret ederek, alışveriş yaparak, sinema/tiyatro gibi faaliyetlere katılarak, spor yaparak ve kitap okuma ile resim yapma gibi aktiviteler yaparak zaman geçirdiklerini aktardıkları tespit edilmektedir. Bu iki araştırmada da çalışmamıza benzer olarak babaların genel bağlamda keyfi meşguliyet boyutunda oldukça aktif katılım sağladıkları gözlemlenmektedir.

Mertan'ın (2021), Kuzey Kıbrıs'ta annelerle gerçekleştirdiği araştırmaya göre babaların ücretsiz ev içi bakım emeği ile ilgili olarak, anneler tarafından verilen cevaplara göre yüzdeler incelendiğinde, babaların kendilerini aile içi görev dağılımında sorumlu hissettikleri durumlar; yiyecek alışverişi, ev içi tamiratlar, eve eşya alma sorumluluğu olduğu ortaya çıkmıştır. Yine annelerin çocuk bakımı konusunda verdiği cevaplar bağlamında aile yaşantısında babanın üstlendiği roller; çocuğu okula getirip götürme, çocuğu oyalama, aşı yaptırma-sağlık, çocuğu parka götürme ve çocuğu oyalama olduğu bulunmuştur. Babaların çocuk ile ilgili aktivitelerde katılımı yeterince olmasa da daha aktif olduğu yüzdelerle bakıldığında anlaşılırken, ev işlerinde yani temizlik ve yemek ile ilgili konularda katılımlarının oldukça düşük olduğu gözlemlenmiştir.

Yukarıda belirtilen çalışmaların sonucunda elde edilen bulgular ile bu çalışmadan elde edilen bulguların bire bir aynı olmasa da bağdaştırılabilecek seviyede benzer nitelikte olduğu gözlemlenmektedir. Babaların çocukları ile birlikte geçirdikleri nitelikli zaman etkinlikleri bağlamında tanımlanmakta olan etkinliklerin daha çok oyun oynamak ile serbest zaman aktivitelerini içeren keyfi meşguliyet boyutuna ait aktivitelere dayalı olduğu tüm listelenen çalışmalarda ortak nokta olarak gözlemlenmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi “3-6 yaş aralığında çocuk sahibi babaların günlük yaşam süreçlerindeki etkinliklere katılım seviyeleri babanın eğitim seviyesine göre değişmekte midir?” olarak tanımlanmaktadır. Bu alt problem aracılığıyla babaların katılım seviyelerinin eğitim seviyeleri ile ilişkili olup olmadığına yanıt aranmaktadır.

Elde edilen sonuçlar; ilköğretim mezunu olan babaların Baba Katılım Ölçeği genelinden ve BAKÖ'deki keyfi meşguliyet ve temel bakımdan alınan puanların diğer babalara göre daha düşük olduğunu göstermiştir.

Literatür incelendiğinde babaların katılımları ve çocuklarının eğitimlerine olan katılımları bağlamında farklı sonuçları olan araştırmalar olduğu gözlemlenmektedir. Bu çalışmaya benzer olarak, bazı çalışmalar, babaların eğitim seviyelerinin yüksek olması ile birlikte çocuklarının eğitimi ile ilgili faaliyetlere de daha çok katılım gösterdiklerini gösterirken, bazı çalışmalar bu iki değişkenin birbirinden etkilenmediğini göstermektedir.

Bu araştırmanın sonucuna benzer olarak Şahin ve Demiriz (2014), 5-6 yaşında çocuğa sahip babalar ile babalık rolü algısının babaların eğitime olan katılımındaki etkisini inceleyen bir araştırma yürütmüştür. Araştırma bulguları eğitim seviyesi yüksek babaların babalık rolü algılarının, daha düşük eğitim seviyesi olan babalar ile kıyaslandığında daha fazla olduğunu göstermektedir. Çetin, Küçük Biçer, Özcebe, Yılmaz ve Zakirov (2011) araştırmasında da çocuk bakımı ve eğitimi bağlamında lise mezunu ve üstünde eğitim seviyesi olan babaların daha az eğitilmiş olan babalar ile kıyaslandığında, yüksek eğitim seviyesine sahip babaların puanlarının daha fazla olduğu sonucuna ulaştıkları gözlemlenmektedir. Kotaman (2008), eğitim durumu yüksek ebeveynlerin, daha düşük olan ebeveynlere göre çocuklarının eğitimlerine katılımlarının daha fazla olduğu sonucuna ulaşıldığı gözlemlenmektedir.

Coşgun, Kılıç ve Şahin (2017), üniversite mezunu olan babaların çocukları ile en fazla kitap okuyarak ve sohbet ederek zaman geçirdiklerini, lisansüstü eğitim seviyesine sahip babaların ise deney yaparak, boyama yaparak, resim çizerek ve alışverişe giderek zaman tespit etmiştir.

Pekkarataş (2010), lisansüstü seviyesinde eğitim durumu olan babaların daha düşük eğitim seviyesi olan babalara göre daha modern tutumlar gösterdiğini tespit etmiştir.

Güven (2019), 3-6 yaşında çocuğa sahip babaların çocuklarının eğitimlerine olan katılımlarında rol oynayan faktörleri belirlemek amacı ile gerçekleştirdiği araştırma sonucunda; üniversiteden mezun olmuş babaların, diğer daha düşük eğitim seviyesine sahip babalar ile kıyaslandığında çocuklarının eğitimleri ile ilgili aktivitelerde daha aktif oldukları ve katılım seviyelerinin daha fazla olduğu sonucu gözlemlenmektedir.

Bu araştırmadan farklı biçimde Girgin, Gürşimşek ve Kefi (2007), okul öncesi dönem çocuğa sahip babaların çocuklarının eğitime katılımlarında rol oynayan çeşitli faktörleri araştırmayı hedefledikleri bu çalışmada; babanın eğitim seviyesinin, eğitime katılımlarında bir etkisi olmadığını tespit ettiği gözlemlenmektedir. Yine Gürşimşek (2010), Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım ile ilgili aktiviteler katılımlarında rol oynayan etkenlerin belirlenmesi amaçlı gerçekleştirdiği araştırma sonucunda anne ve babaların eğitim seviyesi ile aile katılımı arasında korelasyon olmadığını gözlemlemiştir.

Yukarıda belirtilmiş çalışmaların bulguları ile ilgili farklılaşmaların örneklem ve veri toplamada kullanılan araçlar bağlamındaki çeşitli özellikler ile bağlantılı olabileceği de bir olasılık olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmaların sonuçları incelendiğinde genel olarak baba eğitim seviyesinin katılım ile ilişkisi olduğu sonucuna varıldığı gözlemlenmektedir. Bu bağlamda babanın eğitim seviyesi arttıkça, çocuğun eğitime olan katılımının da arttığı net bir şekilde gözlemlenmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi “3-6 yaş aralığında çocuk sahibi olan babaların günlük yaşam süreçlerindeki etkinliklere katılım seviyeleri babanın yaşına

göre değişmekte midir?” olarak belirlenmiştir. Bu alt problem aracılığıyla babaların katılım seviyelerinin yaşları ile ilişkili olup olmadığına yanıt aranmaktadır.

Elde edilen veriler aracılığıyla; araştırma kapsamında yer alan babaların BAKÖ’deki ilgi ve yakınlıktan alınan puanlar arasında istatistik açısından anlamlı farklılıkların bulunduğu gözlenmiştir ($p \leq 0,05$). 45-54 yaş grubunda bulunan katılımcı babaların Baba Katılım Ölçeğinde bulunan ilgi ve yakınlıktan aldıkları puanların diğerlerine göre düşük olduğu görülmüştür.

Şahin ve Demiriz (2014) araştırmasında bu araştırma sonuçlarına benzer olarak 40 yaş ve 40 yaşından daha büyük olan babaların diğer babalar ile kıyaslandığında babalık rolü algılarının daha çok olduğunun tespit edildiği gözlemlenmektedir.

Gürşimşek, Kefi ve Gırgın (2007), gerçekleştirilen araştırma sonucundan farklı olarak babaların yaşlarının okul öncesi dönem çocuklarının eğitim ile ilgili aktivitelere olan katılım seviyelerinde bir etkisi olmadığı sonucuna ulaştıkları gözlemlenmektedir. Çetin, Küçük Biçer, Özcebe, Yılmaz ve Zakirov (2011), buna benzer şekilde babanın yaşı ile çocuğun bakımı ile ilgili rollerde babanın yer alması arasında herhangi bir ilişkiye rastlamamıştır. Pekkarataş (2010)’ın araştırmasında da yukarıda belirtilen araştırmalar gibi babaların yaşlarının ebeveynlik tutumları üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı ve çocuk yetiştirme stillerinde bir farklılık yaratmadığı sonucuna ulaştığı gözlemlenmektedir.

Alanyazın incelendiğinde gözlemlenebileceği gibi çeşitli araştırmalar babanın yaşının baba katılımında etkili olduğunu gösterirken, bazı araştırmalar baba yaşı ile katılım arasında korelasyon olmadığını ortaya koymaktadır.

Araştırmanın dördüncü alt problemi “3-6 yaş aralığında çocuk sahibi olan babaların günlük yaşam süreçlerindeki etkinliklere katılım seviyeleri babanın medeni haline göre değişmekte midir?” olarak tanımlanmaktadır. Bu alt problem aracılığıyla

babaların katılım seviyelerinin bekar ya da evli olmaları ile ilişkili olup olmadığına yanıt aranmaktadır.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda; boşanmış olan babaların BAKÖ genelinden ve ölçekteki keyfi meşguliyetten ve temel bakımdan almış oldukları puanların evli olanlara göre fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Araştırma sonuçlarından farklı biçimde; Öngider (2013), Kabaoglu ve Kaya-Balkan (2015) ve Gündüz ve Kaya (2019) yaptıkları çalışmalarda boşanmış ebeveynleri olan çocukların, ebeveynlerinden daha az sıcaklık hissettiklerini, daha çok ise ihmal, düşmanlıklar ve farklılaşmayan red algıladıkları sonucuna ulaşmıştır.

Perry (2009) araştırmasında fazla gelire sahip olan ve eşinden ayrılmış babaların, çocuklarının yaşamına daha çok katılım gösterdiğini tespit etmiştir. Seltzer ve Bianchi (1988) araştırmalarında anneye ilişkili özellikleri incelemişler ve annenin yeniden evlenmesinin babanın katılım seviyesini olumsuz etkilediğini bulmuştur. Jackson (1999) ise annenin çalışıyor olması halinde daha fazla destek ihtiyacı hissettiği için yani kısaca çalışan anne olmasının, boşanmış olan babanın katılım seviyesini arttırdığını ortaya koymuştur. Kalil ve Ziol-Guest (2005) baba ve annenin arasında olumlu ilişkilerin olması ve ayrıldıkları eşlerinden iyi seviyede destek algılamaları durumunun boşanmış babaların katılım seviyesini arttırdığını belirtmiştir.

Hawkins ve arkadaşları (2007) yaptıkları çalışmada ayrı olan baba ve çocuğunun ilişkilerini çocuğun özelliklerinin açısından değerlendirmiştir. Çalışmada, çocukların daha az davranış problemi göstermeleri, olumlu duygu durumunda olmaları ve akademik olarak başarılı olmaları halinde babaların katılım seviyelerinin daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Stone ve McKenry (1998) yaptıkları çalışmada boşanmış babanın, çocuğuyla iyi ilişki içinde olması halinde katılımının arttığını ortaya koymuşlardır.

Tezel Şahin ve Özbey (2007), yaptıkları araştırma sonucunda boşanma oranlarındaki artış ya da babanın dul olması durumunda, tek başlarına çocuk bakımı ve eğitimi ile ev işleri gibi sorumlulukları söz konusu koşullar bağlamında zorunlu olarak üstlendiklerini ve bu bağlamda da baba katılımının arttığını vurgulamaktadır.

Yukarıda belirtilen araştırmalara bakıldığında, medeni durumun çevresel koşullara bağlı olarak baba katılımını olumlu ya da olumsuz etkileyebileceği sonucuna varılabilir.

Araştırmanın beşinci alt problemi “3-6 yaş aralığında çocuk sahibi olan babaların günlük yaşam süreçlerindeki etkinliklere katılım seviyeleri eşinin eğitim seviyesine göre değişmekte midir?” olarak tanımlanmaktadır. Bu alt problem aracılığıyla babaların katılım seviyelerinin eşlerinin eğitim seviyeleri ile ilişkili olup olmadığına yanıt aranmaktadır.

Elde edilen veriler; eşi ilköğretim mezunu olan babaların Baba Katılım Ölçeğinde bulunan temel bakım alt boyutundan aldıkları puanların diğerlerine göre düşük olduğunu göstermiştir.

Anne bekçiliği, bir annenin, babanın çocuklarının yaşamlarına ne kadar dahil olması gerektiğine dair koruyucu inançlarını ifade etmektedir (Karabulut, 2021). Gaunt (2008) anne bekçiliği ile ilgili gerçekleştirdiği araştırma sonucunda annelerin özelliklerini değerlendirmiştir. Çalışmada koruyucu annelerdeki benlik saygısının diğer annelere nazaran daha düşük olduğu ve iş yaşamlarına daha az önem verdikleri belirtilmiştir.

Kuzucu (2011) gerçekleştirdiği araştırma ile annenin eğitim seviyesinin hazırbulunuşluk ve bilişsel gelişim açısından etkili olduğundan bahsetmektedir. Eğitim seviyesi yüksek olan annenin hem çocuğu ile kuracağı etkileşimde daha pozitif sonuçlara yol açtığı, çocuğuna gerekli uyaranları nasıl sağlayacağı konusunda daha

yeterli olduğundan ebeveyn yeterliliğinde artış gözlemlendiği ortaya çıkmaktadır. Bunun haricinde, annenin eşi ile de daha olumlu bir ilişki kurmasından kaynaklı olarak eş desteğinin arttığını da ortaya koymaktadır. Eğitim seviyesi artan annenin çalışma olasılığı da artmakta bu bağlamda babanın ev ve çocuk ile ilgili aktivitelere ve sorumluluklara dahil olma oranında artışlara sebebiyet verdiği de gözlemlenmektedir. Bu çalışma sonuçlarına benzer olarak, AÇEV (2017), yayımlanan çalışma bulguları annenin eğitim seviyesindeki artışın hem çocukları ile olan ilişkisinde hem de baba ile olan ilişkide olumlu bir etkisi olduğu gözlenmiştir.

Karabulut (2017), çalışmasında annenin eğitim durumunun babaların algıladığı eş desteğinde herhangi bir farklılığa yol açmadığını bulurken, bu araştırma sonuçlarından farklı olarak Türkoğlu ve Gültekin-Akduman'ın (2015) gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarını göre babaların eşlerinden algıladıkları eş desteği seviyelerinin annenin eğitim seviyesinin artması ile birlikte arttığı gözlemlenmektedir.

Genel olarak yorumlandığında, yukarıda belirtilen çalışmalarda da ortaya çıktığı üzere annenin eğitim durumunun baba katılımında etkileyici bir etken olduğu ve yüksek eğitim durumuna sahip eşleri olan babaların çocukları ile ilgili günlük süreçlere katılım seviyelerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın altıncı alt problemi “3-6 yaş aralığında çocuk sahibi olan babaların günlük yaşam süreçlerindeki etkinliklere katılım seviyeleri eşinin çalışma durumuna göre değişmekte midir?” olarak tanımlanmaktadır. Bu alt problem aracılığıyla babaların katılım seviyelerinin eşlerinin çalışma durumu ile ilişkili olup olmadığına yanıt aranmaktadır.

Elde edilen veriler; eşi çalışmayan babaların BAKÖ genelinden, keyfi meşguliyetten ve temel bakımdan aldıkları puanların eşi çalışanlara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Annenin çalışma durumunun baba katılımını arttırdığı yönünde araştırmalar mevcut olduğu gibi; baba katılımına etkisi olmadığı, sorumlulukların paylaşımında pek bir değişikliğe sebebiyet vermediği, katılımın kalitesinde düşüşe neden olabildiği, destekleyicilik ve duyarlılık gibi davranışları azalttığını ileri süren araştırmalar da vardır.

Annenin çalışma durumu baba katılımı üzerinde artırıcı bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır (Bonney ve ark., 1999; Maume, 2011 Akt. Linnenberg, 2012; Öğüt, 1998; Yılmazçetin, 2003). Aksine, annenin herhangi bir işte çalışmıyor olması durumunda, babaların katılım konusunda isteklerinin azaldığı gözlemlenmektedir. Bunun sebebi ise, babaların annenin bir işte çalışmama sebebi ile çocuğun bakım sorumluluğunu tamamı ile üstlenmesi gerektiğine dair olan düşünceleri olarak ortaya (Roopnarine ve ark., 1995). Bazı diğer araştırmalar ise annenin çalışma durumu ile baba katılımı arasında korelasyon olmadığını belirtmiştir (İzci, 2013; Ünlü, 2010; Yeung ve ark., 2001).

Adamsons ve arkadaşlarının 2007 yılında gerçekleştirdikleri araştırma sonucunda annenin çalışma durumunun baba katılımı üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını ortaya çıkarırken aynı zamanda katılımın kalitesi bağlamında daha az duyarlılık ve destekleyici davranış göstermeye neden olduğunu tespit etmişlerdir.

Araştırmanın yedinci alt problemi “3-6 yaş aralığında çocuk sahibi olan babaların günlük yaşam süreçlerindeki etkinliklere katılım seviyeleri çocuk sayılarına göre değişmekte midir?” olarak tanımlanmaktadır. Bu alt problem aracılığıyla babaların katılım seviyelerinin ailedeki çocuk sayısı ile ilişkili olup olmadığına yanıt aranmaktadır.

Elde edilen veriler; 3 ve üzerinde çocuk sahibi olan babaların BAKÖ genelinden ve ölçekte yer alan keyfî meşguliyetten, ilgi ve yakınlıktan ve temel bakımdan alınan puanlar diğer babalara göre düşük bulunmuştur.

Şahin ve Demiriz 2014'te yaptıkları çalışmada, tek çocuk sahibi olan babaların babalık rolü algısının fazla olduğunu saptamışlardır. Buna rağmen yine bu çalışmada, çocuk sayısının aile katılımı etkinliklerine olan ilgide herhangi bir fark yaratmadığı sonucunda da ulaşılmıştır. İnci ve Deniz (2015), bu araştırma sonuçlarına benzer olarak kardeş sayısının artması ile baba tutumları arasında herhangi anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya çıkarmıştır.

Pekkarataş (2010), çocuk sayısı az olan babaların geleneksel tutum srgilemeye daha yatkın olduklarını tespit etmiş, tek çocuklu babaların üç çocuklu babalar ile kıyaslandığında daha geleneksel bir tutuma sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Gürşimşek (2010), kardeş sayısının artması ile birlikte anne ve babaların çocukları ile ilgili aile katılım etkinliklerine katılım seviyelerinde azalma olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Güven (2019), 3-6 yaşında çocuğa sahip babaların çocuklarının eğitimlerine olan katılımlarında rol oynayan faktörleri belirlemek amacı ile gerçekleştirdiği araştırma sonucunda; çocuk sayısı ile babanın katılımı arasında bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Yukarıdaki araştırmaların bir kısmında çocuk sayısının baba katılımı üzerinde bir etkisi olmadığı saptanırken, diğer kısmında ise bu çalışmada elde edilen sonuçlara benzer şekilde çocuk sayısı arttıkça baba katılımında azalma olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmanın sekizinci alt problemi “3-6 yaş aralığında çocuk sahibi olan babaların günlük yaşam süreçlerindeki etkinliklere katılım seviyeleri çocuğun yaşına

göre değişmekte midir?” olarak tanımlanmaktadır. Bu alt problem aracılığıyla babaların katılım seviyelerinin 3-6 yaş grubundaki çocuğun yaşı ile ilişkili olup olmadığına yanıt aranmaktadır.

Elde edilen veriler; araştırmaya dahil edilen babaların 3-6 yaş grubundaki çocuğun yaşına göre BAKÖ genelinden, keyfi meşguliyetten, ilgi ve yakınlıktan ve temel bakımdan alınmış olan puanlar arasındaki farkların istatistik açısından anlamlı seviyede bulunmadığı gözlenmiştir ($p>0,05$). 3-6 yaş grubundaki çocuğun yaşına bakılmaksızın Baba Katılım Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan keyfi meşguliyetten, ilgi ve yakınlıktan ve temel bakımdan alınmış olan puanlar benzerdir.

Holmes ve Huston (2010), yaptıkları araştırmada çocukların yaşa göre sosyal gelişimlerinin de değişmesi ve gelişmesi ile birlikte baba katılımında da değişimlerin olduğunu ortaya koymaktadır. Volker (2014), ise araştırmasında erken yaşta çocuğunun hayatına katılım sağlayan babaların ileriki yaşlarda da daha aktif olarak sürece dahil olduğunu önermektedir.

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi “3-6 yaş aralığında çocuk sahibi olan babaların günlük yaşam süreçlerindeki etkinliklere katılım seviyeleri çocuğun cinsiyetine göre değişmekte midir?” olarak tanımlanmaktadır. Bu alt problem aracılığıyla babaların katılım seviyelerinin 3-6 yaş grubundaki çocuğun kız ya da erkek olması ile ilişkili olup olmadığına yanıt aranmaktadır.

Elde edilen veriler; 6 yaş grubundaki çocuğu erkek olan babaların Baba Katılım Ölçeğinde bulunan temel bakım alt boyutundan aldıkları puanlar kız olanlara göre yüksektir.

Bu araştırmadan farklı olarak Holmes ve Huston (2010), çocuk cinsiyetinin ve doğum düzeninin pozitif baba-çocuk etkileşimleri üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığını bulmuşlardır. Buna karşılık, bu araştırmaya benzer nitelikteki farklı

Çalışmaların bulguları babaların oğullarıyla daha fazla meşgul olma eğiliminde olduklarını ve kızlarıyla daha az temas halinde olduklarını göstermiştir (Hosley & Montemayor, 1997 Akt. Volker, 2014).

Çeşitli araştırmalar bu araştırmada elde edilen sonuçlara benzer olarak, Belsky (1984), Doherty ve arkaşaşları (1998), Parke (1996), Barnett ve Baruch (1987), Goldscheider ve Waite (1991), Harris ve Morgan (1991), Radin (1993), babaların katılımında çocuğun cinsiyetini önemli tanımlayıcı bir faktör olarak ele almakta ve babaların oğulları ile kızlarından daha çok ilgilendiklerini ortaya çıkarmaktadır. Buna benzer olarak Lundberg, Mclanahan ve Rose (2007) alışmalarında geleneksel olarak babaların oğullarına rol model olmak ve erkekliği öğretmek amacı taşıdıkları için oğullarının hayatına daha çok katılım gösterdiklerini ne çıkarmaktadır.

Araştırmanın onuncu alt problemi “3-6 yaş çocukların sosyal becerileri ne seviyededir?” olarak tanımlanmaktadır. Bu alt problemle elde edilen veriler; çocukların %37’sinin 50-75 arası yüzdelik norm diliminde olduğu yani “akranlarına oranla biraz yavaş ve eğitim desteği gereksinimi” ve %31,25’inin ise “normal seviyede” sosyal gelişim gösterdiği sonucuna varılmıştır. Çocukların %23’ünün ise 25-50 arası yüzdelik norm diliminde olduğu yani “akranlarına oranla biraz yavaş olduğundan takip edilmesinin gerekliliği” ve %8,75’inin ise 0-25 arası yüzdelik norm diliminde “akranlarına oranla oldukça geride” olduğu ortaya çıkmaktadır.

Maleki ve arkadaşları (2019), araştırmamızın sonuçlarına benzer olarak çocukların çoğunluğunun işbirliği, onaylama, kendini kontrol etme ve toplam sosyal beceriler açısından orta seviyede becerilere sahip olduğu bulunmuştur. Lakin, kızların ise genel bağlamda incelendiğinde sosyal beceri seviyelerinin erkek çocuklara oranla daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir.

Sheikhzakariae (2012), öğretmenlerin bakış açılarından okul öncesi çocukların sosyal becerilerinin ne seviyede olduğunu inceleyen bu araştırma sonucunda çocukların sosyal becerileri seviyelerinin tüm alt boyutlarda ve toplam ölçek genelinde orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Tan ve Camras (2011), yaptıkları çalışma sonucunda çocukların sosyal becerilerinin orta seviyede olduğunu bildirmişlerdir.

Araştırmanın onbirinci alt problemi “Babaların katılım seviyeleri ile 3-6 yaşındaki çocuklarının sosyal beceri seviyeleri arasında korelasyon bulunmakta mıdır?” olarak tanımlanmaktadır. Bu alt problem aracılığıyla babaların katılım seviyelerinin 3-6 yaş grubundaki çocuğun sosyal beceri seviyeleri ilişkili olup olmadığına yanıt aranmaktadır.

Elde edilen veriler; araştırmaya katılan BAKÖ genelinden ve ölçekte bulunan, keyfi meşguliyet ve temel bakımdan alınan puanlar ile OSBED genelinden ve başlangıç becerilerinden, akademik destek becerilerinden, arkadaşlık becerilerinden ve kendini kontrol becerilerinden alınmış olan puanlar arasında istatistik açısından anlamlı korelasyonların olmadığı gözlenmiştir ($p \leq 0,05$). Babaların Baba Katılım Ölçeği genelinden ve ölçekte bulunan, keyfi meşguliyet ve temel bakımdan -aldıkları puanlar arttıkça, OSBED genelinden ve başlangıç becerilerinden, akademik destek becerilerinden, arkadaşlık becerilerinden ve kendini kontrol becerilerinden alınmış puanlarda da artış görüldüğü tespit edilmiştir.

Dubowitz ve arkadaşları (2001), çalışmaları sonucunda baba katılımının çocukların genel yaşam doyumu ve daha fazla sosyal yeterlilik duygusu deneyimleri ile pozitif ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu araştırmaya benzer olarak; Kato, Ishii-Kuntz, Makino ve Tsuchiya (2002), üç yaşındaki çocuklar arasında çocukların sosyal gelişimi için babaların çocuk bakımına katılımının doğrudan bir etkisi olduğunu bulmuşlardır (Kato ve ark., 2002).

Babaları katılım gösteren çocukların hoşgörölü ve anlayışlı olmaları, (McClelland, Constantian, Regalado ve Stone, 1978), iyi sosyalleşmiş ve başarılı yetişkinler olmaları (Block ve van der Lippe, 1973), uzun süreli yakın arkadaşlıklardan oluşan destekleyici sosyal ağlara sahip olmaları daha olasıdır (Franz, McClelland & Weinberger, 1991). Baba katılımı (temas sıklığı ve ilişki kalitesi ile ölçüldüğü üzere) aynı zamanda dışa vurma, yıkıcı davranış, antisosyal davranış, depresyon, üzüntü ve yalan söyleme gibi problem davranışları içselleştirme sıklığının daha düşük olmasıyla da ilişkilidir (Flouri ve Buchanan, 2002; King ve Sobolewski, 2006; Mosley ve Thompson, 1995 Akt. Allen ve Daly, 2007).

Baba katılımının, çocukların genel sosyal yeterliliği, sosyal inisiyatifi, sosyal olgunluğu ve başkalarıyla ilişki kurma kapasitesi ile pozitif ilişkili olduğu çeşitli araştırmalar sonucunda tespit edilmiştir (Amato, 1987; Stolz, Berber ve Olsen, 2005 Akt. Allen ve Daly, 2007).

Alanyazın genel olarak incelendiğinde baba katılımının çocukların sosyal gelişimlerinde büyük etkisi olduğunu ortaya koyan pek çok çalışma ortaya çıkmaktadır.

Bölüm 6

ÖNERİLER

Bu bölümde, 3-6 yaş arasında çocuk sahibi babaların Çocuk Yetiştirme Sürecindeki Katılım Seviyeleri ile Çocukların Sosyal Beceri Seviyeleri Arasında Olan İlişkilerin İncelenmesi konulu bu araştırma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda baba katılımını arttırmak için öneriler bulunmaktadır.

6.1 Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Bu araştırma Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullardan Gazimağusa ve ilçeye bağlı köy okullarının ana okul ve anasınıflarının 3-6 yaş grubu çocuklarının babalarıyla bir araştırma gerçekleştirilmiştir. 400 baba ile gerçekleştirilen araştırma örneklemini farklı ilçe ve farklı demografik özelliklerdeki babalarla daha büyük katılımı ile gerçekleştirilebilir.
- Anne katılımı bağlamındaki araştırmalar ile kıyaslandığında hala daha yetersiz olan baba katılım araştırmalarının; yapılacak çalışmalarla artırılması ve bu araştırmadan farklı olarak karma ya da nitel çalışmaların yapılması önerilebilir.
- Öğretmen adayları ve okullarda çalışan öğretmenler ile görüş alış-verişi yapılarak araştırmalara baba katılımının artırılması için farklı çalışmalar ve etkinlikler yapılarak babaların teşvik edilmesi sağlanabilir.
- Çocukların farklı gelişim alanlarındaki rolü ve etkisinin önemine vurgu yapılarak baba katılımını artırıcı daha fazla etkinlikler düzenlenmesi için alış-veriş merkezleri, sinema ve tiyatrolar, okullar ile görüşülebilir.

- Yapılan veya yapılacak olan araştırmalar sonucunda ortaya çıkacak bulgulardan elde edilen baba görüşleriyle şekillenecek ve baba beklentilerine yanıt verecek düzenlemeler yapılabilir.
- Öğretmen, anne veya çocuklar ile yapılacak araştırmalar sonucunda elde edilen veriler ile babalardan elde edilen veriler karşılaştırılarak tutarlılığına bakılabilir.

6.2 Uygulamaya Yönelik neriler

- Kaymakamlık, belediye, köy muhtarları iş birliği ile yapılacak araştırmalara baba katılımının önemini vurguayan seminer veya toplantılar okul yönetimi, öğretmenler veya ğretmen adayları tarafından düzenlenebilir.
- Okul ncesi eğitim kurumlarında baba-ocuk katılımını arttırıcı çeşitli etkinlikler düzenlenebilir.
- Babaların ocuk gelişimindeki rolleri konulu eğitici slayt, kısa film gösterileri düzenlenebilir.

KAYNAKLAR

- Abukan, B. (2020). *Çocukluk çağı travmalarının koruyucu aile içinde sağaltımı üzerine bir değerlendirme*. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, 31 (1), 241-260. <https://doi.org/10.33417/Tsh.681890>
- Adak Özdemir, A. Ve Budak, K. S. (2019). *Mizaç ve öz-düzenlemenin çocukların oyun davranışını yordamadaki rolü*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 45 (45), 78-98.
- Adamson, P. (2007). *Child poverty in perspective: an overview of child well-being in rich countries*. Innocenti Report Card 7. UNICEF.
- Akçınar, B., Baydar, N., ve İmer, N. (2012). *Çevre, sosyoekonomik bağlam ve ana babalık*. Yay. Haz.: Melike Sayıl, & Bilge Yağmurlu, Ana Babalık: Kuram ve Araştırma(s.81-127) içinde. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Akın-Sarı, B. (2018). *Mizaç özellikleri ve gelişime etkileri*. Türkiye Klinikleri Çocuk Psikiyatrisi Özel Dergisi, 4(1), 5-9.
- Alicik, H. (1997). *Kıbrıs türk aile yapısı*. Lefkoşa: Işık Kitabevi.
- Allen, S., Ve Daly, K. J. (2007). *The effects of father involvement*. An Updated Research Sum, 603, 1-27.

Anlıak, Ş. (2004). *Okulöncesi dönemde çocuğun yaşamında baba ve erkek öğretmenin rolü ve önemi*. Ege Eğitim Dergisi, 5(1).

Aydoğdu, Ü. R., Bülbül, M. Ş. ve Karamustafaoğlu, O. (2017). *Akademik araştırmalarda araştırma yöntemleri ile örneklem ilişkisi: doğrulayıcı doküman analizi örneği*. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi. 30, 556-565. DOI: <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.1803>

Bailey W. T. (1991). *Fathers' involvement in their children's healthcare*. The Journal of genetic psychology, 152(3), 289–293. <https://doi.org/10.1080/00221325.1991.9914686>

Balin, H. (2021). *Aile içi rollerde babalığın önemi*. Çocuk Ve Medeniyet, 6(11), 55-81.

Başaran, M. ve Aksoy, A. B. (2020). *Anne-babaların korona-virüs (covid-19) salgını sürecinde aile yaşantılarına ilişkin görüşleri*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 13(71), 668- 678.

Baumrind, D., Thompson, A.R. (2002). *The ethics of parenting, in m. Bornstein (ed.), handbook of parenting, Vol. 5. (Pp. 3-487). New Jersey London: LEA Mahwah, Practical Issues İn Parenting*.

Baydar, N., Akçınar, B. Ve İmer, N. (2012). *Çevre, sosyoekonomik bağlam ve ebeveynlik*. M. Sayıl ve B. Yagmurlu (Ed.), Ebeveynlik Elkitabı: Kuram Ve Araştırma. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Belsky, J. (1984). *The determinants of parenting: a process model*. Child Development, 83-96.

Bilgi, S. ve Kocatepe, B. (2018). *Toplumsal bir inşaa olarak babalık: annelerin yaşam öykülerinde baba imgesi*. Fe Dergi. 10(2), 43-59.

Block, J. Ve Van Der Lippe, A. (1973). *Sex role and socialization: some personality concomitants and environmental antecedents*. Journal Of Consulting and Clinical Psychology, 41, 321-341.

Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss*. Tavistock Institute of Human Relation. USA.

Bozok, M. (2018). *Ebeveynlik, erkeklik ve çalışma hayatı arasında türkiye’de babalık*. AÇEV.

Bronfenbrenner, U. (1979). *Contexts of child rearing: problems and prospects*. American psychologist. 34(10), 844. Alıntılanan web adresi: <http://psycnet.apa.org/psycinfo/1980-09341-001>

Cabrera, N. J., Tamis-Lemonda, S., Bradley, R. H., Hofferth, S., Ve Lamb, M. E. (2000). *Fatherhood in the twenty-first century*. Child Development, 71, 127–136.

Cabrera, N.J., Shannon, J.D., & Tamis-LeMonda, C.S. (2007). *Fathers' influence on their children's cognitive and emotional development: from toddlers to pre-k*. Applied Developmental Science, 11, 208-213.

- Çepni, S. (2010). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. 5.Baskı, Trabzon.
- Çetin, Ş. Ü. (2016). *Okul öncesi eğitim programı ile bütünleştirilmiş aile destek eğitim rehberi 'nde (OBADER) toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusunun baba katılımı özelinde incelenmesi*. Current Research İn Education, 2(2), 61-83.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B. Ve Turner, L. A. (2015). *Research methods, design, and analysis* (12th Ed.). (Aypay, A., Çev. Edt.) Boston: Pearson. (Orişinal Çalışmanın Basım Tarihi 2014).
- Creswell, J. W. Ve Creswell, J. D. (2017). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage Publications.
- Çubukçu, Z., & Gültekin, M. (2006). *İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler*. Biliş, (37), 155-174.
- Dadds MR, Collins DAJ, Doyle FL, Tully LA, Hawes DJ, Lenroot RK, et al. (2018). *A benchmarking study of father involvement in australian child mental health services*. PLoS ONE 13(8): e0203113. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0203113>
- Deleş, B. Ve Kaytez, N. (2020). *Okul öncesi dönemde çocuğı olan babaların babalık rolü algısı ile baba katılım durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. EKEV Akademi Dergisi. 24(84), 101-116.

Demren, Ç. (2008). *Kadınlık dolayımıyla erkeklik öznelliği*. Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 32(1), 73-92.

Döner, Ş.İ., Baş, Z. T., Duran, B., Er, M. Ve Karakoç, H. (2021). *Türkiye’de babalık rol kazanımı: babaların tutum ve davranışları*. Journal of Current Nursing Research, 1(2),59-67

Downer, J., Campos, R., Mcwayne, C., Gartner, T. (2008). Father involvement and children’s early learning: a critical review of published empirical work from the past 15 years. Marriage & Family Review. 43(1), 67-108.

Dubowitz, H., Black, M. M., Cox, C. E., Kerr, M. A., Litrownik, A. J., Radhakrishna, A., English, D. J., Wood Schneider, M. ve Runyan, D. K., (2001). *Father involvement and children’s functioning at age 6 years: a multisite study*. Child Maltreatment, 6, 300-309.

Easterbrooks, M. A., Goldberg, W. A. (1984). *Toddler development in the family: impact of father involvement and parenting characteristic*. Child Development. 55, 740-752.

Erdal, K. (2017). *Çocuk kitaplarında baba modelleri*. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (61), 379-386.

Fagan, J., ve Barnett, M. (2003). *The relationship between maternal gatekeeping, paternal competence, mothers' attitudes about the father role, and father*

involvement. Journal Of Family Issues, 24(8), 1020–1043.
<https://doi.org/10.1177/0192513X03256397>

Fägerskiöld A. (2006). Support Of Fathers Of Infants By The Child Health Nurse.
Scandinavian Journal of Caring Sciences. 20(1), 79–85.

Flouri, E., & Buchanan, A. (2004). *Early father's and mother's involvement and child's later educational outcomes*. The British journal of educational psychology, 74(Pt 2), 141–153.
<https://doi.org/10.1348/000709904773839806>

Franz, C. E., McClelland, D. C. Ve Weinberger, J. (1991). *Childhood antecedents of conventional social accomplishments in midlife adults: a 35-year prospective study*. Journal Of Personality And Social Psychology, 60, 586-595.

Freeman, D., Pugh, K., Antley, A., Slater, M., Bebbington, P., Gittins, M., . . . Garety, P. (2008). *Virtual reality study of paranoid thinking in the general population*. The British Journal Of Psychiatry, 192, 258–263.
<https://doi.org/10.1192/Bjp.Bp.107.044677>

Gözübüyük, A. Ve Özbey, S. (2020). *Okul öncesi dönem çocuklarının motivasyon seviyeleri ile baba-çocuk ilişkisi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, 23-37.

Grossman, F. K., Pollack, W. S., & Golding, E. (1988). *Fathers and children: predicting the quality and quantity of fathering*. Developmental Psychology, 24(1), 82.

Gül, Ş. (2019). *3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin babalık rolüne ilişkin algılarının ve babalık rolünün yeterliliğine dair görüşlerinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Güngörmüş Özkardeş, O. (2012). *Türkiye’de özel öğrenme güçlüğüne ilişkin yapılan araştırmaların betimsel analizi*. Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi, 30(2), 123-153.

Güngörmüş Özkardeş, O. ve Arkonaç, S. (1998). *İki farklı eğitim seviyesinde baba olma algısı*. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, (10), 253-263

Güngörmüş, O. (1992). *Babanın çocuğun zekası, akademik başarısı ve benlik kavramı üzerine etkisinin araştırılması*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi] İstanbul Üniversitesi.

Güre, A. (2012). *Evlilik ilişkisi ve ana babalık, ana-babalık: kuram ve araştırma*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Gurkan, T., Ummanel, A., & Koran, N. (2021). *A qualitative study on the perception of fatherhood*. European Journal Of Educational Sciences, 8(2), 42-59.

- Gürmen, M. S. (2019). *Çocukla gelen ve hiç bitmeyen ilişki: ortak ebeveynlik/ co-parenting: never ending relationship between parents*. Türk Psikoloji Yazıları, 22 (44), 15-31.
<https://doi.org/10.31828/tpy1301996120181126m000010>.
- Gürşimşek, A. I. (2010). *Okul öncesi eğitime aile katılımını etkileyen faktörler*. Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi, 9(18), 1-19.
- Gürşimşek, I., Kefi, S. ve Girgin, G. (2007). *Okul öncesi eğitime babaların katılım seviyesi ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education). 33, 181-191.
- Güven, G. (2019). *3-6 yaş arasında çocuğu olan babaların eğitime katılım seviyelerini etkileyen etmenlerin belirlenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimağusa.
- Güvenç, S. (2015). *Engelli kardeşe sahip çocuk ve ergenlerin kardeşlerine yönelik tutumları ile ebeveynlerinden algıladıkları kabul-red arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güzel, H. ve Tüfekci, A. (2021). *Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların baba çocuk ilişkileri ve babalık rolü algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi: gaziantep ili örneği*. Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi. 11(2), 439-465. doi:10.23863/kalem.2021.182

- Hawkins, D. N., Amato, P. R., & King, V. (2007). *Nonresident father involvement and adolescent well-being: father effects or child effects?*. American Sociological Review, 72(6), 990-1010.
- Heers M. & Szalma I. (2022). *Gender role attitudes and father practices as predictors of nonresident father-child contact*. PLoS ONE 17(4): e0266801. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0266801>
- Hoffman, L. W. (1974). *The effect of maternal employment on the child*. Development Psychology, 10, 204-228.
- Holmes, E.K. Ve Huston, A.C. (2010). *Understanding positive father-child interaction: children's, fathers' and mothers' contributions*. Fathering, 8(2), 203-225.
- Hook, J. L., & Wolfe, C. M. (2012). *New fathers? Residential fathers' time with children in four countries*. Journal Of Family Issues, 33(4), 415-450.
- Ikesako, H., & Miyamoto, K. (2015). *Fostering social and emotional skills through families, schools and communities: summary of international evidence and implication for japan's educational practices and research*.
- İnci, M. A., & Deniz, Ü. (2015). *Baba tutumları ile çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası ve kardeş sayısı değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 7(2).

Jackson, A. P. (1999). *The effects of nonresident father involvement on single black mothers and their young children*. Social Work, 44(2), 156-166.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2002). *Cross-cultural perspectives on family change*. In Liljestrom R. & Özdalga E. (Eds.) *Autonomy And Dependence In The Family: Turkey And Sweden In Critical Perspective*. İstanbul: Swedish Research Institute.

Kağıtçıbaşı, Ç. Ve Cemalcılar, Z. (2014). *Dünden bugüne insan ve insanlar sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.

Kağıtçıbaşı, C., Ataca, B. ve Diri, A. (2005). *The turkish family and the value of children: trends over time. The value of children in cross-cultural perspective*. Case Studies From Eight Societies, 91-119.

Kalil, A., Ziol-Guest, K. M., & Coley, R. L. (2005). *Perceptions of father involvement patterns in teenage-mother families: predictors and links to mothers' psychological adjustment*. Family Relations, 54(2), 197-211.

Kandır A, Alpan Y. (2008). *Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi*. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 14(14), 33–38.

Karabulut, D. H. (2017). *Ergenlik döneminde çocuğu olan babaların baba katılımı ve eş destek seviyeleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Psikoloji Çalışmaları Dergisi, 37(2), 1-17.

Karabulut, H. (2021). *Okul öncesi dönem (3-6 yaş) ve ilkokul dönemi (7-11 yaş) için annelik bekliliği ölçeği'nin (ABÖ) uyarlanması: anne ve baba formu*. Journal of Human Studies, 4(7), 34-53.

Karabulut, H. Ve Şendil, G. (2018). *Okul öncesi dönemdeki baba katılımının ebeveyn tutumlarına göre incelenmesi*. Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi, 2(3), 143-154.

Karaca, N. H., Kaya, Ü. Ü. ve Can Yaşar, M. (2019). *Okul öncesi dönemdeki çocukların sosyoekonomik seviyelerine göre baba-çocuk ilişkisi ve akran oyun davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. E- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi, 6(4), 33-43.

Karadeniz, G. (2019). *Genç yetişkin erkeklerin algıladıkları baba tutumları ile bireyleşme süreci arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlığın düzenleyici rolü* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (28. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kato, K., Ishii-Kuntz, M., Makino, K. ve Tsuchiya, M. (2002). *The impact of paternal involvement and maternal childcare anxiety on sociability of three-year-olds: two cohort comparisons*. Japanese Journal Of Developmental Psychology, 13 (1), 30-41.

- Kaya, E. (2019). *Katalonya eğitim sisteminde göçmen öğrencilerin okul memnuniyetine ilişkin bages ilçesinde bir alan araştırması*. Sosyal, Beşeri Ve İdari Bilimler Dergisi, 2(6), 427-451.
- Kaya, F. Ş., Ve Gündüz, İ. (2019). *Anne-babası evli veya boşanmış olan çocukların algıladıkları ebeveyn tutumu ile somatizasyon belirtileri arasındaki ilişki*. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(1), 35-56.
- Kılıç, S. (2022). *Eş sermayesi ve baba katılımı ilişkisinde baba öz yeterliğinin aracı rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Kirpirci, E. *Din eğitimi açısından baba-oğul ilişkisi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 30(30), 223-239.
- Kocayörük, E. (2010). *A turkish adaptation of the inventory of parent and peer attachment: the reliability and validity study*. Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal Of Educational Research, 40(40), 133-150.
- Kotaman, H. (2008). *Türk ana babalarının çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım seviyeleri*. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(1), 135-149.
- Kroll, M. E., Carson, C., Redshaw, M., & Quigley, M. A. (2016). *Early father involvement and subsequent child behavior at ages 3, 5 and 7 years: prospective analysis of the uk millennium cohort study*. PloS One, 11(9), e0162339. <https://doi:10.1371/journal.pone.0162339>

- Kuzucu, Y. (2011). *Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi*. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4 (35), 79-91.
- Lamb, M. E.; Pleck, J. H. And Levine, J. A. (1977). *The role of the father in child development: advances in clinical child psychology*. Vol. 8, New York and London: Plenum Press.
- Levtov, R., Van der Gaag, N., Greene, M., Michael, K., ve Barker, G. (2015). *State of the world's fathers 2015*. A MenCare Advocacy Publication. Promundo.
- Levy-Shiff, R., & Israelashvili, R. (1988). *Antecedents of fathering: Some further exploration*. Developmental psychology, 24(3), 434.
- Linnenberg, K. D. (2012). *“Cinderfella” and first-shift fathers: the effect of work schedule on father involvement*. Sociological Focus, 45(3), 203-220.
- Liu, Y. Y., Xie, M. X., Xu, J. F., Wang, X. F., Lv, Q., Lu, X. F., ... & Zhang, J. (2011). *Evaluation of left atrial function in patients with coronary artery disease by two-dimensional strain and strain rate imaging*. Echocardiography, 28(10), 1095-1103.
- Lundberg, S., Mclanahan, S. Ve Rose, E. (2007). *Child gender and father involvement in fragile families*. Demography, 44(1), 79-92.
- Lynch, S. A., & Simpson, C. G. (2010). *Social skills: laying the foundation for success*. Dimensions Of Early Childhood, 38(2), 3-12.

- Maccoby, E. E., Martin, J. A. (1983). *Socialization in the context of family: parent-child interaction, handbook of child psychology. Socialization, personality and social development*. Ed by, P. H. Mussen, E. M. Hetherington, Wiley, New York, 1-100.
- Maleki, M., Mardani, A., Mitra Chehrzad, M., Dianatinasab, M. Ve Vaismoradi, M. (2019). *Social skills in children at home and in preschool*. Behavioral Sciences, 9(7), 74.
- Marsiglio, W., Amato, P., Day, R. D. ve Lamb, M. E. (2000). *Scholarship on fatherhood in the 1990s and beyond*. Journal of marriage and family. 62(4), 1173-1191.
- McBride, B. A., Brown, G. L., Bost, K. K., Shin, N., Vaughn, B. ve Korth, B. (2005). *Paternal identity, maternal gatekeeping, and father involvement*. Family Relations, 54(3), 360-372. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2005.00323.x>
- McClelland, D. C., Constantian, C. A., Regalado, D. ve Stone, C. (1978). *Making it to maturity*. Psychology Today, 12, 42-46.
- McGill, B. S. (2014). *Navigating new norms of involved fatherhood: employment, fathering attitudes, and father involvement*. Journal of Family Issues, 35(8), 1089-1106. <https://doi.org/10.1177/0192513X14522247>

Mertan, B. (2021). *Kuzey kıbrıs'ta süregelen cinsiyetlendirilmiş ebeveynlik*. Folklor/Edebiyat, 27(106 Özel Ek), 1-26.

Mirlashari, J., Holsti, L., Ranjbar, H., Sanjari, M., Morovati, F., Daneshvar Ameri, Z. (2021). *Fathers' involvement in the developmental care of their preterm newborns and its impact on the bonding and self-efficacy: a nonrandomized clinical trial*. Evidence Based Care, 11(2), 64-73. <https://doi:10.22038/ebcj.2021.60271.2567>

Morgan, A., Nutbrown, C. ve Hannon, P. (2009). *Fathers' involvement in young children's literacy development: implications for family literacy programmes*. British Educational Research Journal 35(2): 167–185.

Öğüt, Ü. (1998). *Father involvement with respect to the age and gender of preschool children and the employment status of the mother in a sample of upper and middle socio-economic status turkish fathers*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ömeroğlu, E. vd. (2014). *Okul öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeği öğretmen formunun geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik analizleri*. Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(8), 37-46.

Ömeroğlu, E., Büyüköztürk, Ş., Aydoğan, Y., Diğerleri, V., Çakan, M., Çakmak, E. K., ... Karayol, S. (2015). *Okul öncesi sosyal beceri destek projesinde geliştirilen ölçme-değerlendirme araç ve yöntemlerinin tanıtımı*. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(1), 74-83.

- Öngider, N. (2013). *Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki*. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi, 5(4), 420-440
- Onur, B. (2012). *Çocukluğun ve çocuk yetiştirmenin tarihi. Anne ve babalık: kuram ve araştırma*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları. 19-59.
- Özcebe, H., Biçer, B. K., Çetin, E., Yılmaz, M., & Zakirov, F. (2011). *0-10 yaş aralığında çocuğu olan babaların çocuk sağlığı ve bakımındaki rolleri*. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 54(2).
- Özdal, F., & Aral, N. (2005). *A study on anxiety levels of children having fatherless and living with mother and father*. Ahi Evran University Kırşehir Faculty Of Education Journal, 6(2), 255-267.
- Özdemir, Y. ve Sağkal, A. S. (2020). *Ebeveynlik dansi: birlikte ebeveynliğe ilişkin kuramsal ve ampirik bir derleme*. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 11(2), 428-444.
- Özgündüz, C. M., Varkal, M. D., Tekin, A., Sayin, E. S., Deniz, I., Özer, O. A. ve Karamustafalıoğlu, O. K. (2015). *Evaluation of psychiatric consultations of medical inpatients in a research and training hospital*. Psychiatry And Clinical Psychopharmacology, 25, S206.
- Özgündüz, Ö. (2015). *Baba katılımı eğitim programının baba katılımına ve okul öncesi çocukların sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi] Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Özyürek, A. (2015). *Okul öncesi çocukların sosyal beceri seviyeleri ile anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Millî Eğitim. 206, 106-120.
- Pancsofar N ve Vernon-Feagans L. (2010). *Fathers' early contributions to children's language development in families from low-income rural communities*. Early Childhood Research Quarterly. 25(4), 450–463.
- Pekel Uludağlı, N. (2017). *Baba katılımında etkili faktörler ve baba katılımının baba, anne ve çocuk açısından yararları*. Türk Psikoloji Yazıları. 20(39), 70-88.
- Pekkarakaş, E. (2010). *3-6 yaş çocukların babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile eğitime katılım seviyeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Doctoral dissertation, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Perry, B. D. (2009). *Examining child maltreatment through a neurodevelopmental lens: clinical applications of the neurosequential model of therapeutics*. Journal Of Loss And Trauma, 14(4), 240-255.
- Pleck, J. H., & Masciadrelli, B. P. (2004). *Paternal involvement by us residential fathers: levels, sources, and consequences*.
- Roberts, D., Coakley, T. M., Washington, T. J., ve Kelley, A. (2014). *Fathers' perspectives on supports and barriers that affect their fatherhood role*. SAGE Open. <https://doi.org/10.1177/2158244014521818>

- Rohner, R. P. ve Veneziano, R. A. (2001). *The importance of father love: history and contemporary evidence*. Review of General Psychology, 5, 382-405.
- Rollè, L., Gullotta, G., Trombetta, T., Curti, L., Gerino, E., Brustia, P., & Caldarera, A. M. (2019). *Father involvement and cognitive development in early and middle childhood: a systematic review*. Frontiers in Psychology, 10, 2405.
- Şahin, F. T., & Özbey, S. (2007). *Aile eğitim programlarına baba katılımının önemi*. Toplum Ve Sosyal Hizmet, 18(1), 39-48.
- Şahin, F. T., Coşgun, A. A. Ve Kılıç, Z. N. A. (2017). *Babaların çocuklarıyla vakit geçirme durumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 37(1).
- Şahin, F. Ve Çoban, Ö. (2020). *Effect of school climate, students 'self-handicapping behaviors and demographic characteristics on students' achievement*. Inquiry İn Education, 12(2), 1-20.
- Şahin, H. ve Demiriz, S. (2014). *Beş altı yaşında çocuğu olan babaların, babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi. 18(1), 273-294.
- Samanci, O., & Ucan, Z. (2017). *Social skill education in children*. Journal Of Graduate School Of Social Sciences, 21(1), 281-288.

Sarkadi, A., Kristiansson, R., Oberklaid, F. ve Bremberg, S. (2008). *fathers' involvement and children's developmental outcomes: a systematic review of longitudinal studies*. Acta Pædiatrica, (97), 153–158.

Sayıl, M. ve Selçuk, B. (2017). *Türkiye’de ana babalık çalışmalarına bakış. Ana babalık: kuram ve araştırma içinde*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları. 15-18.

Seçer, Z., Çeliköz, N. ve Yaşa, S. (2007). *Bazı kişisel özelliklerine göre okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların babalarının babalığa yönelik tutumları*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. (18), 411-424.

Seltzer, J. A., & Bianchi, S. M. (1988). *Children's contact with absent parents*. Journal Of Marriage And The Family, 663-677.

Şendil, G. ve Karabulut, H. (2018). *Okul öncesi dönemdeki baba katılımının ebeveyn tutumlarına göre incelenmesi*. Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi, 2(3), 143-154.

Sheikhzakaryaie, N., Nikpour, S., Ameri, Z. Ve Haghani, H. (2012). *Gender differences in social skills of iranian preschool children*. Arch. Sci, 65, 291-382.

Sımsıkı, H. (2011). *Baba katılımının ebeveyn tutumu, bağlanma stili ve çift uyumu açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sımsıkı, H., & Şendil, G. (2014). *Baba katılım ölçeği'nin (BAKÖ) geliştirilmesi*. Electronic Journal Of Social Sciences, 49, 104-123.
[Http://Dx.Doi.Org/10.17755/Esosder.23](http://Dx.Doi.Org/10.17755/Esosder.23)

Slaughter, J., & Nagoshi, C. T. (2020). *Testing a contextual model of effects of father involvement on child behaviors*. Child Adolescent Social Work Journal, 1-10, <https://doi.org/10.1007/s10560-020-00649-5>.

Sönmez, A. (2021). *Baba destek programına katılım sağlayan babaların baba katılım rollerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Stone, G., & Mckenry, P. (1998). *Nonresidential father involvement: a test of a mid-range theory*. The Journal Of Genetic Psychology, 159(3), 313-336.

Suwada, K. (2014). *How to be a dad nowadays? Fatherhood within the social and institutional contexts of sweden and poland*. Institute of Philosophy and Sociology, Polis Academy of Sciences, unpublished PhD thesis.

Tan T. (2016). *Literature review on shifting fatherhood*. A Journal of Identity and Culture. 6, 102– 128.

- Tan, T.X. Ve Camras, L.A. (2011). *Social skills of adopted chinese girls at home and in school: parent and teacher ratings*. Child. Youth Serv. Rev, 33, 1813–1821.
- Taşkın, N. (2011). *Çocukların gelişiminde katkıları unutulmalar: babalar*. Eğitime Bakış Dergisi, Yıl, 7, 43-47.
- Tezel Şahin, F. ve Özbey, S. (2007). *Aile eğitim programlarına niçin gereksinimi duyulmuştur. Aile eğitimi programları neden önemlidir?.* Aile ve Toplum Dergisi, 3(12), 7-12.
- Tezel Şahin, F., Özbey, S. (2009). *Okul öncesi eğitim programlarında uygulanan aile katılım çalışmalarında baba katılımının yeri ve önemi*. Aile Ve Toplum Dergisi, 5(17), 30-39
- Townsend, N., & Townsend, N. (2002). *Package deal: marriage, work and fatherhood in men's lives*. Temple University Press.
- Triandis, H. C. (2007). *Culture and psychology: a history of the study of their relationship*. In S. Kitayama & D. Cohen (Eds.), Handbook Of Cultural Psychology (Pp. 59–76). The Guilford Press.
- Turbiville, V. P., & Marquis, J. G. (2001). *Father participation in early education programs*. Topics in Early Childhood Special Education. 21(4), 223–231.
<https://doi.org/10.1177/027112140102100403>

Türkoğlu, D. ve Akduman, G. G. (2016). *Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ile çocuklarının sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 7(03), 224-241.

Usta, K. (2018). *Toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden aile ve günümüz sanatına yansımaları*. [Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu] Ankara.

Ünlü Ç (2010). Lise Öğrencilerinde Fiziksel İnaktivite Ve Beden Ölçüt Seviyeleri İle Öğrenim Yılları Arasındaki İlişki. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.

Uzun, H., Simsar, A.ve Karaca, N. H. (2019). *Türkiye’de erken çocukluk döneminde baba çocuk ilişkisi konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerin incelenmesi*. E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi, 6(2), 1-8.

Venetsanou F ve Kambas A. (2009). *Environmental factors affecting preschoolers’ motor development*. Early Child Education. 37(4):319–27.

Volker, J., & Gibson, C. (2014). *Paternal involvement: a review of the factors influencing father involvement and outcomes*. TCNJ Journal Of Student Scholarship, 16, 1-8.

Yazgın, E. (2020). *Çocuk ve aileye kültürel yaklaşımlar*. E. Akgün (Der.), Türk Kültüründe Aile Ve Çocuk (Ss. 24-40). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Yeung, W. J.; Sandberg, J. F.; Davis-Kean, P. E.; Ve Hofferth, S. L.(2001). *Children 's time with fathers in intact families*. Journal Of Marriage And Family, 63, 136-154.

Yılmazçetin, C. (2003). *Baba katılımı ile ergenlik çağı öncesi çocukların davranış sorunları arasındaki ilişki*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Zeybekoğlu, Ö. (2013). *Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile*. Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi, 3(2), 297-328.

EKLER

Ek 1: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı İzni

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ MİLLÎ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI İLKÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : İÖD.0.00-006-21/E.7348

2 Aralık 2021

Konu : Yarem Zeden'in Master Çalışması Hk.

Sayın Yarem ZEDEN,

İlgi : 29 Kasım 2021 tarihli başvurunuz.

Müdürlüğümüze bağlı Gazimağusa Bölgesi'nde bulunan okul öncesi okullarda öğrenim gören öğrencilerinin velilerine yönelik uygulamak istediğimiz *"3-6 Yaş Çocuğu Olan Babaların Çocuk Yetiştirme Sürecine Katılım Düzeyleri İle Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişki"* konulu çalışmanız, Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü tarafından incelenmiş gizlilik ve gönüllülük ilkelerine riayet edilerek uygulanması uygun görülmüştür.

Çalışma uygulamadan önce okul müdürlükleri ile temas kurulması ve tamamlandıktan sonra da sonuçların Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'ne iletilmesinin yasa gereği olduğunu bildirir, gereğini saygı ile rica ederim.

e-imzalıdır
Hakkı BAŞARI
Müdür

Not: 93/2007 sayılı Elektronik İmza Yasası'nın 6.maddesi gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Şhi. Mehmet Hasan Tuna Sokak, No.5 Yenışehir 99010 LEFKOŞA
Tel: 2286893
Faks: 2287158

Bilgi için: Yasemin ŞENOL
Eğitim Öğretim Uzmanı
(Görevlendirme)

Ek 2: Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

 Doğu Akdeniz Üniversitesi <i>"Edebiyet, Bilgi, Gelişim"</i>	Eastern Mediterranean University <i>"Virtus, Knowledge, Advancement"</i>	Galileo Galilei Sk. / Str., 99628, Gazimagusa, KUZZEY KIBRIS / Famagusta, NORTH CYPRUS, via Mersin 10, TURKEY Tel: (+90) 392 630 1327 bayek@emu.edu.tr
Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu (BAYEK) / Board of Scientific Research and Publication Ethics		
Sayı: ETK00-2022-0007 06.01.2022		
Konu: Etik Kurulu'na Başvurunuz Hk.		
Sayın: Yarem Zeden		
Eğitim Fakültesi		
Eğitim Fakültesi Etik Alt Kurulu'nun 17.12.2021 tarih ve 2021/106 sayılı toplantısında incelenerek uygun bulunan, Yrd. Doç. Dr. Nihan Koran danışmanlığında yürüttüğünüz "3-6 Yaş Çocuğa Sahip Babaların Çocuk Yetiştirme Sürecindeki Katılım Düzeyleri İle Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı yüksek lisans tez çalışmanız, Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından onaylanmıştır.		
Çalışmalarınızda Başarılar dilerim. Prof. Dr. Yücel Vural Etik Kurulu Başkanı		
YV/ek.		
www.emu.edu.tr		

Ek 3: Baba Katılım Ölçeği İzni

Re: BAKÖ Kullanım İzni

Hilal Karabulut <sim.hilal@gmail.com>

5.11.2021 13:00

Kime: Yarem Zeden

[Tüm ekleri kaydet](#)

Baba Katilim Olcegi (BAKO) 3-6...
121,49 KB

Baba Katilim Olcegi (BAKO) 3-6...
186,83 KB

Sımsıkı ve Sendil, 2014.pdf
619,23 KB

Merhabalar.

Ölçeğimizi çalışmanızda kullanabilirsiniz. Ekte ölçekle ilgili bilgileri gönderiyorum. İyi çalışmalar dilerim.

Dr. Öğretim Üyesi Hilal KARABULUT
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi - Fen-Edebiyat Fakültesi
Psikoloji Bölümü, Bölüm Başkan Yardımcısı
Gelişim Psikolojisi Anabilim Dalı Başkanı
hkarabulut@nku.edu.tr

Ek 4: Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği İzin Belgesi

Re: Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED) - Anne Baba Formu Kullanım İzni

Özlem Yurt <ozlemyurt37@gmail.com>

3.11.2021 17:24

Kime: Yarem Zeden

SOSYAL BECERİ DEĞERLENDİRM...
131 KB

Merhabalar,

Öncelikle çalışmamıza gösterdiğiniz ilgiye teşekkür ederiz.

Sosyal Beceri Anne Baba Formu-Öğretmen Formunu EK'te gönderiyorum. Sosyal Beceri Anne Baba formu ve öğretmen formundaki sorular aynıdır. Her iki form için de puanlama aynıdır.

İyi çalışmalar dilerim.